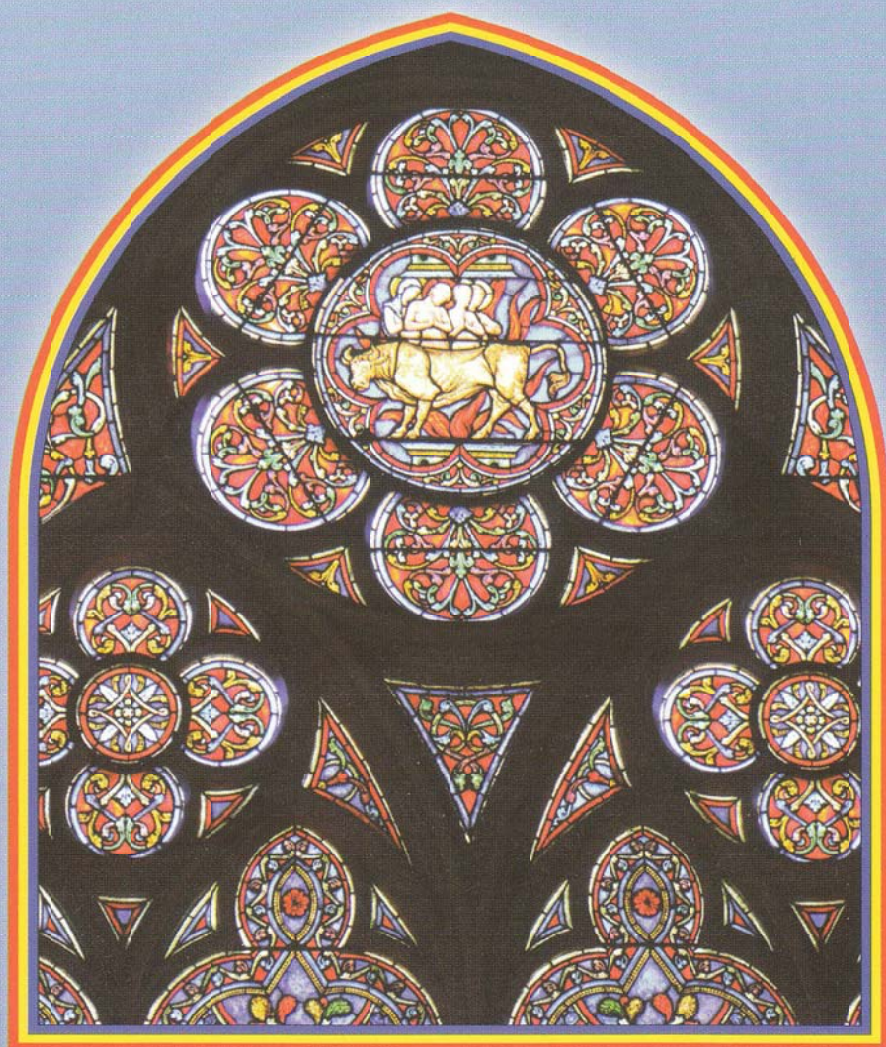

VITRALII

LUMINI ȘI UMBRE

Revista Veteranilor din Serviciile Române de Informații

Anul I / Nr.3 / Iunie 2010

VITRALII

LUMINI ȘI UMBRE

Publicație editată de Asociația Cadrelor Militare în Rezervă și în
Retragere din Serviciul Român de Informații

Consiliul editorial

Prof. univ. dr. Gheorghe Buzatu

Prof. univ. dr. Ioan Chiper

Prof. univ. dr. Corvin Lupu

Dr. ist. Alex Mihai Stoenescu

Prof. univ. dr. Cristian Troncotă

Col. (r) Filip Teodorescu, președintele ACMRR – SRI

Colegiul de redacție

Gl. mr. (r) Dumitru Bădescu

Gl.bg. (r) Adrian Bărbulescu

Paul Carpen

Col. (r) Aurel V. David

Col. (r) Hagop Hairabetian

Gl. bg. (r) Maria Ilie (secretar de redacție)

Gl. bg. (r) Vasile Mălureanu

Gl. bg. (r). Cristian Troncotă (redactor șef)

©ACMRR-SRI

București 2010

ISSN 2067-2896

Tel: 021-2119957

Contact: acmrr.bucuresti@acmrr.ro

Opiniile și punctele de vedere exprimate în cuprinsul revistei pot să nu corespundă cu cele ale ACMRR-SRI. Potrivit art. 206 Cod Penal, responsabilitatea juridică pentru conținutul materialelor publicate revine exclusiv autorilor acestora.

Reproducerea în orice formă a conținutului acestei publicații este permisă numai cu acordul prealabil al Asociației Cadrelor Militare în Rezervă și în Retrageră din Serviciul Român de Informații

C U P R I N S

- Rolul controlului parlamentar asupra activității serviciilor de informații.
Repere ale modelului românesc 5
*Cezar-Florin Preda, Președintele Comisiei Comune permanente a Camerei
Deputaților și Senatului pentru exercitarea controlului asupra activității
Serviciului Român de Informații*

Exerciții de memorie și inteligență

- Evenimentele din decembrie 1989 în percepția unui ofițer de informații
interne (I) 15
Gl. bg. (r) Vasile Mălureanu
- Istorie trăită – Filip Teodorescu, Dumitru Todosie, Dinu A. Corvin,
Andrei Nica 25
Rubrică realizată de Paul Carpen
- „Sperietoarea” Nicolski 37
V.D. Fulger

Din istoria serviciilor de informații

- KGB și acțiunile sale din decembrie 1989 43
Dr. ist. Alex Mihai Stoenescu
- Considerații privind implicarea serviciilor de informații străine în
influențarea evenimentelor din decembrie 1989 47
Prof. univ. Dr. Corvin Lupu
- Reconstituiri documentare privind lucrul cu agentura în practica SSI..... 55
Prof. univ. Dr. Cristian Troncotă
- „Condotierul CIA” Frank Wisner: „Războiul Rece a început la
București” 65
Gl. bg. (r) Ion Alin Gheorghe

Atitudini și opinii

- ”Aurel I. Rogojan: 1989. Dintr-o iarnă în alta” – Note de lectură 73
Acad. Dinu C. Giurescu
- Mirajul adevărului – Note de lectură 81
Paul Carpen

- Memoria socială - Studiu de caz: „Republica de la Ploiești” (8 august 1870) 85
Dr. Aurel V. David

Cultura de securitate

- Despre trădarea de țară - interviu cu Filip Teodorescu 93
Paul Carpen
- O redutabilă armă: Dezinformarea 99
Hairabetian Hagop

Din viața și activitatea ACMRR-SRI

- Intelligence-ul românesc – Războiul invizibil („Vitrării” la Râmnicu Vâlcea) 107
Ion Măldărescu, col. (r) Grigore Predișor
- „Vitrării – Lumini și Umbre”, primită cu interes de către specialiști și marele public 111
- „Dincolo de aparențe. O viață pe malul celălalt”, la Pitești și în Capitală 113
- Activități recente ale ACMRR-SRI 115
Col. (r) Gheorghe Trifu
- Prezenți în viața și cultura cetății 117

Prezentul număr este ilustrat cu reproduceri ale unora din principalele piese ale colecției de maximafilie „George Enescu în suita muzicii universale”, aparținând colegului nostru Gl. bg. (r) Vasile Doroș.

ROLUL CONTROLULUI PARLAMENTAR ASUPRA ACTIVITĂȚII SERVICIILOR DE INFORMAȚII. REPERE ALE MODELULUI ROMÂNESC*

I. Necesitatea unor mecanisme instituționale de control al activității serviciilor de intelligence

Rolul Parlamentului în supervizarea serviciilor de informații

Maniera specifică de organizare a serviciilor de informații pare să se confrunte cu ceea ce am putea numi *paradoxul confidențialității*: păstrarea confidențialității și respectarea caracterului secret al unor date și informații pot afecta exercitarea controlului democratic asupra acestor instituții de către organismele specializate de supraveghere din afara comunității de informații.

Astfel, nevoia legitimă de a limita cunoașterea unor detalii ale operațiunilor desfășurate la un cerc cât mai restrâns poate conduce la „ocultarea” unor acțiuni neautorizate, împiedicând, astfel, autoritățile publice autorizate să cunoască sau să identifice posibile devieri de la normele desfășurării activității de *intelligence*.

Într-o societate democratică, acest paradox face loc, însă, și unei alte probleme: *lipsa unui control eficient și transparent asupra unui serviciu secret poate pune sub semnul întrebării legitimitatea unei astfel de instituții*, cu atât mai mult cu cât, în mod natural, instituțiile a căror activitate include și o componentă secretă pot lesne deveni ținte ale suspiciunii ori neîncrederii populației.

Cezar-Florin Preda

*Președintele Comisiei Comune
permanente a Camerei Deputaților
și Senatului pentru exercitarea
controlului parlamentar asupra activității
Serviciului Român de Informații*

* Material primit din partea **domnului Cezar Preda, membru al Camerei Deputaților**, Președintele Comisiei Comune permanente a Camerei Deputaților și Senatului pentru exercitarea controlului parlamentar asupra activității Serviciului Român de Informații, căruia îi mulțumim și pe această cale.

Din această perspectivă, *sistemele de control parlamentar pot fi privite ca un compromis între necesitatea păstrării confidențialității  i cea de garantare a faptului că serviciile secrete nu utilizează mijloace  i nu urmăresc obiective pe care opinia publică le-ar dezaproba.*

Pe de altă parte, controlul exercitat de Parlament – ca principal organ reprezentativ al suveranit  ii poporului – conferă acestei activități maximul de legitimitate, respectiv garantează profesionalismul  i continuitatea ( n condițiile în care preocupările opiniei publice sunt secven iale, iar în unele cazuri chiar partizane).

Forurile legislative, prin comisiile de specialitate, dar  i prin dezbaterile în plen asupra problematicii de securitate, pot să fie un catalizator al dezbaterilor mai ample ( n cadrul executivului  i în rândul populației) sau un substitut al acestora.

 n concluzie, *principalul argument în favoarea exercitării controlului de către Parlament asupra acțiunilor secrete este acela că  ntrune te avantajele controlului democratic, pe de o parte, cu cele ale păstrării confidențialității, pe de altă parte.*

Analiza în cadrul comisiilor reprezintă un substitut al unei dezbateri publice efective  i al procesului democratic uzual de luare a deciziilor – acestea fiind, bine n eles, incompatibile cu păstrarea confidențialității.

Necesitatea ca legislativul să joace un rol activ în controlul democratic asupra structurilor de *intelligence*

Este  ndeob te acceptat că, în genere, politica de securitate revine, în mod „natural”, în sarcina puterii executive, în calitate de principal beneficiar al produselor informa ionale, dar mai ales în virtutea capacității de „reac ie rapidă” deținute în materia gestionării problematicii de securitate cu implica ii strategice.

Parlamentul tinde să fie perceput ca o instituție mai puțin potrivită să gestioneze astfel de chestiuni, date fiind în special procedurile adesea „cronofage”, dar  i o prezumată lipsă de expertiză în problematici specializate, „tehnice”.

 n pofida acestei percep ii, Parlamentul este chemat să monitorizeze activitatea aparatului executiv în domeniul securității, exist nd o serie de

considerente pentru care un astfel de control este decisiv, în măsura în care garantează:

- **Respectarea principiilor democratice pentru prevenirea derapajelor autocrate.** În condițiile în care domeniul securității reprezintă unul dintre sectoarele cheie ale statului, un sistem de verificare și de control în cadrul Legislativului este necesar pentru a menține un echilibru în raport cu Executivul. Datorită faptului că îndeplinește o funcție centrală a statului, controlul parlamentar al sectorului de securitate constituie un element esențial al separării puterilor în stat.
- **Utilizarea judicioasă a fondurilor financiare alocate sectorului de securitate.** Unul dintre mecanismele importante de control asupra instituțiilor și autorităților publice este cel de natură financiară, context în care este esențial ca Parlamentul să monitorizeze folosirea fondurilor publice, inclusiv din perspectiva unei garanții că banii contribuabilului nu sunt utilizați în alte scopuri decât cele stabilite legal. De asemenea, prin instrumentele avute la dispoziție – interpelări, întrebări, solicitarea de rapoarte – Legislativul este în măsură (și chiar obligat) să formuleze opinii și în ceea ce privește eficiența cheltuirii fondurilor bugetare și, implicit, a activității de *intelligence*.
- **(Re)configurarea adecvată a cadrului legal în materie.** În practică, inițiativa legislativă aparține, de cele mai multe ori, puterii executive, inclusiv în ceea ce privește reglementările în domeniul securității. Cu toate acestea, membrii Parlamentului au rolul fundamental în revizuirea acestor proiecte, asigurând reflectarea adecvată a strategiei de securitate în legislație, precum și aplicarea eficientă a actelor normative.
- **Armonizarea/coordonarea agendei decizionalilor cu interesele de securitate ale individului.** Întrucât parlamentarii au contact direct cu populația și, prin poziția lor, au posibilitatea să cunoască problemele cetățenilor, lor le revine rolul de a se asigura că interesele publice sunt reflectate în politica și în cadrul legislativ de securitate.
- **Prevenirea abuzurilor.** Dat fiind specificul activității de informații, care presupune conspirarea operațiunilor, pot apărea preocupări în ceea ce privește legalitatea procedurilor specifice, percepute adesea ca „oculte și extraordinare”. Din această perspectivă, controlul parlamentar asigură

caracterul de legalitate al activităților derulate de serviciile de informații, precum și legitimitatea democratică a acestora.

II. Atribuții și prerogative ale organismelor de control democratic

În majoritatea democrațiilor, parlamentele au atribuții extinse în ceea ce privește controlul activității serviciilor de informații, dar mandatele specifice mecanismelor instituționale special create în acest sens diferă substanțial de la un sistem democratic la altul. Cu toate acestea, atribuțiile parlamentare în materie comportă două mari dimensiuni:

- **Funcția legislativă.** Plenul legislativului, comisiile specializate de control elaborează și dezbate principiile și normele legale în ceea ce privește mandatele serviciilor de informații, modelele și structurile de cooperare în domeniul informațiilor, precum și formularea (și adoptarea) bugetului sau a recomandărilor adresate comisiilor pentru buget, sau plenului;
- **Funcția investigativă.** În multe parlamente, comisiile specializate de control al activității serviciilor de informații pot verifica respectarea legislației naționale și a normelor dreptului umanitar și eficiența activității acestor instituții în utilizarea resurselor și materializarea obiectivelor strategice cu relevanță pentru securitatea națională. Frecvent, printre *atribuțiile de investigare specifice* comisiilor de control se numără:
 - Inițierea de investigații ca răspuns la plângeri adresate de cetățeni ori de membri ai Parlamentului;
 - Citarea membrilor comunității de informații și solicitarea de informații sau rapoarte pe subiecte specifice;
 - Creare de comitete independente de investigare sau verificare;
 - Recurgerea la experți în cazul unor subiecte complicate ori considerate „sensibile”;
 - Remiterea plângerilor sau a cazurilor analizate autorităților judiciare sau comisiilor parlamentare (de exemplu, în anumite state, comisiile pentru drepturile omului).

În unele țări, legislativele sunt informate (cel mai adesea punctual ori conjunctural pe problematici ori cazuri concrete) cu privire la activități operaționale sau chiar joacă un rol în autorizarea acestora. Spre exemplu, în

SUA, principalii membri ai comisiilor de control din cadrul Congresului trebuie informați anterior demarării unor „acțiuni acoperite”.

În Germania, orice exercitare a unor atribuții extraordinare considerate a constitui violări ale drepturilor fundamentale ale cetățeanului (interceptarea convorbirilor telefonice, cenzurarea unor articole etc.) sunt sistematic revizuite și autorizate de un grup anume desemnat din cadrul comisiei parlamentare de control al activității serviciilor de informații.

III. Provocări în soluționarea ecuației securitate versus legitimitate în controlul democratic al activității serviciilor de informații

- Este adesea adusă în discuție posibilitatea ca – în urma controlului exercitat de către Parlament – să se ajungă la divulgarea informațiilor, în pofida reglementărilor și măsurilor asiguratorii instituite în acest sens. Asemenea speculații se bazează pe argumente potrivit cărora sistemele de control parlamentar conduc la creșterea numărului persoanelor care au acces la informațiile privind acțiunile secrete și, în general, riscul apariției unei scurgeri de informații depinde de numărul persoanelor care au acces la acestea.

De asemenea, se opinează că parlamentarii și personalul parlamentar sunt, de regulă, mai puțin obișnuiți să lucreze cu informații clasificate.

Pe de altă parte, legile privind secretul de stat pot împiedica eforturile de creștere a transparenței în acest sector sau pune în pericol controlul parlamentar al sectorului de securitate, mai ales în țările cu democrații incipiente.

În concluzie, o importanță deosebită trebuie acordată armonizării binomului *confidențialitate versus transparență*, în sensul în care controlul trebuie să asigure respectarea normelor democratice în condițiile respectării rigorilor de secretizare, îndeosebi în ce privește aspectele operaționale din anumite cazuri/dosare supuse cercetării.

- În exercitarea mandatelor specifice, comisiile specializate de control al activității serviciilor de *intelligence* se pot confrunta cu:
 - Limitări ale (exercitării) autorității. Comisiile și alte organisme specializate de control asupra serviciilor de *intelligence* pot fi limitate în exercitarea atribuțiilor proprii, de exemplu, de practica recurgerii la

actori privați pentru îndeplinirea misiunilor care revin tradițional structurilor de informații și securitate (cazul Blackwater – SUA). În altă ordine de idei, extinderea cooperării internaționale în domenii precum combaterea terorismului poate greva semnificativ activitatea de control parlamentar asupra activității desfășurate de unele servicii care acționează în afara teritoriilor naționale. De asemenea, accentul pus pe cooperarea internațională în materie de securitate poate afecta transparența și legitimitatea democratică a politicii naționale de securitate a unei țări, dacă duce la excluderea parlamentarilor din acest proces. În aceste condiții este fundamental ca forurile legislative să-și poată prezerva pârghiile de control, inclusiv să coopereze în domeniul supravegherii serviciilor de *intelligence*.

- Disfuncții ale capacității funcționale de control. Astfel de situații pot surveni în cazul lipsei de expertiză și de personal calificat în măsură să ofere o bună înțelegere asupra rolului serviciilor de *intelligence* în ansamblul diverselor sisteme de apărare și securitate. De multe ori, astfel de situații sunt întâlnite în cazul „tinerelor democrații”, în perioada de tranziție de la regimurile autoritariste și până la momentul operaționalizării – legislative, instituționale și funcționale – a statului de drept. Chiar și în cazul democrațiilor consolidate, comisiile parlamentare se pot confrunta cu provocări generate de complexitatea domeniului securității, parlamentarii trebuind, adesea, să evalueze probleme tehnice (de exemplu, legate de achiziționarea și controlul unor tehnologii speciale);
- Lipsa unei atitudini proactive în declanșarea investigațiilor. Comisiile de control și parlamentele în ansamblu trebuie să manifeste, în mod activ, voința de a dispune acțiuni/măsuri de control democratic asupra agențiilor de informații, precum solicitarea de dosare și inițierea de investigații privind conduite suspecte ori discutabile. Pentru depășirea provocărilor enunțate, practica generală – care transcende diversității modelelor și culturilor politice și de securitate naționale – a validat următoarele soluții:
 - Instituirea unei legislații cuprinzătoare privind activitatea și controlul serviciilor de informații, valabilă pentru întreaga

comunitate de informații a unei țări (cu stipularea, pentru fiecare în parte, a limitelor mandatului specific: zona de operații, tehnicile de investigare autorizate, regulile privind controlul resurselor etc.). Adicional, ar putea fi instituite atribuții extinse de verificare și investigare, precum și prerogative în ceea ce privește monitorizarea implementării recomandărilor formulate;

- Consolidarea expertizei parlamentarilor și asigurarea unei largi reprezentări a spectrului politic în cadrul comisiilor parlamentare de control. Este de dorit ca aceștia să provină din medii diferite sub raport politic, etnic, religios (în unele state președintele comisiei specializate trebuie să fie membru al partidului de opoziție). În orice situație, rolul Executivului în selecția membrilor comisiei trebuie să fie limitat.
- Realizarea (la cerere sau din proprie inițiativă) de către serviciile de informații, de rapoarte periodice (ori, când se impune, cu caracter de excepție), care să furnizeze suficiente detalii bugetare, organizaționale și operaționale, chiar dacă aceasta presupune versiuni clasificate doar pentru unii membri ai comisiei, cu respectarea, însă, a detaliilor tehnice ori sensibile pentru variantele adresate membrilor neautorizați al legislativului sau publicului larg nespecializat.

IV. Particularități ale activității de control asupra serviciilor speciale din spațiul euro-atlantic

Inițiativa constituirii unor mecanisme de supraveghere, cu responsabilitate publică, a activităților secrete de informații, a aparținut SUA, demersurile de instituționalizare datând din perioada anilor '60. Democrațiile occidentale au preluat aceste preocupări, însă nici una nu a mers atât de departe ca Statele Unite în ceea ce privește reglementarea, numărul organismelor și gradul de cuprindere a activităților de supraveghere a sectoarelor informative.

Democrația americană se bazează pe complementaritatea puterilor, la nivelul fiecăreia dintre acestea existând o structură care exercită un anumit control asupra acțiunilor comunității informative. Administrația prezidențială asigură funcționarea a două organisme independente de supraveghere, în cadrul

Congresului funcționează 4 comisii de control asupra activității serviciilor de informații, iar Executivul dispune de structuri proprii însărcinate cu coordonarea activităților comunității informative.

În cele mai multe cazuri, motivația a constituit-o diminuarea suportului opiniei publice față de deciziile de politică externă și acuzațiile referitoare la presupusele abuzuri comise de serviciile secrete.

Țări ca Germania, Italia și Ungaria, care au cunoscut experiența regimurilor represive, acordă o mai mare importanță prevenirii dobândirii de către serviciile secrete a unor puteri nejustificate, în timp ce statele anglofone valorizează, în principal, temeiul juridic al mecanismelor de supraveghere.

În general, există un consens în ceea ce privește *aspectele exceptate de la control*, referitoare, de regulă, la informații cu caracter operativ.

Dacă în SUA, comisiile Congresului sunt autorizate să controleze întreg spectrul activității de informații, inclusiv chestiunile bugetare, în majoritatea celorlalte țări occidentale, comisiile legislativului și celelalte organisme independente de control au competențe mai restrânse, care vizează îndeosebi respectarea legislației și alocările bugetare, în timp ce culegerea de informații externe, informațiile militare și operațiunile secrete sunt, de regulă, excluse supravegherii.

În Marea Britanie sunt expres exceptate de la controlul parlamentar datele referitoare la surse, operațiuni, metode, precum și informațiile furnizate confidențial de serviciile aliate.

Pe de altă parte, sunt de remarcat diferențe notabile, inclusiv în privința *bazelor activităților de control*.

În Germania, Oficiul Federal pentru Apărarea Constituției (BfV) este supus unui control multiplu structurat (parlamentar, administrativ, judecătoresc și al opiniei publice), supravegherea parlamentară incluzând, la rândul său, un control general, un control special și un control executat în baza reglementărilor privind îngrădirea libertăților cetățenești.

Pe de altă parte, Franța, deși are o importantă comunitate de informații dispune de mecanisme de supraveghere limitată a serviciilor secrete (comitete/grupuri interministeriale și comisii prezidențiale și guvernamentale), niciunul dintre acestea nefuncționând în baza vreunei legi, ci a unor decrete prezidențiale sau acte guvernamentale. Nu există un sistem parlamentar de

control asupra activității serviciilor speciale franceze, dar o recentă inițiativă legislativă prevede constituirea unor comisii parlamentare de control atât în cadrul Adunării Naționale cât și la nivelul Senatului.

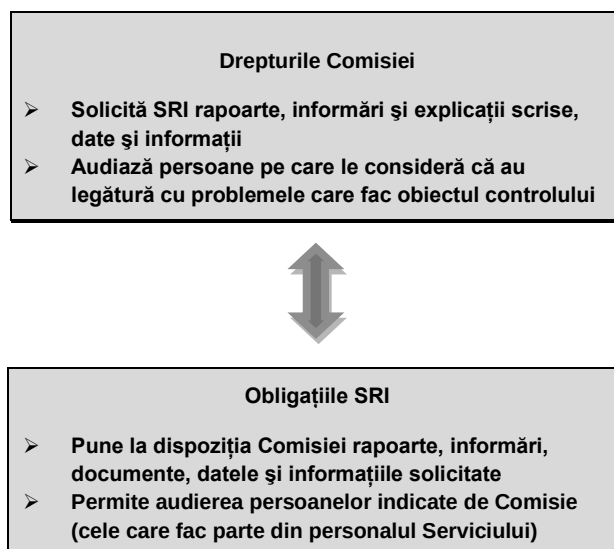
V. Repere ale modelului românesc. Comisia comună permanentă a Camerei Deputaților și Senatului pentru exercitarea controlului parlamentar asupra activității Serviciului Român de Informații

Controlul civil democratic asupra activității SRI se realizează printr-un sistem complex, bazat pe principiile și mecanismele specifice statului de drept, pe mai multe dimensiuni, dintre care se detașează controlul parlamentar, exercitat, deja, pe parcursul a aproximativ două decenii. Comisia a fost înființată în 1993, printr-o Decizie a parlamentului României, în scopul exercitării controlului parlamentar concret și permanent asupra activității instituției.

Treptat, controlul parlamentar asupra principalului serviciu autohton de *intelligence* a marcat o creștere a eficienței, pe măsură ce, în baza încrederii reciproce, relația dintre Comisie și Serviciu, s-a consolidat, activitățile desfășurate de membrii acestui organism (în diverse departamente și unități ale instituției) fiind receptate cu sollicitudine și transparență.

Concluziile desprinse din controalele efectuate, în timp, de Comisie – indiferent de modificările survenite, în urma alegerilor succesive, în configurația politică a Parlamentului – au conturat o elocventă dovadă a faptului că acțiunile SRI se bazează pe respectarea principiilor consfințite prin Constituție și legile țării.

Ca atare, membrii Comisiei parlamentare de control și-au putut forma, pe baza unei documentări consistente, opinii obiective referitoare la ansamblul

actelor normative cu caracter intern, sub aspectul legalității acestora, concordanța între mandatele emise de Parchet și documentele interne de evidență a operațiunilor specifice, corectitudinea cu care unitățile SRI au aplicat prevederile legale cu privire la desfășurarea de activități care presupun restrângerea temporară a exercitării unor drepturi și libertăți constituționale, modul de organizare a arhivelor instituției, regulile de acces, consultare și documentare, precum și măsurile destinate depozitării, păstrării și protecției fondurilor arhivistice existente, cheltuirea fondurilor bugetare alocate în conformitate cu destinațiile lor legale. În timp, relația cu Parlamentul a dobândit noi valențe, conducerea SRI tratând cu interes și receptivitate interpelările și întrebările formulate de parlamentari în legătură cu aspecte ce țin de atribuțiile și activitatea S.R.I. , colaborarea cu comisiile de specialitate ale Parlamentului (altele decât Comisia de control) și dezbaterile pe marginea unor proiecte de legi relevante pentru siguranța națională.

În loc de concluzii

Atacurile de la 11 septembrie 2001 au constituit punctul de inflexiune al unui efort de reconceptualizare a doctrinelor și normelor operaționale de asigurare a obiectivelor de securitate. În condițiile în care instituțiile statului sunt chemate să țină pasul cu un mediu de securitate în continuă transformare, controlul parlamentar eficient a devenit crucial pentru a garanta că aceste noi soluții sunt concepute și aplicate în mod transparent și responsabil.

Momentul „11 septembrie” a declanșat, totodată, o cursă a serviciilor de securitate pentru a asigura o eficiență superioară a activității lor în fața amenințărilor asimetrice. Guvernele mai multor țări au extins atribuțiile acestor structuri și le-au facilitat accesul la noile tehnologii, care sporesc capacitatea de supraveghere, detectare și identificare a posibilibilor suspecti. În aceeași ordine de idei, guvernele au fost nevoite să-și asume necesitatea de a dezvolta relații de cooperare internațională în domeniul securității, instituțiile abilitate fiind și ele chemate să fundamenteze parteneriate externe credibile și eficiente.

În consecință, și controlul parlamentar trebuie să se adapteze la aceste noi realități, asigurând o abordare echilibrată între politica de prevenire a terorismului și respectarea libertăților cetățenești și garantând totodată cheltuirea judicioasă a banului public de către serviciile de informații.

EVENIMENTELE DIN DECEMBRIE 1989 ÎN PERCEPȚIA UNUI OFIȚER DE INFORMAȚII INTERNE

1. Preliminarii

După 20 de ani de la evenimentele din decembrie 1989, societatea românească nu și-a format încă o imagine coerentă și convingătoare cu privire la declanșarea și derularea acestora, ci, dimpotrivă, continuă să planeze multe semne de întrebare. Clarificările așteptate întârzie și vor mai întârzia, datorită unei probleme extrem de simple: actorii externi și interni implicați în pregătirea, declanșarea și derularea evenimentelor respective ezită să-și asume deschis contribuția avută, de teamă ca nu cumva responsabilitatea pentru cei peste 1.000 de morți înregistrați după răsturnarea regimului Ceaușescu să fie trecută în contul lor. Cum diversiunea „securiști-teroriști” nu a putut fi susținută, orice recunoaștere a implicării în elaborarea și materializarea scenariului după care s-a acționat în zilele fierbinți ale lui decembrie 1989 presupune și un risc, acela al asumării unei contribuții la acest tribut uman plătit de poporul român.

Pe măsură ce trece timpul, devine tot mai evident că schimbările care cuprinseseră atunci tot estul european puteau să se producă în România și fără acest sacrificiu, chiar și fără „devorarea” Ceaușeștilor, un act justițiar de tip iacobin care va marca mult timp imaginea poporului român.

În acest context, consider că pentru a acoperi unele pete albe și a înlătura mîzga așternută în mod interesat peste multe momente ale evenimentelor din decembrie 1989, este necesar și binevenit efortul tuturor celor care pot produce mărturii utile unei evaluări corecte a acestora.

Evident, contribuția cea mai consistentă o pot aduce participanții activi la declanșarea și derularea evenimentelor. Unii dintre ei, Silviu Brucan, Nicolae Militaru etc., nu o mai pot face. Ceilalți, cu câteva excepții (Ion Iliescu, Sergiu Nicolaescu, Victor Atanasie Stănculescu, Virgil Măgureanu), ezită încă. Apare însă și o altă problemă și anume aceea că, în mod firesc, cei care s-au aflat în prim-planul evenimentelor prezintă informații marcate de un

mare procent de subiectivism, fiecare dorind să justifice propria conduită și să se apere de eventuale responsabilizări morale și, de ce nu, juridice.

În aceste condiții, ofițerii de informații, care au fost martori ai unor întâmplări semnificative ori au avut acces la informații de interes, au datoriat să contribuie la decelarea adevărului.

În acest context, se impune a fi salutate curajul și probitatea pe care le-au dovedit în prezentarea unor puncte de vedere personale, inclusiv pe tema evenimentelor din decembrie 1989, colonelul Filip Teodorescu – fost adjunct al Contraspionajului, colonelul Gheorghe Rațiu – ex șeful Direcției I - Informații Interne, generalul de brigadă Victor Neculicioiu – fost șef al U.M. 0110, maiorul Radu Tinu – fost locțiitor al șefului Securității Timiș, generalul de brigadă Aurel I. Rogoian – fost șef de cabinet al generalului Iulian Vlad, și alți profesioniști cunoscuți și apreciați în mediul cadrelor de informații și nu numai.

Personal, consider că și ofițerii de informații pot prezenta analiștilor și opiniei publice numeroase date utile privind evenimentele din decembrie 1989 și, pe un plan mai larg, în legătură cu alte aspecte din perioada regimului Ceaușescu. Evident, aceștia sunt în măsură să abordeze numai aspecte punctuale, în limita atribuțiilor pe care le dețineau în perioada respectivă, dar informațiile produse de ei au avantajul de a reprezenta mărturii concrete, nemijlocite. În condițiile în care în zilele premergătoare și în timpul evenimentelor din decembrie 1989 s-au întocmit puține documente, recompunerea adevărului se poate face în bună măsură pe baza mărturiilor furnizate de participanți direcți sau observatori obiectivi, categorie care include și cadre ale Securității care au rămas în dispozitiv în acele zile din rațiuni exclusive de preservare a interesului național, serios amenințat.

Activitatea specifică pe care o desfășuram și poziția pe care o dețineam (ofițer specialist II în cadrul Serviciului V din Direcția I – Informații Interne, care avea în responsabilitate activitatea informativă antidiversiune în domeniile artă-cultură, presă, radioteleviziune și poligrafie), mi-au permis să am acces la informații cu o anumită relevanță pentru modul în care au fost organizate, s-au declanșat și s-au derulat evenimentele din decembrie 1989.

Toate informațiile obținute de Direcția I sau provenind de la alte unități conduceau la concluzia că schimbările în derulare în celelalte țări socialiste central europene nu puteau ocoli România. După Congresul al XIV-lea al P.C.R., când a devenit tot mai clar că Nicolae Ceaușescu nu va accepta să părăsească puterea de bună voie, ofițerii de informații se așteptau și la încercări de înlăturare a lui prin forță, inclusiv prin atentat, cu implicare externă și cu riscuri pentru integritatea teritorială și independența țării. Nu se percepea, însă, cu exactitate, care va fi momentul declanșării, direcțiile de acțiune și

modalitățile concrete. Evident, au existat informații care confereau un contur mai exact al lucrurilor, accesibile însă numai la nivelele ierarhice superioare.

În aceste condiții, voi prezenta evenimentele prin prisma acțiunilor la care am participat și a informațiilor obținute ori la care am avut acces în acea perioadă, în baza misiunilor și sarcinilor pe care le-am îndeplinit până în 22 decembrie, împreună cu serviciul din care făceam parte. Asupra unor momente, pentru detalieri și completări, am apelat și la opiniile unor colegi, exprimate în scris ori în cadrul unor discuții rememorative*.

Pentru a evita reacții contradictorii chiar din debut, având în vedere sensibilitatea multora față de calificarea evenimentelor din decembrie 1989 (revoluție, lovitură de stat etc.), precizez că, în accepțiunea mea, în România s-au derulat, conform unui scenariu prestabilit, într-un mod mai mult sau mai puțin coerent, cu sincope și replieri, mai multe acțiuni interne și externe care au condus la înlăturarea lui Nicolae Ceaușescu și, în final, a regimului comunist.

Pe un plan larg, în sintagma „evenimentele din decembrie 1989”, eu includ acțiunile pregătitoare vizând răsturnarea comunismului, accentuarea nemulțumirilor social-economice și politice față de regimul Ceaușescu, stimularea și declanșarea revoltei populare, determinarea lui Nicolae Ceaușescu și a oligarhiei comuniste de vârf să abandoneze puterea, preluarea acesteia de către armată și predarea ei grupării perestroikiste condusă de Ion Iliescu, căreia i s-au subordonat voluntar și celelalte structuri de forță (Securitate și Miliție), lupta pentru putere cu alte nuclee, acțiunile grupărilor care doreau instaurarea unui guvern de tip occidental, consolidarea puterii lui Ion Iliescu și a FSN.

În derularea acestor etape, s-au înregistrat acțiuni organizate, dar și anarhice. O amprentă deosebită, care a particularizat evenimentele din decembrie 1989 față de cele similare din țările ex-comuniste central și est-europene, și-a pus-o componenta diversionistă (22 decembrie, ora 18,00 – 26 decembrie), soldată cu mai multe victime (morți, răniți) decât în perioada represiunii din zilele de 16 - 21 decembrie, precum și cu importante distrugerii materiale.

Evenimentele din decembrie 1989 au reprezentat „o afacere românească”, dar a existat și o consistentă implicare externă: stimularea și potențarea nemulțumirilor sociale printr-o viguroasă propagandă anticomunistă

* În scopul aprofundării și detalierii aspectelor privind organizația „România liberă” de la Budapesta, am preluat și unele date din lucrările domnilor Colonel (r) Gheorghe Rațiu (*Raze de lumină pe cărări întunecate*, Ed. Paco, 1996), și General de brigadă (r) Aurel I. Rogojan (1989 – *Dintr-o iarnă în alta ... România în resorturile secrete ale istoriei*, Ed. Proema, 2009), pentru care le adresez mulțumiri colegiale. Totodată, mulțumesc domnului General de brigadă (r) Adrian Bărbulescu pentru datele furnizate verbal privind vulnerabilitățile și riscurile la frontiera de stat în decembrie 1989.

desfășurată din Occident, îndeosebi prin emisiunile în limba română ale postului de radio „Europa liberă”; implicarea unor persoane trimise special din străinătate, în majoritate de etnie română, la declanșarea acțiunilor anarhice de la Timișoara, București, Arad etc. pentru a genera riposta violentă a structurilor de forță ale statului; prezența în prim plan, în 22 decembrie, la Televiziune, Radio, instituțiile de putere, pentru o bună vizualizare și, apoi, pentru poziționarea favorabilă în noile structuri ale statului, a unor persoane cunoscute de Contraspionaj ca având relații de natură informativă și de influență cu serviciile de spionaj aparținând URSS, dar și unor țări NATO, îndeosebi SUA, Marea Britanie și Franța.

Anumite implicări externe vizând determinarea unor schimbări majore în România erau relevate și de informațiile și cazuistica specifică din domeniile de artă, cultură, radio și televiziune.

Astfel, se cunoștea că oameni de cultură și din presă vizau ori inițiaseră deja acțiuni anticeaușiste de pe o poziție comunist-gorbaciovistă, urmare a influenței unor cadre de informații sovietice. Ilustrativ în acest sens a fost cazul lui Petre Mihai Băcanu, redactor la cotidianul „România liberă”, care în toamna anului 1988, la impulsurile lui Vladimir Volodin, corespondentul Agenției NOVOSTI în țara noastră, a constituit un grup și a organizat tipărirea unui ziar samizdat care să militeze pentru reforme gen *perestroika* și *glasnosti*. Acțiunea a fost documentată și prevenită de Contraspionajul anti-KGB chiar în momentul când se făceau demersurile finale pentru tipărirea primului număr al ziarului clandestin.

Acțiunile din Vest vizând subminarea și răsturnarea regimului Ceaușescu erau cunoscute în și mai mare măsură, deoarece ele au implicat și influențarea unor oameni de cultură să adopte poziții publice de contestare a regimului. Monitorizarea impulsurilor primite din străinătate de creatorii de literatură și artă care s-au manifestat ca opozanți ai regimului (Mircea Dinescu, Andrei Pleșu, Dan Hăulică, Octavian Paler, Dan Deșliu, Stelian Tănase, Dan Petrescu de la Iași etc.), precum și a conduitei acestora, furniza indicii clare privind strategia serviciilor de informații occidentale.

La început, fuseserăm intrigați de atenția deosebită pe care o acordau serviciile secrete străine intelectualilor în general și oamenilor de artă și cultură în special, cunoscut fiind faptul că aceștia nu dețineau și nu aveau acces la date și informații secrete. Pe parcurs a devenit tot mai evident că serviciile de spionaj străine vizau persoane din aceste categorii pentru a le folosi în planul subversiunii interne. Semnificativ este faptul că mai toți intelectualii care s-au remarcat prin acțiuni contestatatoare sau de protest se aflau în legătură exact cu acei diplomați, ziariști sau alte categorii de străini despre care existau date certe că sunt cadre sau agenți ai serviciilor de spionaj străine. Prin intermediul

acestora s-au exercitat, de la caz la caz, acțiuni de racolare, incitare, încurajare ori sprijin.

Ilustrativ este și faptul că mulți dintre cei care s-au lansat în acțiuni riscante de protest public, aveau promisiunea că vor fi sprijiniți în cazul unor măsuri aspre ale autorităților, inclusiv prin plecarea definitivă din țară, soluție la care au apelat destui dintre ei (Dumitru Țepeneag, Paul Goma, Virgil Tănase, Dorin Tudoran, Liviu Cangeopol etc.).

Competențele informative ale Direcției I în problematica acțiunilor de factură revizionistă au permis să se sesizeze reconfigurarea unor riscuri de acest gen din direcția Ungaria, cercurile revizionist-iredentiste din această țară încercând să introducă problema Transilvaniei în ecuația schimbărilor politice inevitabile din România.

La nivelul Direcției I funcționa, din anul 1986, Comandamentul unic de luptă contra revizionismului și extremismului iredentist maghiar și erau monitorizate cazurile importante din această problematică (Laszlo Tökes, Sütö Andras, Szöcs Geza, Domokos Geza ș.a.)

Informațiile obținute la sfârșitul anilor '80 relevau că una dintre modalitățile de acțiune ale revizionismului ungar o reprezenta folosirea fugarilor români staționați în Ungaria în acțiuni vizând subminarea și răsturnarea regimului Ceaușescu.

La Direcția I erau gestionate și informațiile privind faptele infracționale la regimul frontierei de stat cu relevanță pentru securitatea națională, ceea ce a permis să se sesizeze că, începând din vara anului 1989, autoritățile ungare au început să returneze sistematic cetățeni români trecuți ilegal în această țară.

Totodată, analiza cifrelor privind intrările și ieșirile din România ale cetățenilor sovietici, indica faptul că, în luna decembrie, se acumula în țară un potențial apreciabil de „turiști” basarabeni, ucraineni și ruși, care, prin număr, era nejustificat și îngrijorător.

Cu câțiva ani înainte de 1989, Ungaria, datorită graniței sale cu Austria se conturase ca „poarta” spre lumea liberă a românilor. Începând din 1987, autoritățile ungare s-au implicat în gestionarea fenomenului. La Biserica „Sf. Ștefan” din Budapesta, preotul reformat Nemeth Geza îi primea pe transfugii români și-i dirija spre tabere organizate special în unități militare. După ce erau exploatați informativ de către autoritățile ungare, aceștia erau triați în funcție de pregătirea lor profesională, permițându-li-se continuarea drumului spre S.U.A. și Canada doar celor care erau agreeți de țările primitoare. Restul rămâneau la dispoziția lor pentru operațiuni speciale. Numărul transfugilor staționați în Ungaria ajunsese în 1989 la cca 6.000.

În septembrie 1987, Brigada “România” a Securității Republicii Populare Ungare (AVO) a creat la Budapesta organizația „România liberă”,

formată din români fugiți din țară. Sediul acestei organizații, care avea ca obiectiv declarat răsturnarea regimului comunist din România, a fost la început la Budapesta, apoi în tabăra din orașul Bicske, localitate situată la 40 de km de Budapesta, spre Tatabanya, într-o fostă cazarmă.

Organizația „România liberă”, care proiectase și „un guvern în exil al României libere”, a fost condusă la început de economistul timișorean Marian Roșca, după care au mai urmat alți 2-3 președinți. Marian Roșca a recunoscut ulterior că pentru acest lucru fusese recrutat și instruit de instructori profesioniști.

Fără a sesiza capcana neorevizioniștilor unguri, lideri ai Uniunii Mondiale a Românilor Liberi – îndeosebi Doru Novacovici și Sandu Pobereznic – au acceptat să patroneze organizația “România liberă” alături de oficialii de la Budapesta, printre care se afla și Imre Pozsgai, unul dintre autorii “revoluției de palat”, care, la începutul anului 1988, l-a dislocat pe János Kádár.

Din anul 1988, s-a trecut la acțiuni pe scară mai largă. UMRL, sprijinită de oficialitățile ungare, a înființat pe teritoriul Ungariei tabere de trasfugi români. Între timp, Ungaria aderase la Convenția de la Geneva pentru refugiați, astfel că a început să primească subvenții de la Comitetul ONU pentru refugiați.

Organizația “România liberă” și UMRL au reprezentat paravanul sub care AVO a organizat instruirea în tabăra de la Bicske a unui număr de circa 400 de fugari români pentru “acțiuni de gherilă urbană în România”. Instructorii erau unguri originari din România, dar aceștia acționau doar ca intermediari ai unor servicii speciale. Șeful grupului de români instruiți aici era Manea Grigore, fost tehnician la o rafinărie din Ploiești. Conform unor informații obținute atunci prin infiltrările realizate de Securitate, Sandu Pobereznic, care avea să ajungă șeful secției UMRL din Marea Britanie, stătea perioade îndelungate în tabără.

În cazarma de la Bicske erau tipărite o parte dintre materialele de propagandă care erau trimise în România, cu scopul de a se determina apariția unor nuclee interne ale organizației “România liberă”. Alte materiale de diversiune propagandistică erau pregătite în tipografiile Partidului Muncitoresc Socialist Ungar și ale AVO.

Prin luna septembrie 1989, Securitatea a constatat o modificare a traficului ilegal la frontiera cu Ungaria. În fiecare noapte, numărul celor care intrau ilegal în România venind din Ungaria era deseori mai mare decât al celor ce voiau să iasă. Unii reușeau să intre, lăsând doar urme ori dispăreau după somațiile grănicerilor. În paralel cu acest aspect al fenomenului, autoritățile maghiare aduceau în punctele de control al trecerii frontierei grupuri de

persoane, despre care pretindeau că sunt transfugi români prini pe teritoriul Ungariei. n câteva situații numărul acestora depsea cifra de 20! Comportamentul autoritilor ungare, care pn atunci făcuseră eforturi de atragere i de meninere în Ungaria a transfugilor români, a intrigat i a determinat efectuarea de verificări pentru a stabili ce anume a determinat această schimbare de atitudine.

Din activitatea informativă i de cercetare în rândul refugiailor români din Ungaria i a repatriailor, rezulta că cei mai mulți veneau din tabăra de la Bicske a organizației “România liberă”. Cei cercetai spuneau că fuseseră instruiți ca, după ce ajung în România, să atepte să primească un consemn pentru a se grupa într-o localitate, ce nu le fusese nominalizata, pentru a participa la o acțiune de răsturnare a regimului.

Pe filiera normală, informațiile au ajuns la Nicolae Ceaușescu, care a ordonat ca, din acel moment, după cercetarea grnicereasc i cea de poliie, toți infractorii de frontieră să fie reținuți până după Congresul al XIV-lea al PCR, în camere amenajate la batalioanele de grăniceri. Securitatea trebuia să desfoare în rândul lor activitate informativă pentru a stabili complet scopul în care veniseră în ar. Se ajunsese la concluzia că aceștia sunt mercenari de rând. n jurul datei de 1 decembrie au apărut informații mai precise. Nite recidiviti reținuți i cercetai pentru infraciuni de frontieră declaraseră că aveau misiunea să facă legătura între anumii indivizi din Timișoara i o serie de transfugi ntori în țară. Erau “efi de brigadă”. De la timișorenii respectivi trebuia să primească indicaii exacte: când va avea loc aciunea pentru care fuseseră recrutai, unde, cine i va conduce etc. Ei aveau numele oamenilor de legătură din Timișoara, adrese, numere de telefon i parole de recunoatere. Au existat cel puin 20 de declaraii în acest sens.

ntruct Ceaușescu a ordonat să fie recercetai cei reținuți de grăniceri, Direcția I a trimis cte un ofițer la toate batalioanele de grăniceri din judeele Satu Mare, Bihor, Arad i Timișoara. Surpriză: ajuni acolo, au constatat că la batalioane nu mai era reinut nici un infractor de frontieră, aa cum ordonase Ceaușescu. Colonelul Teacă, comandantul Trupelor de grăniceri, a spus atunci că nu a neles de la Comandantul Suprem că trebuia să rein la batalioane persoanele respective i după încheierea lucrărilor Congresului al XIV-lea al P.C.R. (20-24 noiembrie – n.n.). Informat asupra acestui aspect, eful MStM, generalul tefan Gu, a rămas surprins. A ieit un mare scandal. Ceaușescu a hotrt atunci să pună în aplicare o intenie mai veche a sa i a ordonat trecerea trupelor de grăniceri din componena Ministerului Apărării Naionale în cea a Ministerului de Interne. După operaiunea de transfer, Tudor Postelnicu urma să-l destituie pe colonelul Teacă. Au venit însă evenimentele i, la 30 decembrie 1989, Teacă a fost făcut general. Aa se scrie istoria!

Emisarii din Ungaria realizaseră contacte și constituiseră puncte de sprijin în Alba Iulia, Arad, Brașov, București, Caransebeș, Cislădie, Cluj, Constanța, Craiova, Cugir, Iași, Lugoj, Oradea, Satu Mare, Sibiu, Târgu Mureș, Timișoara. Fiecare emisar acționa „multiplu de zece”, iar fiecare nou membru căuta alți zece. În București s-au făcut recrutări inclusiv din rândurile elevilor de liceu cu care se realizau întâlniri de instruire în parcuri. Instructorii erau persoane recent revenite în țară. În zilele de foc din decembrie 1989, am avut confirmarea deplină a misiunilor acelor emisari. Cele mai multe orașe-țintă ale curieratului emisarilor au fost cuprinse în după-amiaza zilei de 22 decembrie de furia unor revolte, aparent ideologice, în care persoane periferice s-au transformat ad-hoc în „revoluționari profesioniști”.

Pe lângă buna conlucrare a Ungariei cu Uniunea Sovietică gorbaciovistă, intrigau încurajările pe care țara vecină le primea din partea SUA și a Franței. În vara anului 1989, pentru realizarea unui flux continuu de informații, exploatarea directă a fugarilor români aflați la Budapesta și obținerea de date vizând denigrarea regimului de la București, conducerea americană a hotărât ca pe lângă Biroul Secției ungare a Europei libere, deja deschis la Budapesta, să trimită în capitala Ungariei și un corospondent al Secției pentru România a postului. Dintr-o informație primită de la Centrul de Informații Externe în august 1989 rezulta că, în contextul campaniei iredentiste ungare, Secției pentru România i s-a fixat ca orientare folosirea conjuncturii create în relațiile dintre cele două țări pentru adâncirea disensiunilor prin popularizarea luărilor de poziție și a manifestărilor ungurești. Totodată, Secției pentru România i s-au stabilit, ca tematici prioritare de abordat: elogierea politicii actuale a Ungariei, caracterul său „viabil” și activ, care „ține seama de realități”, politica opusă „oricărui dogme și idei preconcepate”; prezentarea într-o lumină favorabilă Ungariei a „confruntărilor de idei româno-ungare, a stărilor de spirit ale ungurilor”.

Unele declarații ale președintelui Franței, François Mitterrand, privind posibilitatea modificării unor granițe stabilite după cel de-al doilea război mondial, alertau și mai mult. Astfel, în toamna anului 1989, la încheierea reuniunii CEE de la Strasbourg, François Mitterrand a declarat că „unele provincii cum ar fi Silezia, Moravia, Prusia Orientală etc. trebuiau să rămână intangibile. În schimb, nu trebuia să se omită problema divergențelor dintre Ungaria și România în problema Transilvaniei, sau problema Basarabiei, Franța și SUA trebuind să-și reia rolul de asigurare a echilibrului în Europa, așa cum au făcut-o de secole.

Ofițerilor de informații le vine greu să-și explice de ce puterile occidentale, îndeosebi S.U.A. și Franța, și-au luat aliat și partener împotriva

regimului Ceaușescu tocmai Ungaria, a cărei prezență în această ecuație inducea temeri sau măcar semne de întrebare pentru toți românii.

Informații de genul celor de mai sus induceau ideea că Ungaria țintea să folosească schimbările ce urmau să se producă în România pentru a repune în discuție problema Transilvaniei. De menționat că, în cadrul unei întâlniri bilaterale româno-ungare, facilitată de Mihail Gorbaciov, la 8 iulie 1989, la București, cu prilejul întâlnirii la nivel înalt a statelor membre ale Tratatului de la Varșovia, conducerea ungară – Rezső Nyers, Miklos Németh și Gyula Horn – a susținut că Transilvania nu aparține României și a amenințat că va internaționaliza problema maghiarilor din România. Reamintim și faptul că, în iunie 1989, fusese lansată „Declarația de la Budapesta”, semnată de exponenți ai unor organizații din Ungaria și de români din emigrație, între care și ex-regele Mihai, document care invoca faptul că Transilvania este „un spațiu de complementaritate”, căruia ar trebui să i se garanteze autonomia.

Când am mai aflat și că trupele maghiare făceau, la mijlocul lunii decembrie 1989, manevre de-a lungul graniței cu România, temerile la adresa integrității teritoriale a țării nu ni se păreau deloc exagerate. Acestea aveau să fie potențate de faptul că materializarea dispoziției lui Nicolae Ceaușescu de a trece Comandamentul Trupelor de Grăniceri tocmai în acea perioadă, începând cu 14 decembrie 1989, de la Ministerul Apărării Naționale la Ministerul de Interne, a destabilizat sistemul de protecție a frontierei de stat, deoarece, datorită evoluției evenimentelor, transferul nu a putut fi realizat adecvat. Ca urmare, Trupele de Grăniceri nu au avut în acele zile o comandă clară, iar logistica era total precară. La multe subunități de pe granița de Vest fuseseră retrase mijloacele de luptă și de transport ale Armatei și nu se primise în schimb dotarea necesară de la Ministerul de Interne. Pichetelor de grăniceri le rămăseseră în dotare numai armament ușor cu maxim 60 de cartușe de om și se vedeau în fața unui inamic ce se prefigura, dotat cu tancuri și traspoartare blindate, care executa acțiuni de intimidare în fiecare noapte, cu efecte serioase asupra moralului grănicerilor români, mai ales că nu aveau legături funcționale cu restul trupelor M.Ap.N. , cu care aveau planuri de cooperare. Aceasta era situația la frontiera de stat în zilele de 21 și 22 decembrie 1989!

În ce privește situația internă, în decembrie 1989 devenise clar pentru ofițerii Direcției I că nemulțumirea socială era tot mai mare.

Strategia politico-economică a regimului Ceaușescu vizând plata datoriei externe pentru consolidarea independenței României dăduse faliment. Industria, văduvită de investiții, devenise tot mai neperformantă.

Consecință obiectivă a strategiei de „strângere a curelei”, nivelul de trai s-a degradat continuu, ajungând pentru mulți cetățeni la cote greu suportabile.

La acestea se adăugau încorsetările sufocante în planul drepturilor și libertăților individuale, îndeosebi a celor de circulație și exprimare.

Acumularea nemulțumirilor a condus la reducerea progresivă a sprijinului popular față de regimul ceaușist și, implicit, la creșterea vulnerabilităților față de acțiunile externe vizând subminarea și, apoi, înlăturarea acestuia. Cea mai lovită de frustrările economice era tocmai muncitorimea, considerată punctul major de sprijin al regimului. Ceaușescu nu a înțeles corect mesajul din 15 noiembrie 1987 al muncitorilor brașoveni, considerând în mod nejustificat că se bucură în continuare de sprijinul muncitorilor. Această evaluare avea să-l piardă.

Stări de spirit necorespunzătoare și răbufniri s-au semnalat și în rândul activului de partid cu prilejul conferințelor județene pentru desemnarea delegaților la Congresul al XIV – lea al P.C.R. din noiembrie 1989.

Instituțiile de forță ale statului – Armata, Securitatea, Miliția – erau marcate și ele de frustrări profesionale și economice (în ultimii ani Nicolae Ceaușescu nu mai aprobase acordarea gradului de general, iar la 23 august 1989 a uitat să îi înainteze în grad, la termen, pe ofițerii superiori).

Gl. bg. (r) Vasile Mălureanu
(urmare în numărul viitor)

*Toate statele condamnă cu asprime trădarea și
spionajul. Dar toate statele se servesc de aceste „mijloace
informative“ pentru adunarea datelor necesare orientării
lor naționale și a menținerii ordinii interioare.*

Eugen Cristescu

ISTORIE TRĂITĂ

Rubrică realizată de Paul Carpen

Nu o singură dată se poate întâmpla ca, răsfoind cartea veşnic tulburătoare şi plină de învăţăminte a Istoriei, să avem surpriza de a întâlni acelaşi personaj în ipostaze total diferite, să-l vedem sărind grăbit dintr-o barcă într-alta. Iată un asemenea exemplu:

La sfârşitul lunii noiembrie 1989, în sala de şedinţe de la Marele Stat Major a avut loc o adunare a ofiţerilor care deţineau funcţii de conducere în Comandamentele şi Direcţiile din Bucureşti ale Ministerului Apărării Naţionale. Şeful instituţiei, generalul Ştefan Guşă, a venit însoţit de şeful Direcţiei de Informaţii a Armatei, viceamiralul Ştefan Dinu. Vreme de două ore, acesta din urmă a prezentat o informare în legătură cu evoluţiile apărute în ultima perioadă pe plan politic şi social în ţările lagărului socialist.

Au trecut de atunci mai bine de 20 de ani şi, la 30 martie 2010, la Institutul Revoluţiei Române din decembrie (IRRD) a fost organizată o masă rotundă cu tema „Târgu Mureş – martie 1990”. Printre cei care au luat cuvântul s-a numărat şi acelaşi viceamiral Ştefan Dinu. Desigur, registrul intervenţiei sale a fost altul: vorbitorul nu a mai folosit de astă dată fraze privind „ataşamentul neclintit”, „gândirea clarvăzătoare a Comandantului Suprem” şi alte asemenea, ci a încercat să releve rolul important pe care l-a avut el în evenimentele din decembrie 1989 şi în organizarea Serviciului Român de Informaţii, unde, în primele zile ale anului 1990, a preluat conducerea Contraspionajului.

Altă temă, alt registru, alte vremuri, dar acelaşi limbaj de lemn şi aceleaşi fraze alambicate, din care să înţeleagă fiecare ce vrea. Dacă poate, eventual, să extragă vreo idee. O cuvântare anostă, ternă, care a fost uitată în următoarele cinci minute. Desigur, nici nu poţi avea alte aşteptări de la domnul Dinu, a cărui carieră militară s-a desfăşurat sub semnul „muncii politice în Armată”.

Cu certitudine, n-am fi acordat nici o atenţie cuvântării respective dacă domnul Dinu nu ar fi folosit acest prilej pentru a pune aceeaşi placă hârşăită cu invective la adresa Securităţii. Printre altele, dânsul se plângea că, vezi

Doamne, i-a fost tare greu să preia comanda Direcției de Contraspionaj, întrucât nu mai găsea pe nimeni din conducere care să-i predea unitatea. De parcă la momentul respectiv dânsul nu știa sau parcă acum nu-și mai amintea deloc că atunci, la sfârșitul lui 1989 și începutul lui 1990, conducerea structurilor de apărare ale țării intrase pe mâna unor oameni precum Nicolae Militaru, Gheorghe Logofătu, Marin Pancea, iar ofițerii din conducerea unităților DSS fuseseră arestați.

Constatăm că domnul Ștefan Dinu continuă să se lanseze în aprecieri privind domenii în care nu este competent, continuă să mistifice adevărul. Uneori face acest lucru din ignoranță, alteori cu rea credință. Oare dânsul, care a condus totuși Contraspionajul românesc – din fericire pentru o perioadă foarte scurtă – nu se întreabă nici acum cum se face că toți cei nominalizați mai sus fuseseră scoși din funcțiile pe care le dețineau datorită legăturilor lor cu spionajul militar sovietic?

Nu dorim câtuși de puțin să insistăm asupra laturilor ridicole ale activității desfășurate de domnul Dinu și de alți ofițeri numiți în fruntea structurilor de informații după evenimentele din decembrie 1989, deși nu aveau pregătirea de specialitate necesară. Dar un exemplu tot merită a fi dat.

Este bine ca toți aceia care citesc revista „Vitralii” să știe că în noua concepție operativă asupra contraspionajului, impusă de militari la începutul lui 1990, la cabinetul directorului se atârnamea o hartă a Bucureștiului pe care se înfîgeau stegulețe cu zonele unde existau informatori pentru urmărirea evenimentelor în curs! Orice comentariu este de prisos.

La câteva zile după această ultimă ieșire publică a domnului Dinu, ofițeri din fosta Direcție de Contraspionaj purtau o discuție liberă, neîngrădită de vreo tematică anume, depănând amintiri din activitate. S-a exprimat cu acel prilej ideea că pe terenul gol, sterp, secătuit prin lipsă de informare, răsar mai ușor buruienile minciunii. Iar minciuni de felul celor răspândite de domnul viceamiral pot prinde rădăcini. Și atunci ei au întrebat dacă paginile revistei „Vitralii” ar putea găzdui acea părticică de adevăr pe care au cunoscut-o fiecare dintre ei.

Nu în intenția de a răspunde domnului Dinu și celor ca el, ci pentru a oferi viitorimii posibilitatea de a cunoaște evenimentele privite și dintr-un alt unghi, în numele celui principiu moștenit de la romani „*Audiat et altera pars*”, deschidem rubrica „Istorie trăită”. Ne înscriem astfel într-un concept

larg, cu puternică rezonanță în istoriografia occidentală, acela al recuperării, cunoașterii și interpretării istoriei recente.

Avem convingerea că fragmentele de viață pe care le vom prezenta se vor aduna, asemenea cioburilor colorate dintr-un mozaic, într-un tablou amplu al realității unei perioade.

Iar pe cei care citesc revista „Vitralii” îi invităm să fie nu doar cititori, ci și realizatori ai acestei rubrici.

Lumini și umbre

Filip Teodorescu

Este posibil ca vreodată, peste ani, cineva să îndrăznească să elaboreze o istorie cinstită, corectă, a Contraspionajului românesc. Lucru care va deveni însă cu puțință doar atunci când arhivele secrete deținute azi de un grup partizan – CNSAS – vor fi puse la dispoziția unor istorici care să nu aibă alt stăpân decât **ADEVĂRUL**.

În această intervenție nu voi aborda deci ansamblul, lipsindu-mi mijloacele documentare necesare. Mă voi limita doar la amintirile mele din ultimii doi-trei ani din viața Direcției de contraspionaj, atunci când am ocupat funcția de director adjunct, și voi căuta să relev atât o parte dintre meritele unității, cât și unele lipsuri. De aceea vreau ca intervenția mea să poarte titlul „Lumini și umbre”, așa cum stă scris, de altfel, și pe coperta revistei „Vitralii”.

Țin să încep prin a sublinia câteva adevăruri elementare, lucruri de bun simț, care însă, așa după cum a dovedit-o virulenta campanie de manipulare a opiniei publice dezlănțuită chiar înainte de decembrie 1989, prin mijloacele externe de propagandă, și continuată ulterior pe parcursul a mai bine de 20 de ani, au fost și sunt ignorate cu bună știință.

Primul adevăr ar fi acela că nu există stat în lume care să nu dispună de un serviciu de contraspionaj. Este un lucru atât de simplu, atât de evident, încât consider că nici nu trebuie să insist asupra lui. Și totuși, în procesul prin care a trebuit să trec la Timișoara, cititorii își amintesc, cu certitudine, practic ni se reproșă însuși faptul că existăm.

În al doilea rând, serviciile de informații acționează pe baza legilor existente în stat la un moment dat. Este illogic să blamezi pe cineva pentru că a aplicat o lege – care, desigur, poate să fie strâmbă – dar să nu ai nimic de spus în legătură cu puterea politică a țării care a elaborat și adoptat asemenea legi.

În al treilea rând, beneficiarul informațiilor obținute prin mijloace secrete este conducerea politică a țării. Așa este în America, așa este în Franța, așa este în oricare tânăr stat african, așa a fost în România înainte de 1989, așa este în România de astăzi. Conducerea politică are dreptul să folosească informațiile furnizate după cum crede de cuviință, putând chiar să le ignore total. Lucru cât se poate de firesc, întrucât politicienii sunt cei care conduc țara, nu serviciile de informații.

Țin să subliniez cu toată fermitatea că înainte de 1989 Direcția de Contraspionaj și-a îndeplinit misiunile. Înverșunarea cu care s-au dezlănțuit împotriva noastră reprezentanții unor servicii de informații străine în decembrie 1989 și după această dată își are parțial explicația în dorința acestora de a plăti niște polițe pentru eșecurile pe care ei le-au înregistrat în România.

Anii 1988 și 1989 au fost ani deosebit de grei pentru contraspionajul românesc. Atât din Vest, cât și din Est, a fost declanșată o ofensivă generală împotriva statului român. Nu numai că spionii aflați sub diverse acoperiri în țara noastră și-au intensificat acțiunile, dar a crescut exponențial numărul celor trimiși temporar, dintre aceștia evidențiindu-se cu precădere cei acționând sub acoperirea de reporteri, cameramani, realizatori de televiziune. Aceștia scormoneau mai ales în acele zone care le permiteau să prezinte „probe ale dezastrului comunist”. Spre exemplu mergeau în zone sărace, amărâte, locuite de țigani, și aruncau monede, filmându-i pe copiii care se îngrămădeau să le adune. (Aceiași oameni au întreținut ulterior o atmosferă apăsătoare, de groază cu filmările din cimitire, filmările de „cadavre cusute cu sârmă”, cu „gorilele teroriste” de la USLA etc.)

Ofițerii de contraspionaj au pierdut mult timp și au irosit forțe pentru cunoașterea unor asemenea acțiuni, în detrimentul activității specifice meseriei lor.

De asemenea, agenți ai spionajului advers vizitau frecvent și ostentativ adresele „dizidenților”, cu scopul de a crea situații stânjenitoare pentru regimul politic al vremii.

Direcția de Contraspionaj și-a făcut, totuși, treaba în pofida tuturor piedicilor și opreliștilor. Unele acțiuni ale sale s-au finalizat în justiție și s-au soldat cu condamnări grele. Altele, cele mai multe, s-au finalizat prin îndepărtarea trădătorului de sursa sa de informații. Dintre cazurile din prima categorie îi putem aminti pe Mircea Răceanu, un caz superdocumentat, dar pentru care nu se primea aprobarea șefului statului în vederea arestării, el fiind copil de ilegaliști și fiind școlit în URSS; îl putem aminti pe Ion Stana, ofițer de informații externe, recrutat pe când se afla la post în Japonia...

Să ne referim în acest context și la nerealizări, la „umbrele” menționate în titlu. O piedică însemnată în activitate a constituit-o atitudinea oscilantă a lui

Nicolae Ceaușescu, care perora cerând rezultate, dar care, atunci când era informat cine sunt actorii acțiunilor îndreptate împotriva statului român dovedea că se teme să aprobe măsurile necesare, conform legii.

Trebuie spus clar, fără nici un fel de ocolișuri, că lui Nicolae Ceaușescu i-au fost prezentate note bine documentate privind activitățile lui Nicolae Militaru, Victor Atanasie Stănculescu, Vasile Ionel, Serghei Celac, Corneliu Bogdan, Corneliu Mănescu, Silviu Brucan, ca să îi menționez doar pe cei mai cunoscuți prin rolurile de frunte jucate în evenimentele din 1989. Aceste note erau scrise de mână și duse la Cabinetul 1 personal de către generalul Iulian Vlad. Unde sunt ele acum? Fie se află la CNSAS, fie se numără printre materialele care au fost sechestrate de Armată și făcute pierdute.

Coborând pe scară ierarhică, despre Tudor Postelnicu ce să spun? Nu spun altceva decât că am fost de acord cu el când se văicărea spunând „am fost un dobitoc”. Numai că noi, ofițerii, constatasem acest lucru ceva mai devreme. I-am spus acest lucru lui Postelnicu în față, atunci când ne-am reîntâlnit la închisoarea Jilava. Nu a putut răspunde și a început să plângă.

Din dispozițiile unui asemenea om, mulți ofițeri din contraspionaj au fost scoși din activitate, încredințându-li-se sarcini fără nici o legătură cu pregătirea lor. Sarcini care dăunau nu doar muncii, dar care dăunau pe deasupra și imaginii, și așa destul de terfelite, a regimului. Este vorba de instituirea de posturi fixe permanente la Brucan, Doina Cornea, Dinescu, Corneliu Mănescu, Dana Pacea... Sunt lucruri aberante! Nu mai putea de îngrijorare Mircea Dinescu că se înregistra de câte ori îl vizitează ambasadorul Olandei sau consilierul sovietic. Trebuie însă subliniat că toți „dizidenții” și-au putut vedea de treburile lor, că nu li s-a clintit un fir de păr din cap. Dimpotrivă. Lui Brucan, spre exemplu, ofițerii Nicoară și Stănescu îi aduceau de la restaurantul Intercontinental o sticlă de vin roșu și friptură, pentru că altminteri el nu voia să stea de vorbă cu Securitatea!

Din considerente de spațiu, ne oprim aici. O parte dintre problemele care merită a fi abordate le lăsăm pentru numerele viitoare ale revistei noastre.

„Aux armes, citoyens!”

Dinu A. Corvin

Cum bine spune domnul Virgil Măgureanu în cartea sa de convorbiri cu istoricul Alex Mihai Stoenescu, intitulată „*De la regimul comunist la regimul Iliescu*”, acțiunile spontane trebuie foarte atent organizate.

Cei care au studiat îndeaproape evenimentele din decembrie 1989 au convenit că, în contextul în care Franța își asumase rolul de responsabil pentru România, la întâlnirea dintre François Mitterrand și Mihail Gorbaciov de la

Kiev, din 6 decembrie 1989, au fost stabilite ultimele detalii ale acțiunilor care urmau să se desfășoare în zilele următoare în țara noastră.

Deci acțiunile „spontane” din decembrie 1989 au fost pregătite din timp. Dar, în mod logic, și întâlnirea de la Kiev trebuia pregătită cu ceva vreme înainte.

Așa se face că am luat notă de pregătirea *sommet*-ului franco-sovietic și de unele dintre obiectivele pe care și le propunea cu câteva luni mai devreme, printr-o acțiune operativă complexă în care au fost implicate și câteva structuri de contraspionaj teritoriale. În acest moment despre acțiune se pot arăta următoarele:

Președintele Franței a solicitat, în mod firesc, ca ambasadorul său în România să îi prezinte o analiză completă și la zi asupra situației. Ambasadorul a obținut datele necesare pentru redactarea informării solicitate, numai că înaintea lui Mitterrand, aceste date le-am citit noi.

Erau trecute în revistă multiple aspecte ale situației din țară, cu accent pe starea de spirit a populației, dar erau relevate și unele elemente de interes din statele vecine, elemente care urmau să aibă implicații directe în țara noastră. Pe unele segmente ni se confirmau datele pe care le aveam deja, dar pe altele, cu toată sinceritatea, apăreau date care îmi erau absolut noi.

Pentru mine, ca ofițer de contraspionaj, deosebit de interesantă a fost menționarea numelor unor persoane pe care țările occidentale se bazau, ca de exemplu: ambasadorul Corneliu Bogdan și Mihai Botez (ai americanilor), Mihnea Gheorghiu (al englezilor) etc. Viitorul președinte al țării ar fi urmat să fie Corneliu Mănescu, a cărui „simpatie” fusese câștigată de francezi încă din perioada când era ambasador la Paris. În material se menționa în mod expres că **„în caz de nereușită, Franța îi va acorda azil politic”**.

Un alt aspect al „preocupărilor” mele franceze, care are conexiuni cu cele prezentate deja, este legat de „Baricada” de la Inter.

În seara zilei de 21 decembrie 1989, forțele de ordine au „extras” de la Baricadă o serie de participanți mai activi, care au fost conduși la Miliția Capitalei. Printre aceștia se aflau și locotenent colonel Sandahl Erik și adjutant Behaxeteguy Bernard, adjuncți ai atașatului militar francez. Ei fuseseră reținuți întrucât erau deosebit de activi în incitarea populației, îndemnând la acțiuni violente. Acesta este și motivul pentru care am ales drept titlu al contribuției mele acel vers din *La Marseillaise* care spune „La arme, cetățeni!”.

Având în vedere statutul diplomatic al celor doi, discuțiile cu ei s-au purtat, după miezul nopții de 21-22 decembrie 1989, separat de către Contraspionaj, cu Sandahl, respectiv de Contrainformații militare, cu Behaxeteguy. Sandahl, care avea reverul de la haină rupt și era destul de timorat, susținea că prezența lor la Baricadă era doar pentru informare, el insistând să i se permită să ia legătura cu ambasadorul Jean-Marie Le Breton.

Amândoi reținuții au fost tratați cu toată considerația. Li s-a oferit cafea, iar discuțiile cu Sandahl s-au axat pe teme literare, concentrându-se mai ales asupra romanelor lui James Clavell.

Spre deosebire de Sandahl, Bernard Behaxeteguy a acceptat să dea o declarație privind implicarea lor în evenimente, arătând că au participat din ordin, iar Ambasada cunoștea acest aspect.

La ora 7.00 din dimineața de 23 decembrie 1989, s-a primit ordin de la generalul Iulian Vlad ca în jurul orelor 9.30-10.00 cei doi să fie lăsați liberi.

Purtat de vârtoarea evenimentelor, de Eric Sandahl uitasem cu totul. Mai târziu, am aflat întâmplător că a rămas la fel de activ, iar în 1995 comanda cel de al IV-lea batalion francez în Bosnia, în cadrul Căștilor Albastre FORPRONU. Desigur, și în Bosnia se afla tot „pentru informare”.

Asediul

Dumitru Todosie

Diversiunea privind fenomenul terorist a produs în România sute de victime. A produs morți și răniți și nimeni nu a fost tras la răspundere. O componentă a acestei diversiuni o reprezintă lozinca „Securiști – Teroriști”. Știm cine a lansat-o, știm cine a propagat-o, știm cine a adus țara în pragul unui război civil. Și totuși, și în acest caz nimeni nu a fost tras la răspundere.

Voi începe relatarea mea despre acele zile și nopți precizând ceea ce ar trebui să fie, poate, concluzia ei. Și această concluzie este: **În decembrie 1989 nici un ofițer din Direcția de Contraspionaj nu a tras vreun foc de armă și nici nu a avut posibilitatea să facă aceasta.** Și iată de ce:

Controlul asupra pistoalelor Makarov și al celor două încărcătoare din dotarea ofițerilor era extrem de sever. Există un tichet de evidență care se preda la primirea armamentului și se primea înapoi atunci când se restituiau pistolul și cartușele, verificându-se, de fiecare dată, seria armei predate.

Ultima oară când am avut asupra noastră armamentul a fost în dimineața zilei de 21 decembrie 1989, când o parte din efectiv, inclusiv

subsemnatul, a trebuit să participăm, ca elemente de sprijin al pazei, la mitingul organizat în fața sediului Comitetului Central. După spargerea mitingului, armamentul a fost predat la magazie, de către toți ofițerii, cu excepția celor care, la momentul respectiv, se aflau în misiuni ordonate în alte locuri. Magazia a fost încuiată și sigilată. Ulterior, când unitatea a intrat sub controlul Armatei, s-a constatat că sigiliile sunt intacte, că armamentul și muniția există integral și că nu fuseseră folosite.

La înapoierea în unitate, pe 21 decembrie, colonelul Gheorghe Diaconescu, locțiitor al comandantului, a transmis ordinul: „*Toată lumea rămâne pe loc. Nici un ofițer nu are ce căuta în stradă!*” Îndrăznesc a spune că acesta a fost ultimul ordin coerent. După aceea s-a instaurat deruta. Departamentul Securității Statului rămăsese practic fără conducere.

Pe 22 decembrie un grup masiv de manifestanți s-a prezentat la intrare. Cereau să verifice „beciurile”, unde sunt reținuți oameni. Clădirea nu are decât un subsol tehnic (încălzirea și evacuarea apelor uzate). S-a explicat grupului destul de gălăgios și agitat că nu există „beciuri” și li s-a propus să alcătuiască o delegație, care va fi condusă oriunde va dori ea. Au insistat cu multă fermitate să intre cu toții în incintă, părând a fi siguri pe ceea ce vor să obțină: controlul asupra clădirii. Cine i-a organizat? Cine le-a fixat obiectivele?

În cele din urmă, au intrat în incinta interioară.

La cabinetul generalului Mortoiu, șeful Direcției, a ajuns „domnișoara Cristina”, care, se pare, era angajată la sediul central al CEC din Calea Victoriei și care, mai târziu, a devenit subofițer de Poliție. Oricât ar părea de ridicol, „domnișoara Cristina”, care se agita încoace și încolo, era consultată în legătură cu măsurile de luat pe plan local de către Direcția de Contraspionaj a României! Noi, ofițerii direcției, nu puteam înțelege de ce generalul Mortoiu o consulta pe aceasta pentru fiecare pas pe care avea de gând să-l facă. După o vreme, acest rol dirigitor și l-a asumat „domnul Costandache”, venit din partea Frontului Salvării Naționale.

În jurul orelor 14-15, ofițerii au plecat acasă, cu acordul conducerii unității. Seara, acasă, am avut de întâmpinat „atacul” unei studente la medicină, care locuia la un etaj superior și care mă căuta convinsă că sunt unul dintre „securiști”, posibil vinovat de atrocitățile despre care Teodor Brateș și ai lui perorau la televiziune.

În dimineața zilei de 23 decembrie, asediul Direcției era deja instituit. Pe culoare se instalaseră oameni cu arme automate. Pretindeau că sunt Gărzile Patriotice de la Telefoane.

Asigurarea disfuncționalității

Andrei Nica

Sociologii au despicat firul în patru și au stabilit care sunt cerințele pe care un lider trebuie să le aibă în vedere pentru a asigura buna funcționare a sistemului sau a subsistemului aflat în responsabilitatea sa. Lăsând dezbaterile teoretice la o parte, voi arăta, simplificând la maximum și bazându-mă în bună măsură pe experiența personală dobândită în conducerea unor formațiuni mai mici sau mai mari, că, pentru a obține rezultate bune, un colectiv trebuie să dispună de resurse umane competente, bine motivate, atât moral, cât și material și de o dotare tehnico-materială corespunzătoare.

Calitățile unui lider se relevă atât prin modul în care el reușește să asigure un cadru performant, o atmosferă favorabilă muncii, cât și prin capacitatea sa de a fixa obiective care să maximizeze valorile individuale ale subordonaților săi.

Dacă acestea sunt condiții general valabile pentru a asigura buna funcționare a unui colectiv, pentru a permite obținerea de performanțe, atunci de ce am ales un titlu referitor la disfuncționalități?

Răspunsul este simplu: Acum, după mai bine de douăzeci de ani, privind cu detașare la evenimentele petrecute în Direcția de Contraspionaj în primele luni ale anului 1990 și analizându-le pe baza unei experiențe de viață mai vaste, dobândesc din ce în ce mai acut impresia că atunci se acționa pentru a face sistemul nefuncțional. Uneori cu intenție, alteori din incompetență. Rememorarea unor fapte și întâmplări din acea vreme va da cu certitudine consistență acestei afirmații. După lecturarea lor, cititorul va putea decide, singur, dacă ea este reală sau nu.

Atmosfera generală din acele zile este bine cunoscută. Acuzele la adresa Securității – acuze niciodată dovedite – de terorism, de crime, de oprimare a națiunii continuau să curgă din toate părțile, erau răspândite prin toate mijloacele de propagandă. Unii politicieni cereau internarea în lagăre a tuturor celor care lucraseră în această instituție, de la conducători, până la

femeile de serviciu; cine era acuzat, în stradă, că ar fi „securist” risca linșarea sau, cel puțin, o bătaie zdravănă etc.

Ofițerii de la Armată trimiși pentru a prelua conducerea instituției păreau a fi ei înșiși convinși că au venit cu misiunea de a descoperi niște crime, de a demasca niște impostori. Imediat după venirea lor la comandă, acești ofițeri au solicitat statele de plată ale Direcției. După ce le-au analizat, ei au cerut să li se prezinte și „celelalte state de plată”. Noilor șefi nu le venea pur și simplu să creadă că salariile ofițerilor Direcției sunt atât de mici.

Domnul viceamiral Ștefan Dinu, care fusese numit la conducerea unității, declară el însuși într-un volum autobiografic publicat anul trecut că a cerut tuturor ofițerilor Direcției să scrie rapoarte în care să prezinte, pe zile și ore, „la ce fel de misiuni au participat pe timpul Revoluției”, „menționând și persoanele care pot confirma cele declarate”. Despre cei care au cerut ieșirea la pensie, întrunind condițiile necesare, dânsul afirmă că „prin această opțiune mulți ofițeri s-au eliberat de teama verificării activității din zilele Revoluției”.

Până și astăzi domnul Dinu susține ideea că Armata le-a servit ofițerilor din DSS drept „pavăză împotriva răzbunării mulțimilor”, întrucât pe străzi aveau loc demonstrații „care cereau insistent arestarea și pedepsirea securiștilor”.

Acest Ștefan Dinu s-a aflat la conducerea Direcției, din fericire, numai o perioadă scurtă: de la jumătatea lui ianuarie 1990 până la jumătatea lunii aprilie, când s-a internat în spital. La 11 iunie 1990 a fost trecut în rezervă.

Comanda unității a preluat-o maiorul Mircea Chelaru. Fostul său coleg din MAPN, viceamiralul Ștefan Dinu, spune despre dumnealui că ar aparține unui gen de „oameni vicleni, fățarnici și ipocriți”, că ar fi „un adept al ideilor CADA” și alte asemenea.

Nu aprecierile lui Ștefan Dinu sunt defnitorii, ci un alt aspect: ascensiunea fulminantă a lui Mircea Chelaru pe treptele ierarhiei militare. A obținut gradul de locotenent de infanterie în 1970. În 20 de ani a ajuns maior, obținând gradele de locotenent major, căpitan și maior. Dar au venit evenimentele din decembrie 1989 și domnul Mircea Chelaru este făcut, rapid, locotenent-colonel, colonel, general de brigadă, general-maior, general-locotenent, general (cu patru stele). A fost trecut în rezervă în 2001, din cea mai înaltă funcție militară, aceea de șef al Marelui Stat Major al Armatei! Care au fost meritele sale atât de impresionante încât să impună o asemenea ascensiune? Mai ales în 1990 și 1991?

În 1991 domnul Mircea Chelaru a fost scos din schema SRI și a plecat atașat militar la Bagdad, unde a stat doi ani. De ce menționez acest aspect? Doar pentru a semnală o altă coincidență, și anume faptul că mai sunt câteva persoane devenite brusc personalități care au urmat o traiectorie similară. Astfel, Gelu Voican-Voiculescu a fost trimis ambasador în Tunisia (1994-1996); Dumitru Mazilu a fost trimis ambasador în îndepărtatele Filipine (1993-1994) și apoi reprezentant al României la OSCE (1994-1997) etc.

Dacă am văzut, în fugă, cine au fost liderii Contraspionajului, să selectăm câteva fapte de viață care să arate cum au contribuit ei la disfuncționalitatea subsistemului pe care îl conduceau.

Luni în șir, ofițerii Direcției au fost menținuți într-o poziție de permanentă așteptare, într-o apăsătoare nesiguranță. Deși pe 26 martie 1990 s-a înființat SRI, fișetele au rămas închise și sigilate cu sigiliul Armatei până pe la jumătatea lunii aprilie. Legăturile telefonice cu exteriorul au fost tăiate și au rămas astfel tot până la jumătatea lunii aprilie.

Prima și principala tematică pentru obținerea de informații erau „teroriștii”: cine au fost, de unde au venit, cum au acționat. Insistența cu care s-a urmărit această temă mă face să mă gândesc dacă nu cumva preocuparea șefilor de atunci era aceea de a vedea cât și ce anume s-a aflat în legătură cu crimele produse în decembrie 1989, cât și cine s-a apropiat de adevăr. Analistii au relevat că generalul Iulian Vlad și-a semnat, practic, singur ordinul de arestare atunci când a afirmat că poate elucida fenomenul terorist.

Maiorul Mircea Chelaru a încercat chiar să prezinte în fața cadrelor unității noile principii și modalități de organizare a activității de informații. Nu calific aceste indicații, ci îl las pe cititor să le judece. Astfel, dumnealui a spus că din acel moment înainte informațiile „se vor cumpăra”. Pentru a munci astfel,” va exista o abundență de fonduri, administrate de fiecare ofițer”. A cerut – și a aplicat ulterior – ca la fiecare caz analizat să se prezinte scheme colorate cu dispunerea agenturii și a suspecților de trădare. În unele situații, această dispunere trebuia făcută și pe o hartă a orașului. La fiecare caz trebuia făcut și un „Deviz estimativ de cheltuieli”.

Apropo de analizarea cazurilor. Domnul Chelaru avea obiceiul de a-și aduce, din când în când, soția la serviciu. De regulă, îl chema pe doctorul Simonis să o consulte și, după ce doctorul pleca, doamna rămânea așezată în fotoliu. Domnul Chelaru își vedea de treabă: chema ofițeri la analiză, îi muștruluia, le cerea detalii despre surse, despre acțiuni viitoare etc., totul în

prezența doamnei, care admira, impresionată, exigența, puterea, bărbăția soțului ei.

Un alt aspect de deturnare a Direcției de la misiunile ei îl constituie încercarea de a cere ofițerilor de Contraspionaj „informații despre inițiatorii și sprijinatorii manifestațiilor politice”. Manifestații care abundau la momentul respectiv. Pe aceeași linie, dar mai grav, îmi pare a fi trimiterea de către șeful Direcției a tuturor ofițerilor pe lângă centrele de votare la alegerile din 20 mai 1990. Acestora li s-a cerut să își mobilizeze agentura și să rămână în preajma centrelor de votare, asigurând că alegerile se desfășoară „fără incidente”.

Noroc că ofițerii Direcției erau oameni cu discernământ și nu au dat curs unor asemenea ordine aberante. Mai întâi, nu s-a putut trece la acțiune pentru că nu exista o hartă a Bucureștiului cu dispunerea centrelor de votare în teren. Prilej pentru domnul Chelaru de a se enerva pe motiv că „ăștia de la Contraspionaj, de nimic nu sunt în stare!” Când, în fine, situația centrelor de votare și a agenturii a fost pusă pe hartă, oamenii au plecat pe teren, dar și-au văzut fiecare de ale lor.

Consider că menținerea stării de neîncredere, de nesiguranță, atribuirea unor tematici informative colaterale, stabilirea unor principii de muncă aiuritoare, nerespectarea minimei conspirativități asupra cazurilor în lucru, blocarea arhivei curente și tăierea legăturilor telefonice externe reprezintă elemente menite să conducă la disfuncționalitatea subsistemului Contraspionaj, pe care conducătorii militari le-au impus în mod conștient sau, poate, inconștient.

Abia după plecarea acestora, mai exact din toamna anului 1990, lucrurile au început să intre pe un făgaș normal.

Serviciile de informații serioase au tradiția lor informativă și legile lor sfinte pe care le respectă cu orice sacrificii.

Eugen Cristescu

„SPERIETOAREA” NICOLSKI

*Amintirile unui vechi ofițer despre atmosfera
anilor '50 în structurile de informații rom ne ti.*

Era, cred, prin toamna anului 1953. Lucram în clădirea fostului „Comitet Central”, la etajul 3, într-un colectiv în care ne aflam patru oameni, având sarcina de a ne ocupa  i rezolva misiuni diverse. A a ne  i numeam, „Biroul Diverse”.

Două probleme păreau mai deosebite: Monarhia  i Francmasoneria. Eu, unul, la vremea aceea habar nu aveam ce însemna „problema Monarhiei”,  i cu at t mai pu in ce era aceea „Francmasonerie”. Eram cel mai t n r din colectiv, aveam 21 de ani  i proveneam dintr-un mediu care era complet străin de asemenea chestiuni. Dacă de monarhie mai auzisem câte ceva – „regele exploatator” etc., despre francmasonerie cred că atunci auzeam pentru prima dată.

C nd s-a  nfiin at biroul, ni s-a spus „să le studiem temeinic”  i „să le acoperim informativ”, adică să ne creăm o re ea prin care să putem afla ce g ndesc  i ce fac to i cei care constituiseră „camarila regală”, dacă continuă să aibă legături cu fostul rege Mihai, aflat în exil, sau cu alți monarhi ti.

Singurul care ne-a spus ceva mai concret  i c t de c t exact a fost Martin Iacob,  eful de serviciu: „să stabili i care a fost agentura palatului  i ce fac astăzi cei care au compus-o”, a ordonat, l s nd impresia că nici el nu  tia mai multe despre monarhi ti. Cam tot la general ne-a vorbit  i despre ceea ce aveam de făcut în „problema Francmasoneriei”.

După câte  tiu eu, cele două probleme, „Monarhia”  i „Francmasoneria”, nu au fost acoperite informativ niciodată. Cel puțin c t am fost eu acolo, circa doi ani de zile, încercările noastre s-au soldat cu e ecuri.

Aceasta era situația când, târziu într-o după-amiază, m-am pomenit cu Alexandru Nicolski în birou. Eram singur, restul colegilor erau „pleca i pe teren”, acolo unde, după cum ni se spunea mereu, „se face adevărata muncă de Securitate”. Nu-mi aduc aminte exact ce făceam în momentul acela, dar oricum

învârteam ceva hârtii sau studiam mape, dosare. Executam ordinul privind studiul și documentarea.

Când l-am văzut pe Nicolski am înlemnit. Știam că e general și că este spaima Ministerului de Interne. El și Gheorghe Pintilie băgaseră groaza în toată ofițerimea Securității, a întregului MAI. Toți, chiar și directorii, respectiv șefii de unități, ofițerii cu grade mai mari, când auzeau că trebuie să se prezinte la raport în fața unuia dintre aceștia, începeau să se bâlbâie, întrebându-se de ce sunt chemați, ce-au făcut sau „ce-a plesnit” pe undeva de a ajuns la urechile unuia sau altuia și nu-i place. Și asta pentru că amândoi „tăiau în carne vie”, mergând până la destituiri, retrogradări, arestări și chiar condamnări fără procese.

Eram la curent cu toate acestea și de aceea, luat prin surprindere, imediat ce Nicolski a intrat în birou, mi-a înghețat sângele în vine și dinții au început să-mi clănțane în gură. Îl mai văzusem de câteva ori, fugitiv și cu totul întâmplător, pe coridoarele ministerului sau la ședințele de Direcție, unde însă nu zăbovea mult. În două-trei minute spunea ce avea de ordonat și pleca. Întotdeauna ne amenința că ne dă afară „cu tinicheaua de coadă” dacă nu facem treabă și că „mai bine ar trebui să plecăm de bună voie”, îngroșând rândurile dușmanilor de clasă pe care-i va distruge fără milă. Același limbaj cu cel al lui Pintilie.

Privindu-mă din când în când cu ochii săi mici, care mă sfredeau ca pe ceva ciudat, ieșit întâmplător în calea sa, a început să scotocească prin hârtiile ce se aflau pe masa mea de lucru. Nu citea, mă întreba pe mine:

- Ce-i asta? Dar asta? Cum, când, de ce?

Căutându-mi cuvintele, dar mai mult bâlbâindu-mă, încercam să-i răspund, dar nu mă lua în seamă. Continua să răscolească prin lucrări. Și cum acestea nu erau încă îndosariate, nici măcar prinse în ace cu gămălie sau agrafe, le arunca pe jos. Mă uitam la el îngrozit.

De la început, de când l-am văzut prima dată, mi-a atras atenția mustața sa sârmoasă care îl făcea și mai fioros. Probabil că această „particularitate” fusese remacată nu numai de mine, ci și de alții, întrucât în legătură cu mustața lui Nicolski se lansase și un fel de legendă. De pildă, Sârbu Ecaterina, secretara-dactilografă a directorului, „tovarășa” care, prin postul ce-l avea, părea că știe multe, spunea că sinistrul nostru personaj purta o asemenea mustață încă de pe vremea când a fost arestat de fosta Siguranță română.

Anchetatorii „burghezo-moșierești” i-ar fi smuls-o, fir cu fir, pentru a-l determina să facă mărturisiri complete, dar n-a cedat. Acum o poartă ca semn al rezistenței sale. Tot Sârbu spunea că, după „eliberare”, Alexandru Nicolski ar fi trecut la arestarea comisarului de poliție care-l anchetase, pedepsindu-l cu vârf și îndesat.

Este foarte posibil să fie adevărat. Ferocitatea de care se spune că a dat dovadă cât s-a aflat la conducerea Ministerului de Interne face plauzibilă orice acțiune și manifestare de acest gen din partea sa. Teșu Solomovici, în lucrarea sa „*Securitatea și evreii*”, are un capitol intitulat „*Alexandru Nicolski sau cum devine un evreu general de Securitate*”.

Eu atunci habar n-aveam că Nicolski era evreu și nici acum nu-i găsesc vreo trăsătură comună cu cele ale evreilor, deși am lucrat de multe ori cu aceștia, unii fiindu-mi șefi, alții colegi. În lucrarea amintită apare ca un dur și fanatic, ceea ce-mi confirmă, dar îmi și justifică groaza pe care o inspira acest spion rus care avea mai degrabă o figură de viezure decât de om.

Tot scotocind în hârtiile de pe birou și cele scoase de prin fișete și dulapuri, ca la o percheziție care te înspăimântă chiar dacă nu există un motiv anume, viezurele cu grad de general umpluse încăperea cu hârtii. Cele mai multe erau împrăștiate pe jos, pe sub mese și scaune, pe lângă dulapuri și fișete.

Prezența lui acolo mi s-a părut o veșnicie. Cred că eram transpirat tot, iar în gură, de spaimă, nu mai aveam salivă. Continuam să privesc cum prindea cu două degete scheletice câte un teanc de hârtii și le ridica până la nivelul ochelarilor, dându-le apoi drumul în aer. Colile de hârtie, mai mari sau mai mici, planau un timp în aer, așezându-se apoi ușor, cele mai multe pe jos. Generalul cu mustața sârmoasă mormăia mereu câte ceva. A mormăit multe, dar din câte a spus n-am înțeles decât reproșul că nu le păstrez cum trebuie, că cineva putea să mi le sustragă și, astfel, documente importante puteau să ajungă în mâinile dușmanului. Pe scurt, nu eram vigilent și acest lucru s-ar putea să mă coste. Chiar foarte mult. Mi-am dat seama că avea dreptate și de aceea, văzând și auzind toate acestea, spaima a crescut și mai mult.

Prezența și vorbele lui Nicolski mă paralizaseră de-a binelea. Nu mai știam de mine. De răspuns, nu știam ce să-i răspund. Chiar dacă mi-ar fi trecut ceva prin cap, tot n-aș fi avut curajul necesar s-o fac. Ar fi fost o mare prostie. Și totuși, când a pus mâna pe un biblioraft pe care scria mare și frumos

caligrafiat, de puteai citi de la distanță, „Casa regală”, a trebuit să-i răspund întrucât, pe un ton care nu prevestea nimic bun, nedoritul oaspete mă întrebase:

- Și ce vrei tu să faci în „problema Monarhiei”?

Mă consideram salvat. Auzindu-i întrebarea, mi-am adus aminte imediat de ceea ce ne spusese Iacob, șeful de serviciu, și anume ce trebuie să ne preocupe în „lucrarea Monarhiei”. Sperând că-i voi da un răspuns cât de cât calificat, i-am raportat că mă străduiesc să identific și să lichidez rețeaua informativă a fostei Case Regale, eventual canalele de legătură ale celor din țară cu detronatul monarh și cei de pe lângă el.

- Prostii... aiureli... Sunteți niște dobitoci... De unde știți voi că ăia de la Palat au avut agentură?

N-a așteptat nici un răspuns de la mine. A ieșit pe ușă așa cum intrase, fantomatic... Mi-am dat seama că mă considera un ins fără valoare, fără nici o importanță, un nepriceput care habar n-are pe ce lume trăiește. Rămas singur și adunându-mi gândurile, m-am înspăimântat și mai mult. Eram sigur că în seara aceea o să-l cheme la el pe director și pe șeful de serviciu, ordonându-le să mă dea afară imediat, legându-mi de coadă o tinichea mai mare decât Gara de Nord. De asta erau convinși toți cei cărora, mai târziu, le vorbisem despre nenorocul de a primi vizita unui asemenea personaj.

Mai trebuie spus că, în primul rând, aveam să constat că nimănui nu-i venea să creadă ce relatam eu. De unde până unde temutul general, secretar de stat, lăsase totul baltă și plecase să facă o vizită în biroul nostru de la etajul 3? Cum așa? Și de ce? Unii nu credeau mai nimic din ceea ce relataseam, întrebându-mă dacă nu-i vorba de o confuzie, de un alt „personaj”. Șeful de birou, derutat și înfricoșat de spusele mele, m-a dus la șeful de serviciu. Acesta, la rândul său, m-a dus la subdirector, locotenent-colonelul Gheorghe Petrescu, un nepriceput notoriu și un bețivan fără pereche.

A trebuit să le raportează „de-a fir a păr” cum a decurs „inspecția” generalului cu mustață de viezure. Parcă nu le venea să creadă ce relatam eu. Iar mă întrebau, iar mă descoseau. Erau tot atât de morcoviți ca și mine de cele întâmplare. Toți erau convinși că vizita se va lăsa cu urmări dureroase.

Am stat așa multe zile la rând. Ceva plana în atmosfera care se crease și așteptam din clipă-n clipă să explodeze ... În paralel, se discuta despre un posibil control „la sânge” care avea să vină, pentru a stabili cu exactitate cum s-a lucrat și se lucrează în celelalte „probleme”. Nu era deloc exclus ca

generalul să fi raportat ministrului ct de prost era lucrat „problema Monarhiei” i ce dobitoci o au în atenie, iar acesta să ordone constituirea unui grup pentru un control profesional i de partid în tot serviciul sau chiar pe Direcie.

Tensiunea cretea parcă de la o zi la alta. Iacob, eful de serviciu, nspimntat cel mai tare, mă tot chema la el, cerndu-mi să-i raportezi, încă o dată i încă o dată, ce a întrebat generalul, ce am răspuns eu i cum a reacionat la cele raportate de mine. ncerca să-mi caute vină, ba cu una, ba cu alta. mi dădeam seama că, exceptndu-mă pe mine, el era cel mai timorat dintre noi toi...

Am spus-o i o repet: n-am tiut că Nicolski Alexandru era evreu basarabean. De fapt nici nu conta. Trziu, mult mai târziu, citind o biografie i o mulime de materiale semnate de oameni care au avut de-a face cu el, mi-am dat seama că a fost un tiran, un asasin, un monstru. Din cele citite rezulta că s-a născut într-o familie modestă (tatăl, meter morar, mama casnică). Se numea Boris Grnberg. Avea 27 de ani cnd a fost trimis să spioneze în România. A murit la 17 aprilie 1992, lsnd în urma sa pagini de istorie dintre cele mai sinistre. Cam atât...

Pentru a ne forma o imagine i mai completă asupra acestui om, adaug i alte câteva date biografice de care am aflat mai târziu.

S-a născut la 2 iulie 1914 la Tiraspol. Nu tiu câte nume o fi avut ca ilegalist PCR i spion NKVD, însă, în „*Piramida puterii. Dicionar de personaliti politice i de stat, generali i lideri religioi*” este prezentat ca Alexandru Nikolski (Boris, Alexandr Sergheevici Nikolski Grnberg). Tinichigiu de meserie. A intrat în PCR când acesta se afla în ilegalitate. n 1928 era membru CC al PCR din partea Basarabiei, apoi, în 1930, membru în Secretariatul Provizoriu al CC al PCR. A activat i în Blocul Muncitoresc-rnesc din Chișinău (1932-1933). n martie 1941 a fost recrutat de NKVD care, după ce l-a nstruit i verificat asupra loialitii fa de Moscova, l-a trimis clandestin în România. Aceasta s-a ntmplat la 26 mai acelai an. De data aceasta purta numele de Vasile tefnescu...

Se pare că la vremea aceea, organele noastre de contraspionaj de la frontieră erau foarte eficient, întrucât acest Grnberg, devenit spion cu numele de cod „tefnescu”, a fost depistat i arestat la scurt timp de la pătrunderea sa pe teritoriul rii noastre, la 27 mai 1941 în zona Dorohoi. A fost condamnat la

închisoare pe viață pentru tentativă de spionaj în favoarea URSS și încarcerat la închisoarea de la Aiud până la 23 august 1944.

În mod cert, dacă atunci, în 1953, când m-am aflat față în față cu acest om, aş fi cunoscut despre el toate acestea, m-aş fi înspăimântat și mai mult. Acum îmi explic de ce mulți ofițeri din Direcție, cadre cu vechime și grade mari, se temeau de acest Grűnberg, „uns”, cum se zice, „cu toate alifiile”.

Se pare că nimeni n-a reușit să-l cunoască pe toate fețele. Se spune că, în aprilie 1992, când Nicolski a decedat, soția sa le-ar fi zis celor de la Pompe Funebre:

- Luați-l de aici, nu vreau să-l mai văd. Nu știu cine este. N-am știut niciodată...

V. D. Fulger

KGB  I ACȚIUNILE SALE DIN DECEMBRIE 1989

 n toamna anului 1988, Departamentul Securităţii Statului i-a prezentat lui Nicolae Ceaușescu informații despre situația din RDG  i Bulgaria obținute de la v rf, de la conducerea superioară a partidelor respective. Ceaușescu a avut o reac ie retractilă, fiind îngrijorat că descoperirea acestor opera ii, conduse atât de sus, ar putea provoca un protest la nivelul lui. La momentul respectiv, conducerea Securităţii nu avea în calcul o implicare directă în aplicarea,  i în România, a scenariului sovietic de schimbare a conducerilor de partid din   rile socialiste. Sub pretextul evenimentelor de la Bra ov, conducerea Securităţii adoptase, în cerc restr ns, în primăvara lui 1988, două operațiuni ultrasecrete de protecție:

- prezentarea la  eful statului a unor informații ample, inclusiv asupra stării de spirit a populației, cu scopul de a influen a adoptarea unor măsuri politice corective;
- protejarea institu iei pentru momentul inherent al schimbării conducerii statului  i conservarea importan ei  i influen ei serviciului asupra noii puteri.

Proiec ia schimbării nu dep  ea nivelul celor două ipoteze principale: (1) cedarea de către Nicolae Ceaușescu a func iei de secretar general al partidului  i păstrarea func iei de pre edinte; (2) retragerea, înlocuirea sau decesul din cauze naturale al lui Nicolae Ceaușescu. Nu s-a pus problema unei participări la o lovitură de stat, deși la nivelul conducerii DSS era contur t  deja convingerea că politica internă  i externă a lui Nicolae Ceaușescu devenise nocivă pentru România.

Cunosc ndu-l foarte bine pe Tudor Postelnicu, un adept credincios al lui Ceaușescu, fără de care nu ar fi rămas nici o secundă la conducerea Ministerului de Interne,  i pe generalul Vasile Milea, ca fidel  i chiar devotat personal lui Ceaușescu, pozi ia conducerii DSS se definea pe trei linii principale:

- 1) Apărarea statului de ingerințe străine, mai ales de cele devenite mult mai frecvente în pregătirea acțiunii de înlăturare a lui Nicolae Ceaușescu.
- 2) Prevenirea unei acțiuni sovietice la nivelul de vârf al partidului.
- 3) Observarea și controlul mișcărilor diferitelor straturi ale partidului, inclusiv din jurul potențialilor succesori: Nicu Ceaușescu și Ion Iliescu.

Aceste aspecte, precum și reacția negativă la contacte, aluzii, încercări de influențare și de penetrare, au condus la constituirea conceptului sovietic conform căruia „*Securitatea din România îi este fidelă lui Nicolae Ceaușescu*” și a estimării că o tentativă de înlăturare a lui va produce o reacție de apărare a acestuia de către Securitate. Aceste proiecții au fost transmise și serviciilor secrete occidentale. Proiectul de înlocuire la conducerea partidului a lui Nicolae Ceaușescu cu o personalitate prosovietică ținea cont și de caracterul naționalist, antisovietic al Securității, motiv pentru a crede că aceasta va reacționa în opoziție.

La rândul său, Nicolae Ceaușescu își pierduse încrederea în Securitate și își sporise suspiciunea față de serviciul secret al țării, după cazul Pacepa. Ceaușescu avea rezerve față de eficiența serviciilor de informații și spionaj, în general, mizând pe faptul că problemele se rezolvau la nivelul politic cel mai înalt, prin contacte directe între șefii de stat și de guvern, dar se comporta și cu o doză de distanțare umană, atitudine provenită din ideea primitivă pe care și-o formase de mult că în lumea secretelor spionii trădează foarte ușor pentru că acționează pe bani. **Printre motivele pentru care a fost nevoie de o subversiune externă împotriva regimului lui Ceaușescu s-au aflat așadar și influența slabă a KGB-ului asupra conducerii Securității române, identificarea acesteia ca naționalistă și concluzia că îi era fidelă lui Ceaușescu. Aceleași motive au constituit și acoperirea pentru decizia de a distruge acest organism o dată cu înlăturarea lui Ceaușescu.**

Au existat și unele cauze care au condus în timp la o slabă penetrare a structurilor politice și informative ale României de către URSS, astfel:

1. Personalitatea lui Ceaușescu. Era tipul de om cu care sovieticii nu se puteau înțelege. Ceaușescu era un marxist convins, un fel de romantic al

comunismului în forma sa „revoluționară”, dar primitiv, în timp ce ei nu mai credeau de mult în teoria marxist-leninistă, ci exercitau puterea politică internațională în sine, folosind marxism-leninismul doar ca pe un mijloc. Ușurința cu care Mihail Gorbaciov a renunțat la acele principii este o probă elocventă.

2. Ceașescu își făcuse o structură de conducere obedientă, care se ținea de scaune. Este vorba de oameni care stăteau la pândă, așteptând momentul prielnic pentru a se manifesta, pentru a interveni plini de zel într-o bătălie care să-i solidarizeze cu viitorul lider, pe care să-l lingusească așa cum o făcuseră cu Ceașescu. Cum nu vedeau posibilă o dispariție a clanului, interesul acestora se orienta spre Nicu Ceașescu. Altă soluție nu aveau. Lucrurile s-au precipitat, dând peste cap așteptarea lor. Acest tip de om este fricos, nu poate fi racolat, nu riscă.
3. Deși a avut multe pierderi și dezertări în Occident, Securitatea din perioada Ceașescu nu era infiltrată semnificativ, n-a fost penetrată ca alte servicii din Est, deoarece elementul de coeziune, cauza ei, nu era internaționalismul proletar, bătălia cu capitalismul, ci naționalismul. Toate relatările istorice contribuiau la sentimentul că România a fost mereu sacrificată, înșelată, agresată, iar ofițerilor li se insuflase sentimentul că apără țara de aceste agresiuni. Sentimentul de parte a unei comunități multinaționale, a unei armate extinse care se luptă cu imperiaștii americani, nu exista la noi. Existau într-adevăr suspiciunea, frustrarea, orgoliul, toate insuflate de Ceașescu. Sovieticii considerau Securitatea română slabă, ca serviciu secret, pentru că nu avea perspectivă. În opinia lor, chiar și în lume Securitatea acționa pe criterii naționaliste, înguste, fără o finalitate distructivă. România nu voia să distrugă America, așa cum voiau sovieticii, ci să o folosească pentru a apăra România.
4. Sub Ceașescu, Securitatea a distrus structuri KGB, a luat sub control rețele, a împiedicat operațiuni sovietice pe teritoriul nostru. Asta nu se iartă!
5. Oricine se uită la calitatea proastă a oamenilor pe care i-au racolat și folosit sovieticii se lămurește fără alte explicații asupra dificultăților pe care le-au avut sovieticii pentru a influența cursul evenimentelor din România

condusă de Ceaușescu. Fără intervenția sovietică din decembrie 1989, este greu de crezut că indivizi ca Apostol, Militaru, Brucan, Keller, Pancea sau Vasile Ionel ar mai fi putut face o carieră. Calitatea proastă a agenților săi, precum și rusofobia întreținută timp de un secol și jumătate în România au creat serviciilor secrete sovietice dificultăți de acțiune, în primul rând în domeniul politic de vârf și în al doilea rând la nivelul agenților de influență și de acțiune.

Din aceste cauze multiple, acțiunile sovietice din decembrie 1989 din România – cu aspectele lor de sabotaj (mitingul din 21 decembrie), cu instigările surprinse de filaj la Timișoara, cu echipele auto din 22-23 decembrie (cazul „Răzoare” este cel mai clar), cu folosirea de basarabeni și cu războiul electronic - au avut și aspecte vizibile, neacoperite deplin, pierderi și urme care ne permit să afirmăm că în decembrie 1989 a existat o intervenție sovietică neconvențională, pe fondul unor grave erori politice ale lui Nicolae Ceaușescu, al epuizării sprijinului popular și al slăbirii instituțiilor de apărare ale statului.

Dr. ist. Alex Mihai Stoenescu

CONSIDERAȚII PRIVIND IMPLICAREA SERVICIILOR DE INFORMAȚII STRĂINE ÎN INFLUENȚAREA EVENIMENTELOR DIN DECEMBRIE 1989

Înțelegerile sovieto-americane privitoare la democratizarea regimurilor politice în estul Europei, care urmau să conducă la preluarea piețelor fostelor țări socialiste de către U.E. și S.U.A., nu au fost suficiente pentru schimbarea guvernării din România. Spre deosebire de alte țări foste socialiste, regimul de la București nu era controlat de la Moscova, în țară nu se aflau armate de ocupație, iar economia României nu era dependentă decât parțial de cele două supraputeri. Țara avea performanțe economice destul de bune și perspective de continuare a dezvoltării, situație care stânjenea propaganda occidentală anticomunistă. Țara nu mai avea datorii externe, plănuia să devină exportator de capital în Lumea a III-a, să-și re tehnologizeze întreaga economie, să continue investițiile, să țină tot poporul în activitate retribuită, să continue să fabrice armament modern etc., într-un cuvânt, infirma tezele privind falimentul regimului comunist, faliment atât de bine ilustrat de Ungaria, Polonia, R.D.G., țări care acumulas datorii de multe zeci de miliarde de dolari, fără să se dezvolte, dar fără de care împrumuturi nu se puteau întreține și care se apropiu de capitalism prin unele politici pe care le promovau, nu din convingerea guvernanților, ci din neputința soluționării problemelor economico-sociale prin mijloacele socialismului de stat. În acest timp, aceste țări încetaseră investițiile de anvergură, mulțumindu-se cu lucrări de mici dimensiuni. Din acest punct de vedere, România și Iugoslavia, în ciuda deosebirilor dintre politicile interne promovate, erau exemplele care deranjau cel mai mult Occidentul. Ele vor fi, ulterior, ținta unor acțiuni violente, care le vor retrograda în ierarhia țărilor mijlocii și mici din centrul și estul Europei, până la periferie.

Pe sovietici, Ceaușescu îi supăra continuu de un sfert de secol. Proiectul sovietic de democratizare a regimurilor politice și proiectul occidental de acaparare a economiilor fostelor state socialiste din centrul și estul Europei prevedeau schimbarea tuturor regimurilor din aceste țări. Înlăturarea lui Ceaușescu devenise obiectiv principal pentru sovietici, ca și pentru Occident. După încheierea, în punctele esențiale, a înțelegerilor cu S.U.A., la începutul anului 1989, Uniunea Sovietică a anunțat cel puțin Germania, Franța și Italia despre decizia de a-l înlătura pe Ceaușescu. Era anticipată o destabilizare a statelor socialiste din estul și centrul Europei și, pe acest fond, Occidentul proiecta preluarea piețelor fostului C.A.E.R. Ceaușescu devenise o frână în calea extinderii Europei Occidentale către est. În aceste condiții, U.R.S.S. și Occidentul au acționat concertat pentru răsturnarea conducerii de la București,

în strânsă legătură cu unele structuri ale serviciilor secrete românești, cu deosebire ale Armatei.

Academicianul Florin Constantiniu arată că atâta timp cât S.U.A. au sprijinit statele care se distanțau de Moscova, în Europa, Ceaușescu a fost pe primul loc. Când S.U.A. au decis să sprijine mișcările populare anticomuniste, încurajând lupta pentru drepturile omului, așa cum erau ele prezentate în societatea occidentală de sfârșit de Război Rece, Ceaușescu a căzut pe ultimul loc. Deci, arată Constantiniu, „regimul ceaușist s-a prăbușit logic și legic”.

Pe planul războiului mediatic, pregătirea opiniei publice a fost făcută din timp. Principalul mijloc a fost dezinformarea. Cu câțiva ani înaintea evenimentelor din decembrie 1989, în Occident se transmiteau prin *mass-media* informații potrivit cărora în România, la restaurante s-ar fi servit carne de om, că Ceaușescu negocia cu guvernul de la Delhi problema trimerii Țiganilor în India, că Nicu Ceaușescu urca beat la volan și, spre amuzament, omora pietoni. Au apărut fotografii cumplite care prezentau clădiri în ruină în care se spunea că ar trăi 100.000 de tineri înfomețați, sub 18 ani, pe care părinții i-ar fi abandonat în grija statului, din cauza sărăciei.

Un singur exemplu este edificator pentru întreaga gamă de știri false transmise în eter. În vara anului 1989, ziariști din Ungaria au relatat trimisului de la “Times” că Ceaușescu ridică un zid de sârmă ghimpată de-a lungul frontierei româno-maghiare. A fost prezentată și o fotografie ștersă, fără detalii vizibile. Informația a fost publicată în “Sunday Times”. Impactul avea menirea să fie asemănător cu cel produs de surpriza construirii zidului Berlinului, în 1961. Timp de două săptămâni, *mass-media* occidentale au preluat informația, au supradimensionat-o și au răspândit-o cu repeziciune. Un nou zid al Războiului Rece părea că se naște, de data aceasta între două state din cadrul aceluiași sistem de alianțe militare și economice. Faptul părea ciudat. La fața locului au sosit numeroși ziariști occidentali, dar nu s-a găsit nimic. Furnizorii de informații unguri au declarat că, sub presiune internațională, Ceaușescu a înlăturat zidul de sârmă ghimpată. Afirmatia a fost acceptată, dar nu au avut loc dezmințiri în presă. În România nu s-a vorbit sau scris nimic legat de zidul de sârmă ghimpată. Lipsa de dialog a regimului ceaușist avea să contribuie, în cursul evenimentelor din decembrie 1989, la răspândirea nestingherită a foarte multor dezinformări de tot felul, pe care și românii le-au receptat ca fiind reale, ceea ce i-a făcut să gândească și să acționeze „în orb”. Este caracteristic faptul că presa occidentală, scrisă sau audio-vizuală, s-a lăsat intoxicată cu informații false, ba chiar le-a agreat. Dacă ele erau orientate împotriva regimului ceaușist, erau acceptate să fie cât de false, întrucât slujeau și interesele occidentale. Dintre toate instituțiile *mass-*

media, cel mai important rol în subminarea regimului de dictatură din România l-a jucat, timp de patru decenii, postul de Radio „Europa Liberă”.

Privitor la serviciile de informații ale statelor socialiste „prietene”, s-a stabilit că în anul 1989 acestea acionau în comun sub comandament unic sovietic, pentru realizarea activitilor de spionaj împotriva României. Serviciile sovietice erau foarte puternice la Bucureti, în ciuda eforturilor de 25 de ani de a crea un sistem politico-informativ protejat. Spionajul sovietic avea surse până la nivelul Comitetului Politic Executiv. La sfritul fiecărei edine a C.P.Ex., Moscova afla imediat ce s-a discutat. Situaia nu i-a surprins pe conducătorii României. nc după invazia Cehoslovaciei, din 1968, serviciile secrete ale statelor Tratatului de la Varovia au tratat România ca pe un potenial inamic i au pregătit diverse variante de operațiuni speciale i de agresiune militară. Cu asemenea „aliai”, România nu-i putea dori decât dumani. Această situație, care dăinuia de două decenii, cunoscută fiind de Ceaușescu, l-a făcut pe acesta, în 1989, să nu fie nici surprins dar nici suficient de precaut, în sensul adoptării măsurilor de prevenire a evenimentelor care au fost declanate în decembrie 1989.

Mihail Gorbaciov a dorit ca schimbarea modelului politic stalinisto-brejnevist să se efectueze fără convulsii majore care să pună în pericol sistemul socialismului de stat i controlul sovietic asupra sistemelor de Apărare i Informaii ale statelor din Tratatul de la Varovia. Mihail Gorbaciov nu a dorit înlăturarea regimului socialist de stat, ci doar a componentelor sale dictatoriale, represive. n acest sens, Uniunea Sovietică a transmis repetate mesaje cuprinznd recomandări adresate tuturor serviciilor de informații i conducătorilor politici ai statelor socialiste. Gorbaciov s-a implicat personal în această chestiune. Acest obiectiv politic era vital pentru catalizarea relaiilor politice i comerciale cu Occidentul, partenerul care putea cel mai bine satisface interesele Uniunii Sovietice i ale sateliilor săi. Prin aceste relaii cu Occidentul, Gorbaciov vedea ansele resuscitării socialismului de stat. n 1989, Gorbaciov a vizitat Bucuretii i l-a decorat pentru a doua oară pe Nicolae Ceaușescu cu Ordinul „Lenin”, cea mai nlt distincie a Uniunii Sovietice. Conducătorul de la Bucureti devenea astfel singurul ef de stat decorat de două ori cu Ordinul „Lenin”. Gorbaciov nu i-a atins obiectivul vizitei, respectiv de a-l convinge pe liderul de la Bucureti de necesitatea unei democratizri a regimului socialist. Momentul cel mai tensionat al vizitei l-a constituit cel în care, la Uzinele „23 August” din Bucureti, în contextul unui discurs autocritic al secretarului de partid pe întreprindere, Gorbaciov a declarat că oamenii muncesc după cum trăiesc. Faptul l-a deranjat tare pe Nicolae Ceaușescu. n cursul recepiei din seara aceleiai zile, la toast, Ceaușescu a declarat că România nu ateapt de la Uniunea Sovietică lecii de

morală comunistă, ci mai degrabă teritorii naționale ocupate și tezaurul. În data de 15 noiembrie 1989, prima zi a Congresului al XV-lea al P.C.R. care urma să-l valideze pe Ceaușescu pentru un nou mandat, ambasadorul U.R.S.S. la București, Evgheni M. Tiadjnikov, i-a remis lui Ceaușescu o informare privitoare la faptul că Gorbaciov urma să se întâlnească la Malta cu președintele S.U.A., în vederea luării unor decizii de importanță globală care vizează o Nouă Ordine Mondială. În data de 19 noiembrie, Ceaușescu, proaspăt reales la congres, i-a răspuns lui Gorbaciov în termeni jignitori.

Nemulțumirile sovietice, ale S.U.A. și ale altor state occidentale față de România s-au datorat și unor confruntări pe frontul invizibil al serviciilor secrete. Chiar în anul 1989, Securitatea anihilase rețeaua sovietică de spionaj condusă de agentul Vladimir Volodin. Această rețea urmărise răsturnarea lui Ceaușescu și aducerea la putere a unui protejat al lui Gorbaciov. În același an, fusese prins în flagrant un funcționar superior din Ministerul Afacerilor Externe, care transmisese secrete de stat serviciilor de informații ale S.U.A. Trebuie însă menționat că Securitatea a acționat doar contrainformativ, evitând să se implice în acțiuni fățișe de spionaj împotriva statelor membre ale N.A.T.O., sau în colaborări cu alte servicii care făceau spionaj în aceste state.

În data de 1 decembrie 1989, Direcția de Informații Externe a Securității, devenită C.I.E. și comandată de generalul Aristotel Stamatiou, a comunicat D.S.S., iar acesta mai departe lui Ceaușescu, ordinea de zi a întâlnirii Gorbaciov-Bush de la Malta. După încheierea întâlnirii, în noaptea de 3 decembrie 1989, generalul Iulian Vlad i-a prezentat lui Ceaușescu două note cuprinzând înțelegerile dintre președinții S.U.A. și U.R.S.S. privitor la intervențiile pentru înlăturarea regimurilor politice din România și din Panama. După cum se vede, Ceaușescu a deținut date exacte despre evoluția situației internaționale și a poziției externe față de România, dar lăsa impresia că nu mai avea capacitatea de a le înțelege. Fostul director al S.R.I., Virgil Măgureanu, afirmă că: „...trebuie subliniat că generalul Vlad a încercat să-l țină la curent pe Nicolae Ceaușescu, însă acesta nu mai era capabil sau pur și simplu nu mai dorea să proceseze informația. Neîncrederea pe care o afișa fostul dictator la adresa Securității a constituit un baraj în calea luării unor decizii cât de cât raționale în circumstanțele istorice de atunci.” În Nota nr. 0225 din 1 decembrie 1989, deci cu o zi înaintea începerii Conferinței din Malta, Departamentul Securității Statului (D.S.S.) și Centrul de Informații Externe arătau: „Raportăm următoarele informații obținute pe mai multe linii cu privire la întâlnirea dintre Bush și Gorbaciov: în cadrul noilor convorbiri la nivel înalt dintre S.U.A. și U.R.S.S., organizate la inițiativa sovieticilor, cele două părți vor aborda cu prioritate problemele privind redefinirea sferelor de influență și elaborarea unor noi strategii comune, care să le asigure în

continua   un rol determinant în toate problemele internaționale...Sunt semne că U.R.S.S. va face concesiile americanilor în schimbul ob inerii de ajutoare economice  i financiare...Din datele de care dispunem rezultă că la întâlnirea dintre Bush  i Gorbaciov ar urma să se discute  i problema exercitării de noi presiuni coordonate asupra acelor   ri socialiste care nu au trecut la aplicarea de „reforme reale”, fiind avute în vedere R.P. Chineză, Cuba  i România. Cu privire la  ara noastră, Bush va releva că statele membre ale N.A.T.O. vor continua aplicarea de restric ii în rela iile lor cu România  i vor solicita U.R.S.S. să procedeze în mod similar, mai ales prin reducerea livrărilor sovietice de  i ei, gaz metan  i minereu de fier”.

 n Nota nr. 0227, din 2 decembrie 1989, a D.S.S., cuprinz nd informații provenite de la C.I.E., este prezentat interviul acordat de președintele Bush unor ziariști americani, în care a arătat limpede că dore te să vadă lucrurile „mi c ndu-se”  i în România, fapt pentru care Casa Albă era dispusă „să execute toate presiunile necesare”.  n continuare, președintele a declarat: „A  dori să vadă unele acțiuni  i în această  ar ...Nu  tiu când se va  nt mpla acest lucru. Am trimis în România un nou ambasador, Alan Green, care îmi este prieten. L-am trimis în România tocmai pentru că este un om ferm  i intransigent, ce cunoa te bine părerile mele despre democra ie  i libertate. Cred că Alan Green a plecat la 29.11.1989 spre România  i el va prezenta punctul nostru de vedere, al meu personal, președintelui Nicolae Ceaușescu.  n orice caz, vom încerca, dar va fi greu.” Pentru Securitate nu era nimic nou. Ea a primit informații, încă de la sf r itul lunii septembrie 1989, potrivit cărora ministrul german de externe, Hans Dietrich Genscher, afirmase că „ n trei luni de zile în România se vor produce evenimente deosebit de importante”.

 n 6 decembrie 1989, la Kiev a avut loc o  nt lnire între pre edin ii Mihail Gorbaciov  i Fran ois Mitterrand, care a avut ca obiect  n elegerea franco-sovietică privitoare la principalele probleme politice ale Europei, inclusiv la stabilirea elementelor practice privitoare la colaborarea sovieto-franceză pentru înlăturarea lui Nicolae Ceaușescu de la conducerea României. Mitterrand l-a informat pe Gorbaciov că, printr-o hot r re a N.A.T.O., Franța a fost  ara occidentală desemnată să se implice, alături de U.R.S.S., în răsturnarea regimului Ceaușescu. Cu acest prilej, pe fondul celei mai importante probleme discutate, respectiv cererea insisten   a lui Mitterrand ca U.R.S.S. să se opună realizării unității Germaniei, Franța a promis că, intervenind în Europa de Est, nu va încerca să impună acolo valorile occidentale. Mai mult,  ncerc nd să-l elibereze pe Gorbaciov de dependen a de fondurile generoase pe care Germania le împingea către Moscova, Mitterrand i-a promis că Uniunea Sovietică va beneficia de finan are în sume foarte mari de la Banca Europeană de Reconstruc ie  i Dezvoltare. Gorbaciov nu numai că

a fost de acord, dar, în finalul întrevederii, el a fost cel care i-a cerut sprijinul lui Mitterrand pentru a evita unificarea Germaniei, declarând că, dacă nu va reuși să oprească acest curs al evenimentelor, va fi înlocuit de comuniștii conservatori cu un militar. Evoluțiile din anul 1990 au schimbat destinul unității Germaniei în direcția unificării, iar Gorbaciov și-a schimbat linia politică de sabotare a acestui proces. Întâlnirea dintre Gorbaciov și Mitterrand dovedește faptul că, la sfârșitul anului 1989, nu exista un interes politic deosebit al Occidentului pentru un regim politic capitalist în România. Penetrarea piețelor economice ale României de către Occident, iminentă în condițiile previzibilei destabilizări care ar fi urmat eliminării lui Ceaușescu, îi era suficientă, astfel că, din punct de vedere politic, Occidentul susținea reintrarea României în sfera de interese a Moscovei. Sprijinirea politicii și controlului Uniunii Sovietice în România, însemna, practic, eliminarea șanselor de înlăturare a comuniștilor de la conducerea țării. Cu o zi înaintea întâlnirii cu Mitterrand, la Moscova, Gorbaciov se întâlnește cu Ceaușescu și îl avertizase că Armata Roșie nu se va mai implica pentru susținerea regimurilor comuniste, iar România va fi teatrul unor evenimente care vor schimba radical sistemul socialist. Notele înaintate de Securitate lui Ceaușescu prezentau ca potențiali dușmani periculoși pentru România, alături de Franța și U.R.S.S., și serviciile secrete ale statului Israel.

În zilele lui decembrie, când toate planurile serviciilor secrete sovietice de intervenție în România erau în derulare iar armata sovietică acoperită acționa intens în câmpul tactic. În același timp, guvernul sovietic condamna cu vehemență intervenția S.U.A. în Panama, dând impresia că asemenea operațiuni ofensive ar fi inacceptabile pentru Kremlin: *„Intervenția întreprinsă de Washington împotriva unui stat independent este o încălcare fățișă a principiilor fundamentale ale Cartei O.N.U., a normelor relațiilor reciproce dintre state (...) Acțiunea armată împotriva statului Panama este o sfidare la adresa comunității internaționale care dorește să-și așeze relațiile pe principiile suveranității și demnității altor națiuni”*, se arăta în textul publicat și de „România Liberă”. În spatele acestor declarații guvernamentale, serviciile sovietice acționau decisiv în România, dar conservatorii sovietici erau mulțumiți de discursul anti-S.U.A. al lui Gorbaciov.

În general, s-a vorbit despre acțiunile serviciilor de informații sovietice în direcția înlăturării regimului ceaușist din România. Trebuie menționat, însă, că și serviciile secrete din S.U.A. au fost implicate pe această linie. În acest sens, dorim s-o cităm pe Catherine Durandin, istoric recunoscut al activității C.I.A., care, în anul 2003, declara că în România în special, infiltrarea agenției a fost *„orientată și foarte performantă. A existat de la începutul administrației Reagan și până la începutul administrației Bush tatăl. Munca extraordinară a*

C.I.A., pentru recuperarea elitelor de opoziție, care încă își mai produc roadele de infiltrare. Oameni care tăceau, dar erau nemulțumiți; gorbacioviști români, care nu aveau dreptul la cuvânt și care au fost invitați în S.U.A., formați în S.U.A. câteva luni, relansați în circuit și care acum sunt miniștri și buni clienți ai N.A.T.O. Da, pur și simplu.” În februarie 2004, Dominique Fonvielle, fost ofițer de informații francez, a confirmat concluziile unor istorici români, între care și autorul acestor rânduri, potrivit cărora, în perioada 1986-1989, asupra orânduirii de stat din România s-a declanșat o subversiune internațională. El a explicat cum a fost ea declanșată și dirijată în direcția destabilizării conducerii țării. Fostul ministru francez de Externe, Roland Dumas, a declarat într-un interviu radiodifuzat că avea cunoștință despre complotul anticeaușist încă din vara anului 1989, întrucât ambasadorul Franței la București „și-a făcut treaba”. Miklos Nemeth, fost premier al Ungariei, a vorbit și el public despre implicarea directă a spionajului maghiar în evenimentele de la Timișoara. Ofițerul de securitate Nicolae Mavru, fost șef al Serviciului de filaj din acest oraș, a declarat că: „În perioada cât am lucrat în București, am reușit destul de repede, împreună cu colegii mei, să descopăr, să prind și să documentez mai multe rețele ale unor diplomați americani acreditați la Ambasada S.U.A. Din aceste rețele făceau parte ofițeri de securitate activi sau trecuți în alte domenii de muncă, urmași-„cârțițe” de-ale lui Pacepa. De asemenea, mai erau în legătura spionilor americani sub acoperire diplomatică ofițeri M.Ap.N., directori în diverse ministere, înalți funcționari din fostul C.S.P., unde se strângeau toate datele privind economia țării...”

Securitatea îi raportase lui Ceaușescu și că, în cadrul consultărilor cu Administrația de la Washington, guvernele Angliei, Franței, R.F.G. și Italiei au insistat pentru „respectarea de către Statele Unite ale Americii a înțelegerilor convenite anterior cu statele vest-europene, ca fiecare dintre acestea să aibă un rol sporit în influențarea situației din Europa de Est, astfel încât să-și asigure promovarea propriilor interese pe termen lung în această zonă”.

Analizând penetrarea structurilor militarizate ale statului nostru de către serviciile străine de informații, se poate afirma, pe baza datelor oficiale deja publicate, că Armata a fost mai puternic penetrată de către serviciile sovietice de informații.

În Armată, mai ales în ultimii cinci ani înainte de retragerea lor, consilierii sovietici au întărit și extins legăturile informative, care se vor perpetua timp de peste două decenii, astfel încât în decembrie 1989, Uniunea Sovietică avea o influență în armată suficientă pentru a putea determina evoluția evenimentelor. Conducătorul României interzisese trimiterea ofițerilor români la studii în U.R.S.S. tocmai pentru că aceștia erau recrutați ca agenți.

Inițiativa era însă tardivă. Existau deja numeroși agenți și se ridicau mulți ofițeri din rândul copiilor acestora, șantajabili și ușor de recrutat. În general, sovieticii nu au folosit banul ca mijloc de stimulare a trădării.

Ofițerii operativi care făcuseră studiile în U.R.S.S., sau care aveau soțiile rusoaiice fuseseră scoși din funcții. Mulți dintre aceștia, însă, s-au regrupat la Academia Militară, devenind ei formatori de ofițeri și promovând fiii agenților sovietici și alți tineri potențiali viitori colaboratori. La momentul potrivit, în decembrie 1989, activitatea lor avea să fie importantă.

La începutul anilor '60, fusese declanșată o campanie de trecere în rezervă sau de transfer în provincie a ofițerilor cu studii la Moscova. În cea mai mare parte, activitatea de înlăturare a unui mare număr de agenți sovietici din armata română a fost declanșată și coordonată de generalul Constantin Olteanu, ulterior ajuns ministru al Apărării, după debarcarea pro-sovieticului Ion Ioniță. Cu toate acestea, în decembrie 1989 exista un corp important de generali în funcții cheie, activi sau auto-reactivați în primele zile după arestarea lui Ceaușescu. Mulți dintre ei se aflau în evidențele Direcției a IV-a și ale U.M. 0110, ca agenți sau susținători ai dominației sovietice asupra întregii lumi socialiste. Între criteriile sovietice de racolare de agenți pentru Operațiunea „Nistrul”, cea prin care trebuia să fie înlăturat Nicolae Ceaușescu, a fost și cel de a se folosi de ofițeri din rândul minoritarilor.

În Securitate, lucrurile au stat altfel, cursul politic de independență față de Moscova bucurându-se de adeziunea unei mari părți a cadrelor.

Această poziție diferită a celor două instituții va avea urmări negative pentru istoria post-decembristă a României.

Prof. univ. dr. Corvin Lupu

Serviciul de informații are adesea reputația unui „serviciu odios“. El este însă impus și justificat de „rațiunea de stat“.

Eugen Cristescu

RECONSTITUIRI DOCUMENTARE PRIVIND LUCRUL CU AGENTURA N PRACTICA SSI

Agentura a reprezentat cel mai important mijloc al activității de informații, iar după majoritatea teoreticienilor domeniului, la fel stau lucrurile și în actualul *intelligence* modern sau postmodern. Pornind de la ideea că întotdeauna istoria este un sfetnic bun, nicidecum că ar fi repetabilă, poate doar „cu totul întâmplător” atât în părțile pozitive ct și în cele negative, am încercat în rndurile ce urmează să reconstituim pe bază documentară noutățile aduse de Eugen Cristescu în practica SSI (1940-1944) n ceea ce privește munca cu agentura. Ideea acestui studiu mi-a fost sugerată de următorul pasaj din memoriile lui Eugen Cristescu: „*După moartea lui Moruzov (28 noiembrie 1940 – n.n.) s-a creat în Serviciul Secret o atmosferă grea și plină de consecințe. Profitnd de împrejurările tragice în care s-a desfășurat și speculnd această umbră a „secretului”, în dosul căruia se pot face afirmații cele mai fanteziste, presa a dezlănțuit o campanie de destăinuiri asupra persoanelor și activității legate de numele lui Moruzov.*

Eugen Cristescu

Cu toată rezerva ce am impus-o personalului Serviciului de a nu se amesteca în cercetările justiției, atât timp ct nu este chemat și întrebat, ru-tatea, intriga și răzbunarea și-au jucat rolul detestabil de totdeauna. Și, ceea ce se petrece adesea în țara noastră, au aruncat pietre deasupra mormntului lui, tocmai acei care au profitat mai mult din operații le lui Moruzov. Instrucția și diferitele comisii de cercetare au chemat, interogat și confruntat pe toți cei ce au avut vreo legătură cu el: prieteni, colaboratori, informatori etc., toți au apărut apoi în ziare. S-au descoperit astfel și rezidenți exteriori, ajutoarii și se-cretarii de atașți militari, care au trebuit să fie rechemată. Casele conspira-tive au fost percheziționate și descoperite, ca și sediul Serviciului. Organele de cercetare au ridicat nenumărate acte și dosare din arhivele Serviciului, pe care

le-a ținut ani de zile, iar unele au devenit publice la judecată. Și, drept urmare a acestor operații, toată lumea fugea ca de ciumă de Serviciul Secret. Nu găseai informator, nu găseai funcționar sau ofițer mai de seamă, care să vrea să vină la acest Serviciu; chiar prietenii te înconjurau, de frică să nu li se spună că sunt colaboratori ai Serviciului Secret.

Oricare ar fi fost concluziile trase din „afacerea Moruzov”, eu, ca succesor al lui, a trebuit să constat: o ruptură cu trecutul, tradiția și continuitatea informativă, o dezorganizare în mijloacele de acțiune și enorme greutăți în opera de refacere la care eram chemat”.

Școala de agenți

Deosebit de interesante pentru aspectele de ordin teoretic se dovedesc lecțiile predate de profesorii și instructorii de la Școala de agenți, care a funcționat începând din aprilie 1941 sub conducerea directorului general al SSI, avându-l ca director de studii pe maiorul Traian Borcescu, șeful Secției a II-a, Contrainformații. Așa de pildă, la tematica privind „Noțiuni generale asupra agenturii” – lecție predată la disciplina informații și contrainformații - erau trecute ca principii: „cunoașterea structurii psihologice a națiunii și a claselor componente în mijlocul țării unde trebuie acționat”. Se mai preciza și că „structurile psihologice joacă deseori un rol de prim ordin în manevrarea agenturii”, întrucât „în serviciul de informații nu se lucrează cu obiecte sau marionete și fiecărui om, fiecărei naționalități urmează să-i ținem un limbaj deosebit”. Se făcea referire și la anumite „stereotipii naționale”, ceea ce însemna că: „pe cetățeanul rus activitatea de informații îl atrage mai ales pentru aventură”, iar „pe cel bulgar, banii”. „Patriotismul rușilor și bulgarilor”, era considerat în concepția (n.n. sau experiența?) instructorilor SSI, ca fiind „superficial”. Despre unguri se menționa că „sunt stăpâniți de un șovinism feroce, hrănit de o propagandă abilă” și că „pentru ungur, expatrierea nu reprezintă un aspect tragic, ca la alții”. Despre evreii care participă la activitatea de informații, cursanții erau informați că aceștia nu se întreabă „ce au de pierdut”, ci „ce au de câștigat”. Un oarecare subiectivism în astfel de aprecieri rezultă și din sublinierea făcută în finalul lecției, potrivit căreia „aceste concluzii sunt bazate pe observații **superficiale**”.

Instructive se dovedesc și recomandările pentru lucrul cu agentura: „materialul uman cu care aveți să lucrați merită o atenție și un studiu **amănunțit și profund**”; „omul nu este născut spion sau aventurier - trebuie căutată persoana înzestrată”; „rolul determinant în activitatea de informații îl

joacă imaginația, puțința de adaptare și talentul fiecăruia”; „un om superficial va obține rezultate mediocre, iar un om cu resurse dezvoltate ale minții va crea lucruri noi și inedite”; „agenții se vor recruta din pătura intelectualilor, buni psihologi, cunoscători de caractere și cu un profund grad de cultură, întrucât aceștia pot face aprecieri”.

Cursanții studiau și „Instrucțiunile privind clasificarea, recrutarea și instruirea agenților”. Acest act normativ stabilea următoarea structură a agenturii de informații: indicatori, recrutori, rezidenți și controlori. Se utilizau și agenții curieri, misionari, dubli și falși. Pentru legăturile impersonale se recomanda, după exemplul agenților sovietici, folosirea „cutiei de scrisori” sau, după o altă terminologie, a căsuței poștale. Casele conspirative erau acele locații, bine legendate, care se foloseau de către agenți pentru a transmite informații și a primi instrucțiuni.

Un alt aspect de interes îl constituie faptul că lecțiile predate la Școala de agenți a SSI făceau referire la două categorii de agenți (specializați): *externi* (acoperiți), care urmau o pregătire individuală; *descoperiți* în care intrau șefii structurilor informative și agenții recrutori. Lecțiile aveau și un caracter aplicativ, studiindu-se „tehnica informațiilor în teren” (8 ore – o zi pe săptămână).

Rezidenturile conspirate

Din alte documente rezultă că Serviciul Special de Informații, reorganizat de Eugen Cristescu începând cu 15 noiembrie 1940, a folosit ca structuri sistemul rezidențelor conspirate, care aveau sedii în orașele de reședință ale ținuturilor. Pe lângă sarcinile contrainformative, rezidențele se ocupau și de aspectele pur informative, trimițând agenți în țările vecine sau în alte spații de interes. Șefii de rezidenturi erau lucrători experimentați ai Centralei, care aveau în subordine 1-3 lucrători (agenți sau diurniști) și un radist. Agentura dirijată de rezident era cunoscută în Centrală numai cu numele conspirativ, rezidentul răspunzând în fața șefului de secție (sau directorului din Centrală) pentru autenticitatea informațiilor furnizate.

Ordinele și instrucțiunile de lucru ale SSI semnate de directorul general atestă că unui agent, înainte de a pleca în exterior pentru îndeplinirea misiunii informative, i se recomanda în mod expres de către cei care făceau instruirea că „rostul nostru ca organ informativ, în primul rând, este să prevenim evenimentele și apoi să le înregistrăm pe acelea care reprezintă o importanță deosebită în evoluția unor situații”.

Remunerarea agenților se făcea de către rezident din „fondul operativ” și consta în bani sau obiecte. Și în acest caz trebuiau repetate regulile strictei conspirații. Era complet interzis ca un lucrător al SSI să fie văzut cu un informator de către un alt lucrător. De aceea, întâlnirile se făceau în case conspirative care, de regulă, erau folosite de un singur lucrător. Rețeaua care se afla în legătura celorlalți agenți aparținând rezidenței era ținută în secret, atât față de rezident, cât și față de Centrală. Numele informatorilor erau bine conspirate, nu li se întocmeau dosare, iar lucrătorii care țineau legătura cu aceștia nu cunoșteau adevărata identitate a surselor. Se considera cu totul anormal ca un șef ierarhic să ceară numele informatorilor.

Destul de numeroși, infiltrați în diverse instituții, sectoare productive, organizații profesionale oculte sau legale, partide politice, secte religioase etc., informatorii SSI aveau un indicativ, iar notele redactate de ei erau nesemnate și nu aveau nici un semn distinctiv care să poată duce la identificare. Agentul de legătură era subordonat șefului de rezidentură. Numai acesta știa de la cine s-a primit informația, unde a avut loc întâlnirea, durata și, când s-a fixat o nouă întâlnire, sarcinile trasate etc. Altor cadre intermediare le era complet interzis să se intereseze de aceste probleme. La șeful de secție (sau directorii din Centrală) exista indicativul informatorului (de exemplu P.R. – 30, care însemna că respectivul informator era al treizecilea pe lista agenturii în „problema rusă”, listă care se găsea doar la directorul general al SSI, acesta fiind, în multe cazuri, singurul ce cunoștea identitatea reală a sursei).

Importanța acordată conspirării agenturii SSI rezultă și din modalitățile în care era manevrat „fondul informativ”, adică banii din care se achitau plățile pur informative pentru „sursele interesate”. În legătură cu acest aspect, Gheorghe Cristescu, fratele șefului SSI, care a lăsat în urma lui numeroase înscrisuri cu caracter memorialistic de mare valoare documentară, făcea următoarele precizări: *„Tabelele de informatori menționați numai cu indicativul lor conspirative se atașau borderourilor lunare, care după verificarea contabilă aferentă, se ardeau lunar sau periodic, în fața controlului superior, prin dresare de proces-verbal. Procesul-verbal, împreună cu descărcarea contabilă a consilierului controlor, dar fără statele de plată ale informatorilor (tabele de indicative conspirative care se ardeau) se păstrau de către Secția administrativă în casa de fier a șefului Secției până la finele anului financiar, când descărcările parțiale, lunare, erau îmborderate într-un borderou general anual, restul arzându-se prin dresare de procese-verbale, astfel încât nu mai rămânea la ofițerul intendent în păstrare decât situația financiară generală pe*

12 luni, restul arzându-se. Numele reale ale informatorilor erau cunoscute și păstrate în casa de fier de către șefii de secții ce-i utilizau, aceștia comunicând și șefului SSI numirile adevărate spre știință“.

Rațiunea unei astfel de conspirativități este explicată de Eugen Cristescu în declarația confidențială înaintată Ministerului de Război, cu câteva zile înainte de a fi trimis la Moscova (octombrie 1944) spre a fi anchetat: „*Ca regulă generală, identitatea informatorilor trebuie păzită cu mare strictețe, întrucât, altfel ei sunt expuși la compromitere și în afacerile grave de trădare de secrete militare, la moarte sigură, iar serviciul respectiv la pierderea aportului lor prețios și discreditare“*. Fostul director general al SSI a oferit el însuși un exemplu în acest sens. Pe parcursul celor 7 ani de anchete, interogatorii și depoziii, a făcut numeroase dezvăluiri, a dat sugestii, a arătat cu degetul pe cei pe care-i considera ca fiind adevărații vinovați de dezastrul țării, dar nu și-a deconspirat sursele, adică informatorii folosiți în problemele mai delicate. Astfel, Teohari Georgescu, cel care în perioada ianuarie 1950 - martie 1952 a îndeplinit funcția de ministru de Interne declara că: „L-am consultat și pe Eugen Cristescu în problema lui Foriș, să văd dacă a fost sau nu un agent al Siguranței sau SSI. Am discutat cu el un ceas sau două și nu am putut afla nimic“. Și nu a putut afla – ne-am permite să adăugăm – nu pentru că Eugen Cristescu nu știa, ci pentru că riscul dezvăluirilor îi putea fi fatal. Principiul era simplu: dacă pronunța un singur nume, urma să le pronunțe pe toate, iar unii dintre tovarășii foști informatori erau încă în viață și ocupau chiar posturi importante în ierarhia de partid sau instituțiile statului. Cazul cel mai elocvent îl reprezintă Vasile Luca. La ancheta care i s-a înscenat în 1952 – pentru „deviaționism de dreapta“ – a recunoscut chiar el ceea ce rezulta din documentele de arhivă, și anume că fusese informatorul Siguranței încă din anul 1924 cu o retribuție lunară între 2000 și 3000 lei. Fusese recrutat pe bază de „constrângere“. În 1919 Vasile Luca făcuse parte din *Divizia Secuiască*, care s-a opus armatei române în luptele pentru dezrobirea Ardealului. Căzut prizonier, a semnat angajamentul, iar în 1924 – o dată cu scoaterea în afara legii a partidului comunist – Siguranța s-a hotărât să-l folosească. Eugen Cristescu, bun profesionist, și-a dat seama că pentru a supraviețui nu trebuia să-și facă, în mod inutil, alți dușmani.

Voluntarii

O altă mare strădanie a lui Eugen Cristescu a fost consacrată recrutării, întăririi, dar mai ales protejării surselor ca principal mijloc al activității informative. Acest lucru s-a realizat în timp, datorită „psihozei“ create după aresta-

rea lui Moruzov și dezvăluirilor făcute de cei anchetați, după 5 septembrie 1940. La început, Cristescu s-a orientat și a acceptat „informatorii voluntari“, pe aceia care-și ofereau serviciile în mod benevol sau la propunerea unui angajat al SSI „dintr-un sentiment patriotic, ideologic, religios etc.“. Cei mai mulți voluntari au venit din zonele Ardealului alipite Ungariei după 30 august 1940, din Basarabia, Bucovina de nord și Herța – cedate Rusiei Sovietice după 28 iunie 1940 –, din Cadrilaterul încorporat Bulgariei după 7 septembrie 1940 sau din regiunile de frontieră.

Voluntarii care ajutau SSI, cu toate riscurile asumate, nu primeau de regulă și nici nu așteptau vreo recompensă materială sau morală. Un exemplu elocvent îl oferă cazul căpitanului „Radu“, șeful centrului 4 al Agenturii Teiuș, care „avea în legătură activă între 20 și 22 intelectuali din diferite localități, angajați ca informatori interni, fără nici un onorar sau vreo recompensă din partea Serviciului. Aceștia considerau activitatea depusă ca o datorie față de țară, în sensul că doreau să contribuie la alungarea cât mai grabnică a ocupantului străin. Era sentimentul legitim care i-a determinat în mod similar pe mulți patrioți din alte zone geografice căzute pradă agresiunilor fasciste, naziste sau bolșevice (ca Franța, Belgia, Olanda, Norvegia, Danemarca, Iugoslavia, Cehoslovacia, Polonia, Grecia, Ucraina, Țările Baltice etc.) să sprijine mișcările de rezistență, guvernele din exil sau serviciile de informații din zonele libere. Facem aceste precizări, întrucât după 23 august 1944 și mult timp după aceea, voluntarii SSI au fost considerați „unelte oarbe ale regimului antonescian“, „elemente descompuse moral“ etc., etc., iar cei identificați au suferit pe nedrept prigoana închisorilor comuniste. În schimb, comuniștii care se lăudau că se implicaseră în deraierea garniturilor de tren încărcate cu petrol, muniții și provizii pentru front, au fost decorați ca eroi, pentru că au „sabotat mașina de război germană“, omițându-se să se spună că, în același timp, îi sabotaseră și pe soldații români care gemeau în tranșeele de la Stalingrad, mureau la Cotul Donului sau în Stepa Calmucă cu gândul la „glia străbună a Basarabilor și codrii voievodali ai Bucovinei“. Lipsa acestor sabotaje, ceea ce reprezintă adevărul istoric, întrucât exegeza de specialitate nu a reușit până în prezent să reconstituie pe bază documentară vreun sabotaj organizat de comuniști, n-ar fi schimbat soarta războiului, dar ar fi oferit un moment de solidaritate în fața crezului național.

Sigur că în rândurile voluntarilor nu intrau numai cetățeni cinstiți, dornici să-și sprijine țara la vremuri de restriște. Documentele vremii atestau și „voluntari“ care și-au oferit serviciile din dorința de a se răzbuna pe foștii ad-

versari politici sau pe diferite personalități ale vieții cultural-artistice sau chiar militare. Din această cauză, informațiile lor erau bazate pe opinii personale, analize subiective, uneori chiar complet false, motiv pentru care nu se putea pune bază pe veridicitatea lor, fiind de regulă lipsite de orice valoare operativă pentru SSI. Când directorul general își dădea seama de acest lucru „nu-i îndepărta, pentru a nu-și crea noi dușmani, ci căuta să-i ațâțe pe unii împotriva altora, ca până la urmă să se neutralizeze singuri“.

Eugen Cristescu a exploatat din plin și aportul informativ al unei alte categorii de surse. Să o numim „de rezervă“ sau după o altă terminologie „agenți lăsați în conservare“. Dar pentru a deveni credibili, se impune o scurtă explicație. În primul război mondial, când, după campania din toamna anului 1916, o parte din teritoriul României a fost ocupat de trupele Puterilor Centrale, armata română a resimțit din plin lipsa unor informații de valoare provenite de la „agenturile de rezervă“ – pregătite din timp și instruite în mod special pentru astfel de situații.

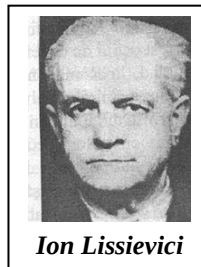
Mihail Moruzov a tras concluziile de rigoare, iar în perioada care a urmat, a organizat „agenturi de rezervă“ în regiunile pe care ipotezele planurilor de campanie, elaborate de Marele Stat Major, le considerau ținta unor agresii externe și ca urmare puteau cădea vremelnice sub stăpânirea străină. Amplele rapoarte informative, bine documentate, ale „agenturii“ SSI din Târgu-Mureș – în toată perioada de ocupație horthystă (1940-1944), ale rețelelor din Cernăuți și Chișinău – sub ocupația sovietică (iunie 1940–iunie 1941), referitoare la tot ceea ce se întâmpla în zonele respective, constituie o dovadă clară că ele fuseseră organizate în timp de pace și bine instruite asupra modului de acțiune. Din acest punct de vedere, Eugen Cristescu n-a avut nici o contribuție. El a beneficiat din plin de intuițiile și măiestria în arta informațiilor ale predecesorului său, Mihail Moruzov.

Eșalonul mobil „Vulturul”

O altă noutate în structura organizatorică a SSI este reprezentată de „Eșalonul Mobil”, care, alături de elaborarea Planului de mobilizare a SSI, dovedește cel mai bine adaptarea activității informative la condițiile de campanie. „*Către sfârșitul lunii mai 1941 — spune Eugen Cristescu — conducerea statului și a Marelui Stat Major, prevăzând o campanie în Est, au dat dispoziții precise SSI să organizeze o grupă care să contribuie la acțiunea informativă a Marelui Cartier General*”. Colonelul Ion Lissievici susține că el ar fi fost acela care l-a convins pe directorul general de necesitatea organizării acestui Eșalon. Pornind de la iminența intrării în război a României, la

jumătatea lunii mai 1941 colonelul Ion Lissievici i-a raportat lui Eugen Cristescu: „Singura posibilitate a SSI ca să procure informații pentru Marele Cartier General constă în a organiza din timp elementele necesare care să se deplaseze o dată cu frontul marilor unități operative”.

Conduc de colonelul Ion Lissievici, șeful Secției I Informații din SSI, acest Eșalon, care subordona în organica lui și Agentura Frontului de Est, trebuia să procure material informativ pentru nevoile operaționale ale Înalțului Comandament al armatei române. „Materialul informativ procurat — declara Ion Lissievici — era încredințat Biroului Studii al Frontului de Est din cadrul Eșalonului Mobil, care, după ce proceda la studiul și interpretarea lui, îl înainta la Marele Cartier General — Secția a II-a”.

„Eșalonul Mobil” avea următoarea structură organizatorică întocmită imediat după decretarea mobilizării:

- Șeful Eșalonului, colonel Ion Lissievici, care își menține și funcția de șef al Secției Informații (spionaj). În situația când directorul general se afla în apropierea frontului, Eșalonul i se subordona direct.
- Aparatul de lucru al Frontului de Est, organizat pe două birouri (unul de studii și altul al agenturii).
- Agentura, care avea în subordine trei centre informative amplasate în apropierea frontierei (Suceava, Iași și Galați) și două subcentre (Fălciu și Tulcea).
- Colonelul Ion Lissievici mărturisea că Biroul Agenturii Frontului de Est „trebuia să procure informații de pe câmpul de luptă, acționând în imediata apropiere a frontului marilor unități operative”.
- „Eșalonul Mobil” mai dispunea și de un aparat auxiliar format din: o echipă tehnică, care se ocupa cu asigurarea legăturilor radio și telefonice, precum și cu dotarea agenților cu aparatura necesară activității informative (aparate de fotografiat și de filmat); o echipă sanitară, cu misiunea de a asigura asistența medicală a personalului; o echipă de desenatori, care, pe baza informațiilor obținute, trebuia să întocmească schițe, crochiuri, însemnări pe hărți necesare comandamentelor de unități și mari unități; o gardă, formată din jandarmi, care avea misiunea de pază a sediilor Eșalonului; o popotă pentru asigurarea hranei personalului.

Pentru culegerea de date și informații din adâncimea frontului inamic, care în proporție de 90% aveau caracter militar, „Eșalonul Mobil” dispunea de o grupă specială numită conspirativ „Vulturul”, condusă de locotenent-

colonelul Vasile Palius, ajutat de Nicolae Trohani. Fluxul informativ obținut de grupa specială „Vulturul” era dirijat spre Biroul de studii și documentare al Eșalonului, unde se făcea o primă verificare și evaluare, după care sub formă de sinteze ajungea la Marele Cartier General, în vederea valorificării.

La începutul anului 1943 s-au luat măsuri deosebite de conspirare a activității Eșalonului Mobil, care nu mai vizau doar inamicul, ci și pe aliatul german. S-a schimbat denumirea unității în Detașamentul „Vulturul”.

Rapoartele informative erau trimise în plicuri sigilate direct la Centrală. Tot în ianuarie, după retragerea Marelui Cartier General la București, efectivele au fost reduse. Deja colonelul Vasile Palius, șeful Agenturii Frontului de Est, începuse, din proprie inițiativă, să întocmească rapoarte despre mișcările trupelor germane, moralul ostașilor germani, dezacordurile dintre elementele operative ale Wehrmachtului și cele ale Partidului Național Socialist. Colonelul Palius luase *„măsuri pentru trimiterea unor organe ale SSI și în alte regiuni decât în acelea în care se aflau dislocate trupe române. S-a recurs în acest scop la diferite mijloace de acoperire și la o adevărată echilibristică pentru derutarea organelor germane, care supravegheau de aproape activitatea SSI. Astfel, s-au trimis agenți deghizați în jandarmi care ar fi urmărit dezertori, dar aveau sarcina de a culege date din zona controlată de germani”*.

Despre eficiența activității Agenturii Frontului de est a SSI, maiorul american Bishop, șeful contrainformațiilor în cadrul misiunii OSS sosite după 23 august 1944 la București, afirma că, „după serviciul german de informații, SSI dispunea de cele mai bune date despre URSS, pe care le-a oferit americanilor și britanicilor”.

În primăvara anului 1944, Comandamentul sovietic planificase deja acțiunea de ocupare a teritoriului românesc dincolo de Prut. Dar și SSI pregătise o strategie pentru o astfel de situație. Agentura Specială „C”, bine acoperită și recrutată din rândul localnicilor basarabeni și bucovineni, urma să se infiltreze în spatele Armatei Sovietice și să ofere informații din teritoriul ocupat. Din nefericire, o astfel de soluție s-a dovedit fatală, întrucât, după 23 august 1944, serviciile de securitate sovietice, dispunând și de documentele din arhiva SSI, au recurs la un nou plan de curățire a teritoriului, prin deportări masive de populație din Basarabia și Bucovina. O soartă nu mai puțin tragică au avut și familiile acestor agenți care, după cum devzăluie documentele SSI, au primit aprobare din partea autorităților române să se stabilească în Banat. Ne explicăm acum mai bine motivele care au stat la baza acțiunilor de dislocare a

acestei populații, întreprinsă de regimul comunist, evident la sugestia consilierilor sovietici, la începutul anilor '50.

În loc de concluzii

Fie și numai prin aceste atestări documentare, pentru istoriografia domeniului se conturează teza conform căreia recrutarea, dirijarea și munca cu agentura de informații a SSI a fost o experiență extrem de utilă. Din nefericire, aceasta nu a putut fi valorificată în perioada care a urmat, datorită pierderilor dezastruoase pe Frontul de Est, iar în domeniul informațiilor astfel de eșecuri se plătesc uneori foarte scump. După actul de la 23 august, din ordinul Comandamentului Armatei Sovietice de ocupație, structurile informative ale SSI care activaseră pe Frontul de Est au fost desființate, iar asupra ofițerilor și a documentelor informative întocmite de ei s-a declanșat o adevărată „vânătoare de vrăjitoare”. Documentele din arhiva Frontului de Est au fost fie distruse, fie au luat masiv drumul Moscovei. În timpul regimului comunist, majoritatea ofițerilor SSI care activaseră până în august 1944 au fost condamnați la ani grei de temniță, fiind acuzați de „activitate intensă contra clasei muncitoare”. O astfel de aberație venea să acopere adevărul, și anume experiența copleșitoare acumulată în timpul campaniei de reîntregire național-statală din cel de-al Doilea Război Mondial.

În schimb, după cum se cunoaște foarte bine, ofițerii și agenții Abwehr-ului din structurile Frontului de Est - în frunte cu generalul Reinhard Gehlen și întreaga sa arhivă - au avut o altă soartă. Au fost recuperați de americani și puși imediat la lucru, experiența lor informativă contra sovieticilor fiind folosită nu numai la fundamentarea structurilor informative ale regimului democratic din Germania Federală, ci mai ales la confruntarea Est-Vest din timpul Războiului Rece, al cărei deznodământ, de asemenea, îl cunoaștem acum foarte bine.

Continuitatea și discontinuitatea în activitatea de informații par să devină astfel elemente fundamentale în stabilirea coeficienților de valoare și a eficienței în domeniul activității de informații. Iar în epoca în care trăim, succesul în războiul contra terorismului internațional, total inuman și devastator prin acțiunile sale surprinzătoare, nu poate avea sorți de izbândă, în sens de restabilire a păcii globale, fără profesioniștii – ofițerii și agenții - unui *intelligence* de calitate.

Prof. univ. dr. Cristian Troncotă

„CONDOTIERUL CIA” FRANK WISNER: „RĂZBOIUL RECE A ÎNCEPUT LA BUCUREȘTI”

În vara anului 1946, când la conducerea structurilor de informații americane se afla generalul Hoyt Vandenberg, unii veterani ai defunctului OSS (n.n. *Office of Strategic Services*, precursor al CIA, serviciul de informații al SUA) comentau cu deosebită îngrijorare incapacitatea noilor structuri de a iniția și derula operațiunii secrete consistente, menite să oprească extinderea comunismului în lume. Îngrijorarea atinsese cote ridicate, întrucât se primeau informații alarmante care anunțau iminenta invazie sovietică în Turcia, încercuirea Mării Negre, ocuparea Mediteranei și Orientului Mijlociu. Analizilor le era deosebit de dificil să decanteze adevărul din maldărul de informații false care-i invadau, pentru că, așa cum avea să mărturisească mai târziu Richard Helms (viitor director al CIA), furnizorii erau „o legiune de exilați politic, foști ofițeri de spionaj, foști agenți și diverși antreprenori ce se ofereau mogulilor comunicațiilor, negociind vânzarea informațiilor fabricate la comandă”. El și-a exprimat plastic neputința, afirmând că se simțea ca un „scamator începător care încerca să țină în echilibru o minge de plajă, o sticlă de lapte destupată și o mitralieră”.

Cu o astfel de percepție butaforică, **Pentagonul stabilise că cea mai bună metodă de a încetini înaintarea sovieticilor spre Turcia, Grecia și Orientul Mijlociu era întreruperea aprovizionării Armatei Roșii din România.**

Concluzia Pentagonului a condus la suplimentarea fondurilor structurilor informative cu 10 milioane dolari și la decizia privind înființarea unei forțe de rezistență **în România**, unde, în ultima parte a războiului, ofițerii americani de informații își creaseră agentură și relații în partidele politice, în armată, în presă, în rândul indrustriașilor și în cercurile apropiate Casei Regale.

Frank Wisner

Pentru schițarea unui plan de acțiune a fost consultat și Frank Gardiner Wisner, un veteran al OSS, care după actul de la 23 August 1944 până în primăvara anului 1945 se afla la post în România.

I. Născut la 23 iunie 1909 în Laurel, Mississippi, dintr-o familie înstărită ce se ocupa cu producerea și comercializarea cherestelei, Frank Wisner făcuse studii juridice la Universitatea Virginia și ajunsese un avocat de succes pe Wall Street.

Cu șase luni înainte de atacul de la Pearl Harbor, se înrolase în Marina Militară, însă foarte repede a fost cooptat în OSS și trimis la post în Istanbul. La 12 septembrie 1944 a sosit la București, cu principala misiune de a-i salva pe piloții americani prizonieri. S-a instalat în locuința magnatului berii Bragadiru, o splendidă clădire cu 30 de încăperi, unde a început să curgă multă șampanie care înlesnea socializarea cu heteroclita protipendadă bucureșteană formată din politicieni, militari români și străini, ziariști autohtoni și corespondenți de presă străini, apropiați și membri ai Casei Regale, între care și prințesa Caradja, cu care a avut o legătură apropiată. Frank Wisner era încântat că în asemenea context a reușit să cunoască mulți ofițeri ruși și raporta superiorilor săi că astfel va clădi relații de utilitate în zona serviciilor de informații sovietice.

Frank Gardiner Wisner a rămas cu convingerea că „Războiul Rece” a început în România. A mai pretins că, la un moment dat, în contextul evidentei ascensiuni a comuniștilor susținuți de sovietici, l-a sfătuit pe rege să plece în exil. A fost însă dezamăgit de atitudinea acestuia, precum și de cea a multor politicieni care au dovedit „o toleranță vinovată în relația cu ocupantul sovietic”. Avea să fie la fel de dezamăgit de atitudinea multor decidenți americani și britanici care, prin aceeași „toleranță vinovată” față de sovietici, au marcat soarta multor popoare est-europene, între acestea și România.

La finele anului 1944, Frank Wisner devenise un personaj incomod pentru noile autorități de la București, iar în scurt timp a fost nevoit să părăsească România, lăsând în urmă o lume aflată în derută, în care agonizau câțiva foști demnitari, militari și politicieni, care își atârnavă speranțele de o iluzorie intervenție anglo-americană. A fost detașat la Wiesbaden, ca ofițer de legătură cu Organizația Gehlen, și, alături de Richard Helms, încerca să clădească rețele de spionaj și rezistență în spațiul est-european ocupat de armata sovietică.

II. La 20 noiembrie 1946, Frank Wisner a citit în ziarul *New York Times* un articol referitor la România, care i-a răscolit amintiri  i i-a schimbat cursul vie ii.  n articol se preciza că fostul său agent, Teodor Manicatide, angajat al Misiunii Militare a Statelor Unite la Bucure ti, fusese condamnat ( n contumacie) la închisoare pe via  , pe motiv că îl  nso ise pe locotenentul Hamilton la un congres al Partidului  r nesc. A început să se intereseze de soarta altor români cu care avusese rela ii apropiate pe timpul  ederii sale la Bucure ti. A aflat că se dezl n ise o prigoană împotriva celor care af sau sentimente proamericane  i că evanescența lume a descenden ilor familiilor nobiliare, urma ilor de mo ieri, bancheri  i industria i, dar  i selecta elită intelectuală care-l frecventase, era acuzată de trădare. Profund afectat, a plecat la Washington pentru a se pune în slujba celor care militau pentru o atitudine dură împotriva comunismului. Cu sprijinul direct al lui Dean Acheson, secretar de stat, a fost angajat în Departamentul de Stat,  ef al Biroului Teritorii Ocupate, pozi ie de pe care nutrea o revan  , cu noi procedee de luptă, împotriva comunismului. A cerut imediat amănunte  i avea să afle următoarele date:

Oficiul pentru Servicii Strategice îl trimisese la Bucure ti pe locotenent-colonelul Charles W. Hostler, care, împreună cu maiorul Thomas R. Hall  i locotenentul Ira C. Hamilton, din cadrul Misiunii Militare Americane, urmau să organizeze o forță de rezistență, pe nucleul unor agenți  i apropia i ai lui Frank Wisner. Prin intermediul lui Teodor Manicatide (fost subofi er al armatei române), pe care Frank Wisner îl recrutase ca agent al OSS, Ira Hamilton a luat legătura cu unii lideri ai Partidului Național  r nesc, cărora le-a oferit suport clandestin: informații, bani  i arme.  n mai multe r nduri, condus de Manicatide, a  nt lnit studen i  i conducători ai organizației „Sumanele Negre”, în zonele Năsăud  i Vatra Dornei, precum  i pe unii componen i ai organizației „Haiducii lui Avram Iancu” din Mi carea Națională de Rezistență (din care făcea parte  i Manicatide), condusă de generalul de corp de armată Aurel Aldea  i generalul de brigadă Constantin Eftimiu. La scurt timp autoritățile poli iene ti  i serviciile secrete au descoperit acțiunile din rezistență, trec nd la reprimare. Evenimentele excep ionale, soldate cu salvarea unei p r i a celor urm ri i, au fost prezentate de Charles W. Hostler în cartea sa, apărută în 2003, în SUA, *„De la soldat la ambasador”* (n.a.  n 1989, a fost numit de președintele George Bush, ambasador în Bahrein).

Autorul, fost bun prieten cu prin ul Matei Ghica-Cantacuzino, sus ine că, într-o diminea   de octombrie a anului 1946, a fost sunat de Teodor Manicatide, care, extrem de panicat, l-a anun at că locuin a sa era înconjurată de oamenii Siguranței  i urma să fie arestat. S-a deplasat imediat la locuin a acestuia,  i, sub pretextul că   i vizitează angajatul pentru treburi ce nu suportă

amânare, a pătruns în imobil. A cerut familiei Manicatide să-l urmeze, fără nici un bagaj, la jeep-ul său din curte. La ieșire, l-a intimidat pe subofițerul care îi tăiașe calea, sub amenințarea că șefii acestuia vor trebui să dea explicații ministrului de Externe dacă nu-i permite să treacă. În urma lor s-a tras, dar era prea târziu. Au ajuns la sediul Misiunii Militare Americane, unde se mai aflau câteva zeci de persoane, în final 50 de români. Ministrul forțelor armate, Emil Bodnăraș, l-a somat pe șeful misiunii, generalul Courtland Schulyer, să-i predea refugiații, ba chiar și pe Charles Hostler, dar acesta a rămas insensibil la amenințări.

Se puna acum problema scoaterii peste granițele României, și peste tot spațiul ocupat de sovietici, a celor 50 de români. Cum la acea vreme se afla în derulare evacuarea unor bunuri ale misiunii și ale unor resortisanți americani, s-a recurs la...trimiterile poștale! Cu avionul poștal, DC-3/6-47. În fiecare trimitere săptămânală, câte cinci persoane au fost băgate în saci de corespondență, și, timp de 10 săptămâni, toți cei 50 de refugiați au fost expediați, de la aeroportul Băneasa la Viena, de unde au fost preluați de biroul OSS din Austria. Cei mai mulți au ajuns în SUA, între aceștia și Constantin Vișoianu, cel care apoi a fondat guvernul român din exil*.

III. La reședința sa din selectul Georgetown, P. Street nr 3327, o vilă luxoasă, construită în 1820, Frank Wisner oferea în fiecare weekend serate la care participau cu predilecție prietenii săi, „veterani care ieșiseră din război cu paharul în mână”: Dean Acheson, secretar de stat; James Forrestal, viitor secretar al Apărării; Allen Dulles și Richard Helms; George Kenan, fostul însărcinat cu afaceri la Moscova, devenit eminența cenușie în materie de kremlinologie; Chip Bohlen, viitor ambasador la Moscova; David Bruce, viitor

* În 1956, Teodor Manicatide s-a întâlnit, la Paris, cu savantul turcolog Aurel Decei, fost atașat de presă, timp de 8 ani, la Istanbul, unde, pe timpul războiului, împreună cu Al. Cretzianu, V. Tilea și Grigore Gafencu, înființase Comitetul Național Român. A fost numit apoi „reprezentant pentru Turcia” al CNR din Washington, de Constantin Vișoianu. Peste ani, Decei a susținut că atunci, la Paris, Teodor Manicatide i-ar fi conflat: „*am fost, concomitent, agent american și al lui Eugen Cristescu*”.

În 1999, Curtea Supremă de Justiție a anulat condamnările politice ale regimului comunist referitoare la Vintilă Brătianu, la doi membri ai familiei Cantacuzino și alte 42 de persoane care aparținuseră organizației „Haiducii lui Avram Iancu” din Mișcarea Națională de Rezistență, între aceștia generalii Aurel Aldea și Constantin Eftimiu și subofițerul Teodor Manicatide.

Charles Hostler a afirmat că a rămas pentru toată viața cu o mare afecțiune pentru România, unde a revenit, în anul 2004, într-o „vizită de suflet”. După difuzarea filmului „Lista lui Schindler”, în literatura referitoare la cel de-al Doilea Război Mondial se vorbește și de „Lista lui Hostler”, aluzie la cei 50 de români scoși din țară prin ... trimiteri poștale.

ambasador la Paris; Joe Bryan  i Tom Braden, prieteni din tinere e, foști ofițeri ai OSS.

Conform afirma iilor lui Frank Wisner Jr., fiul cel mare al familiei, seratele se derulau în două etape, prima, când participanții dezbăteau aprins aspecte politice  i militare, fiind avansate elemente de strategie pentru prevenirea extinderii accelerate a comunismului în diverse zone ale lumii. După miezul nop ii urma a doua etapă, fără politică  i planuri strategice,  ntre inut  cu mult whisky. Dura până când doamnele, care se distraseră separat,   i extr geu consor ii din atmosfera puternic afectată de controverse, aburi de alcool  i fum de pipă.

Într-o astfel de întrunire, după ce Frank Wisner fusese cooptat în abia n scuta Agen ie Centrală de Informa ii, George Kenan a sus inut necesitatea unui război politic organizat împotriva comunismului, o amplă mi care de eliberare în spatele „Cortinei de Fier”. Ideea a prins  i astfel, la 18 iunie 1948, Consiliul Național de Securitate a emis Directiva 10/2 care reclama organizarea de operațiuni secrete de către o entitate specializată, în cadrul CIA, denumită *Office of Policy Coordination (OPC)*. La conducerea acesteia a fost numit simpatica gazdă a sindrofiilor în care se născuse ideea, Frank Wisner, devenit  i el părintele unei idei ce avea să marcheze Războiul Rece,  nfiin area postului de radio „Europa Liberă”, ca instituție complementară OPC.

IV. Frank Wisner s-a angrenat în noua sa func ie cu o frenezie care a uimit. Doar după o lună, concepu e planuri de luptă pentru următorii cinci ani. Avea în vedere *„derularea de propagandă, acțiuni subversive, războaie economice, sabotaj, demolări de obiective inamice, sprijinirea for elor indigene anticomuniste  i elementelor amenin ate din   rile lumii libere, asisten   pentru grupările de rezistență subterană  i proceduri de evacuare ale acestora”*. Voia să recruteze legiuni de exila i ru i, ucraineni, polonezi, români, maghiari, cehi  i albanezi. Pentru formarea  i consolidarea OPC, putea să ceară oricărei agenții guvernamentale personal  i orice tip de sprijin. Efectivele au crescut rapid, de la 20 de oameni la înființare, la 450 peste un an, pentru ca apoi să ajungă la câteva mii. A făcut rost de arme  i muni ii, uniforme  i para ute, avioane. Avea la dispozi ie milioane de dolari necesare pentru a mitui diver i oameni politici. OPC a devenit nucleul dur al CIA,

beneficiar al unor uriașe sume secrete, disimulate în bugetele Pentagonului și Departamentului de Stat.

Accentul era pus pe recutarea din taberele de refugiați a celor mai apti indivizi pentru acțiuni paramilitare, mulți cu un trecut dubios. Când, în 2005, mai multe dosare ale CIA au fost date publicității, s-a aflat că OPC recruta orice persoană care se angaja să lupte împotriva comunismului, și că „uneori, dosarele îngrozitoare ale multor emigranți erau mușamalizate pe măsură ce deveneau indispensabili pentru CIA”. În legea CIA, aprobată la 27 mai 1949, exista o clauză ce permitea Agenției să aducă în SUA, anual, câte 100 de străini, cărora, din rațiuni de securitate națională, li se acorda drept de rezidență permanentă fără a lua în considerare criteriile din legea imigrației.

Până în 1951, când Agenția a recunoscut că „asistența acordată emigranților în eventualitatea unui război sau a unei revoluții în interiorul URSS, este nerealistă”, OPC trimisese la moarte sute de agenți străini, în Rusia, Polonia, România, Ucraina și Țările Baltice. Directorul CIA de atunci, Bedell Smith, a făcut unele reorganizări, l-a numit pe Allen Dulles director pentru planificare și pe Frank Wisner șef al operațiunilor secrete. Pentru misiunile OPC, multiplicat de cinci ori de la înființare, acesta a cerut suma de 400 milioane de dolari.

În cercurile politice și de presă americane, uimite de resursele financiare pe care trebuia să le suporte contribuabilii, **Frank Gardiner Wisner devenise condotierul modern, implicat pe toate fronturile anticomuniste din Europa, Asia și America Latină**, iar trupele sale erau denumite „*bandiții lui Wisner*” (Pe timpul administrației Eisenhower a derulat 170 de acțiuni subversive, în 48 de țări, risipind 152 de milioane dolari și, mai ales ...multe vieți. În războiul din Coreea, în Birmania și în Manciuria, unde din cei 212 agenți trimiși în misiune, 101 au fost uciși și 111 capturați de forțele armate ale Beijingului). A obținut doar două victorii: în Iran, prin operațiunea „*Ajax*” condusă de Kim Roosevelt (nepotul președintelui SUA cu același nume), lovitura de stat ce a condus la răsturnarea lui Mohammed Mossadegh și la acapararea resurselor petroliere iraniene de mari corporații americane; în Guatemala, „*Operațiunea Success*”, lovitura de stat soldată cu înlăturarea președintelui Jacobo Arbenz și instaurarea mai multor junte militare succesive, aservite americanilor.

V. Împotriva „condotierului” se ridicau tot mai multe voci nemulțumite de sumele exorbitante pe care acesta le risipea în misiuni ratate în străinătate, unele „îndreptate spre ținte care sfidau logica”. Mai mulți kongresmeni și șeful FBI, Edgar Hoover, au început să se intereseze de trecutul lui Frank Wisner, unde au găsit elemente ale carierismului său, udat cu prea mult whisky și aventuri galante cu prințese bizantine, între ele prințesa Caradja, despre care se adunaseră ceva date din care rezulta că aceasta a fost agent al ofițerilor sovietici din România. Steaua norocoasă a lui Frank Wisner începea să apună.

În 1956, pe timpul celor două săptămâni ale revoluției de la Budapesta, Frank Wisner a cerut postului de radio „Europa Liberă” să-și intensifice propaganda anticomunistă, între altele să susțină că armata maghiară s-ar fi alăturat revoluționarilor conduși de Imre Nagy. Au ieșit tot mai mulți în stradă, însă au fost nevoiți să lupte cu brațele goale, aportul armatei era doar o iluzie, aceasta nu schimbaseră tabăra. Wisner a apelat la conducerea SUA de atunci, oferindu-se să conducă personal trupele din subordine, într-o intervenție paramilitară, dar s-a lovit de un refuz total. Strategii de la Pentagon invocau dificultatea intervenției, întrucât Ungaria nu are ieșire la mare, iar președintele Eisenhower se temea că ajutorul militar ar conduce la declanșarea unui război nuclear. Secretarul de stat John Foster Dulles (fratele lui Allen Dulles) era convins că... Imre Nagy era omul rușilor !

După reprimarea sângerosă a revoluției, cu tancurile sovietice, Frank Wisner a suferit o cădere psihică și a fost internat, cu diagnosticul „depresie maniacală severă”. Avea frecvent viziuni, cu secvențe trucate, ale lumii bizantine, cu prințese și beizadele bucureștene. Uneori își privea în oglindă fizionomia decrepită, căreia i se adresa cu apelativul „majestate”, promițându-i că o va scoate peste graniță, din calea lui Stalin! Până în 1958, a fost pacient al mai multor spitale de psihiatrie. Să amintim, în contex, că în 1952 fusese susținător al „Proiectului Artichoke”, utilizarea în interogatoriile CIA a amfetaminei și a nou descoperitului LSD. După externare și o vremelnică ameliorare, prietenul său Allen Dulles, ajuns director al CIA, l-a trimis la Londra ca șef al stației Agenției. În 1962 a fost retras din motive medicale și... alcoolice.

A revenit la splendida sa reședință din Georgetown, unde era vizitat, din ce în ce mai rar, de veteranii seratelor în care se născuseră ideile de înființare a fostului OPC și a postului „Europa Liberă”. La 29 octombrie 1965, când se afla

la o partidă de vânătoare organizată de vechiul său prieten Joe Bryan, pe coasta de est a statului Maryland, Frank Wisner a apăsă pe trăgaciul puștii pentru a ucide pe prințesa valahă care-i bătua amintirile. Desigur aceasta se afla ...doar în capul său, acolo unde a mers și glonțul !

A fost înmormântat în Cimitirul Militar din Arlington. Pe piatra de mormânt se află o inscripție succintă: „Frank Wisner, locotenent, Marina Statelor Unite”

General de brigadă (r) Ion Alin Gheorghe

AUREL I. ROGOJAN: 1989. DINTR-O IARNĂ ÎN ALTA

Note de lectură de Acad. Dinu C. Giurescu

La două decenii de la Revoluția din decembrie 1989, tot mai multe fapte sunt cunoscute, iar interpretările asupra lor se nuanțează.

Volumul datorat generalului Aurel I. Rogojan¹ aduce o sumă de informații noi, cât și evaluări, dintr-o perspectivă aparte: aceea a serviciilor de informații. Aflăm, în linii generale, cum funcționau mecanismele de informare: Anexele (nouă la număr) ne ajută să înțelegem situația aparatului de securitate și a forțelor sale în zilele din decembrie 1989.

1. *În anii '80, când situația internă se deteriora vizibil, m-am întrebat, nu o dată, cum era informată "conducerea de partid și de stat"*² despre realitățile din țară și din afară. Presa și propaganda de partid proiectau, de regulă, imaginile unor "mărețe" realizări și împliniri, deși lucrurile mergeau într-o direcție contrară și nu se

întrevedeau măsuri de îndreptare.

Era în logica regimului să prezinte, neconținut, succese. Am avut un sentiment real de frustrare când am constatat că în timpul vizitei "Tovarășului" într-o piață din Capitală magazinele alimentare ale locului erau pline cu produse, care dispăreau de îndată ce înaltul oaspete pleca! În acest scurt răstimp, cetățenii prezenți la "primire" nu puteau cumpăra ceva. Peste toate, presa mai publica și fotografii cu rafturi bine aprovizionate, la care se uita șeful statului.

Am participat, pe la mijlocul anilor '80, la o ședință a Comisiei Superioare de Diplome (la Ministerul Învățământului), care confirma doctoratele susținute la felurite discipline. Vine în discuție o teză de doctorat cu tema aprovizionării Pieței Amzei, analizată în cadrul cerințelor de ansamblu ale pieții bucureștene. Lucrarea, bine documentată, se așeza în perspectiva

¹ Aurel I. Rogojan, 1989. *Dintr-o iarnă în alta ... România în resorturile secrete ale istoriei*, ediția a 2-a revizuită, Editura Proema, Baia Mare, 2009, 228 p. (cu o prefață de prof dr. Teodor Ardeleanu)

² „Conducerea de partid și de stat însemna” (în sens restrâns), Nicolae Ceaușescu, Elena Ceaușescu și membrii Comitetului Politic Executiv.

normalității și a optimizării fluxului comercial. Am intervenit și am întrebat: cum discutăm așa, când este cunoscută situația exact contrarie din Piața Amzei? Tovarășa adjunctă a ministrului, care conducea ședința, a sărit de îndată: "Să nu mai ridicați asemenea probleme" (redau din memorie).

Așadar, cum și cât era informat șeful statului și al partidului? Volumul datorat generalului Aurel Rogoian arată că Departamentul Securității Statului (D.S.S.), îi prezenta periodic un document sintetic ("exemplar unic") cu „cele mai importante informații necesare cunoașterii situației politice internaționale” și intențiilor altor state față de România. Prezentarea informației scrise era însoțită, adesea, de o discuție între Nicolae Ceaușescu și generalul Iulian Vlad, șeful D.S.S. Discuția, programată pentru 7-8 minute, „a fost întotdeauna prelungită de Ceaușescu, spre agitația și curiozitatea Elenei Ceaușescu, la circa 40 minute ...”³. „Agitație” explicabilă.

Elena Ceaușescu era președinta Comisiei de Cadre de pe lângă Comitetul Politic Executiv. În această calitate, ea aproba, condiționa sau refuza numirea cadrelor de conducere, de la adjuncți ai ministrului în jos. Cât timp, însă, generalul Iulian Vlad s-a aflat la conducerea D.S.S., Elena Ceaușescu nu a avut acces „la informarea operativă de securitate rezervată președintelui republicii”⁴.

Cum se prezenta însă informarea privind situația internă? Serviciul Central de Analiză și Sinteză din D.S.S. prelua și prelucra datele pentru Buletinul Informativ al Ministerului de Interne cu „arie de difuzare generală în interiorul sistemului și la principalii lideri de partid și de stat”⁵.

Erau și excepții. În anii '80, un buletin a prezentat starea de spirit și realitățile negative - lipsurile alimentare, cozi de ore întregi, frigul din locuințe, întreruperea curentului electric ... Ministrul de Interne, Gheorghe Homoștean, semnează și dispune distribuirea buletinului începând cu Nicolae Ceaușescu. Tudor Postelnicu, ministru secretar de stat și mai marele (politic) al Departamentului Securității Statului, blochează distribuția documentului, cu adnotarea: „Asta e provocare! Tovarășul și Tovarășa au făcut ieri vizite de lucru în piețele din București și au văzut că sunt pline.”

„Ceaușescu, asemenea tuturor dictatorilor, fără excepții notabile”, comentează autorul volumului, „credea numai ce-i convenea. *Sistemul de informare al partidului îi prezenta o realitate cosmetizată până la contrariul ei*”⁶ (sublinierea D.C.G.).

³ În volum, p. 65

⁴ În volum, p. 41.

⁵ Capitolul IV „Informarea Securității versus informarea de partid”, în volum, p. 39--44 (citatul la p. 40).

⁶ În volum, p. 43.

De adăugat că o atare cosmetizare era regula urmată și în informările de partid, care nu erau destinate publicității.

„Nemulțumirile populare” atinseseră în 1989 "un grad exploziv". Autorul volumului enumeră ceea ce el denumeste cu temei "componentele sociale ale securității interne" și anume, „cronicizarea penuriei alimentare, a lipsei medicamentelor, combustibililor pentru încălzire - mai ales în spitale și școli -, păcăginierea satelor, eșecul sistematizărilor rurale, criza energetică perpetuă, recepționarea în masă a posturilor de televiziune din țările vecine”⁷.

Ar fi nu doar necesar, ci și de tot interesul ca Buletinele informative ale Ministerului de Interne, cât și cele ale D.S.S., privind situația din interiorul țării, mai ales în anii '80, să fie publicate într-un volum, cu comentariile și explicațiile adecvate. Ele constituie, probabil, singurele surse emanând de la o autoritate a statului care să arate evoluțiile interne în termeni reali. Publicând, totodată, numele destinatarilor buletinelor, am putea stabili și câte persoane „din conducere” știau efectiv ce se întâmplă în țară.

2. *A fost informat Nicolae Ceaușescu asupra evenimentelor externe, în 1989?*

Răspunsul este afirmativ. Volumul generalului Rogojan arată că, începând din septembrie 1989, șeful statului a primit repetate informații, unele chiar zilnice, „asupra acțiunilor sistematice coordonate împotriva sa din exterior”⁸. Astfel, pe 7 noiembrie 1989, în legătură cu întâlnirea Bush-Gorbaciiov de la Malta: „... redefinirea sferelor de influență ... ” cu exercitarea „de noi presiuni coordonate asupra acelor țări socialiste care nu au trecut la aplicarea de reforme reale ...”. În România „va fi foarte greu, date fiind particularitățile proprii ... care exclud posibilitatea producerii unei revoluții de catifea ... ”⁹ (sublinierile D.C.G.).

Între 7 noiembrie și 12 decembrie 1989 sunt redată în rezumat (cu numere de înregistrare ale D.S.S.), 11 (unsprezece) asemenea informații privind: întâlnirea Kohl-Mitterrand, acțiunile Ungariei și Olandei, reunirea la nivel înalt de la Bruxelles, inițiativa lui Mitterrand la reuniunea de la Paris¹⁰. Cele mai multe vizau destabilizarea situației din România, în special în Transilvania.

⁷ În volum, p. 64.

⁸ În volum, p. 45.

⁹ În volum, p. 64

¹⁰ În volum, p. 49.

Nu ar fi lipsit de interes să se publice aceste informații *in extenso*, dat fiindcă o bună parte se referă la evenimente demult încheiate și unele au generat controverse¹¹.

3. *Următoarele capitole (7-10) aduc informații care îngăduie noi abordări ale evenimentelor din decembrie 1989 în România. Astfel:*

- a) Departamentul Securității Statului nu a fost implicat în vreun fel în organizarea propriu-zisă a Congresului al XIV-lea al P.C.R. Totuși, D.S.S. a consemnat că au fost exprimate, în organizații locale din 11 județe și din Capitală, „peste 30 împotriviri” la propunerea de realegere a lui Nicolae Ceaușescu în funcția de Secretar General al P.C.R. Aceste „împotriviri” nu au fost comunicate ierarhic „pe linie de partid”, însă generalul Iulian Vlad l-a determinat pe Emil Bobu să le prezinte lui Nicolae Ceaușescu;
- b) În preajma Congresului, presa oficială a partidelor comuniste din statele membre ale Tratatului de la Varșovia, dar și cea de la Belgrad, critica fără menajamente politica internă a lui Nicolae Ceaușescu;
- c) Tot atunci, la reprezentanțele diplomatice ale R.S.R. au fost depuse „foarte multe cereri de acreditare pentru ziariști - despre care se știa că erau cu totul altceva”. Pretextul cererilor: prezența la Congresul al XIV-lea P.C.R.¹²;
- d) În decembrie 1989 a fost un *du-te vino* de „turiști” - din U.R.S.S. au fost 67.530 (față de 30.879 cu un an înainte, în decembrie 1988), lor li s-au alăturat cei veniți din Iugoslavia și Ungaria, și care se deplasau cu autoturisme nou-nouțe, în coloane, nu au solicitat cazare la hoteluri, ci s-au răspândit în orașe, la gazde (nu se poate face o legătură directă, dar „provocări diversioniste” au avut loc în orașele unde se găseau și acești oaspeți veniți din proprie inițiativă, ba chiar a circulat știrea că în Capitală, pe pereții universității, au fost scrise și cuvinte-lozinci într-o limbă slavă, nota D.C.G.);
- e) După ocuparea Cehoslovaciei în 1968, serviciile de informații ale statelor „vecine și prietene” din Organizația Tratatului de la Varșovia au privit România „ca (un) stat potențial inamic”, în 1989 aceste servicii, inclusiv

¹¹ Nu însă documentele care privesc felul cum K.G.B. și serviciile statelor membre ale Organizației Tratatului de la Varșovia au acționat pentru înlăturarea de la putere a lui Nicolae Ceaușescu, după 1968, vezi capitolul VI din volum, pp.51-56

¹² În volum, p. 59.

celelalte, mai din Vest, urmărind „penetrarea  i controlul din interior al structurilor politico-administrative centrale, al celor militare de apărare, securitate  i informații”¹³.

O propagandă foarte activă, pe fundalul lipsurilor materiale (alimentare  i altele, afect nd traiul zilnic), era menită să determine în popula ie o sporire a psihozei revoltei.

4. *Este cert că în zilele de decembrie au avut loc multe acte care, prin felul cum s-au manifestat  i prin efectele lor, au avut un caracter „terorist-diversionist”*¹⁴. Asupra acestui punct, indiferent de relatări, există, după c t se  tie, un consens. Unele cazuri au fost prezentate „cu intense mediatiz ri panicarde”. „Cazurile” s-au dovedit a fi fost dezinformări, unele cu scopul de a provoca o confruntare între for ele M.Ap.N.  i cele ale Securit  ii. Fapt care, socote te autorul volumului, ar fi oferit „pretextul lichidării, la propriu, a efectivelor Securit  ii”¹⁵.

„Terori tii” au fost declara i, fără dovezi, că apar in Securit  ii, afirma ie repetat exploatată politic  i în zilele revoluției  i ulterior. De altfel, până în prezent, nici un terorist nu a fost identificat nominal.

„Nu s-au găsit teroriști  i nici nu vor găsi printre fo tii membrii ai Securit  ii”, declara generalul Aurel Rogojan la 1 iunie 2007. „Am avut în m n  dosarul situației exacte a personalului, a fiecărei arme  i a fiecărui cartu . Ministerul Apărării Na ionale l-a reverificat  i nu s-a constatat nici măcar un singur indiciu al uzului de armă.”¹⁶

Afirma ia de mai sus nu a fost în vreun fel contestată.

 n împrejurările speciale din decembrie 1989, corpul profesional al ofi erilor de informații a primit  i a respectat ordinul strict (dat de generalul Iulian Vlad) „de neimplicare în evenimente cu mijloace de luptă armată  i chiar consemnare totală a personalului în unități”. Într-o convorbire telefonică, la 17 decembrie, cu colonelul Filip Teodorescu, aflat la Timișoara,  eful D.S.S. i-a spus textual: “Nu mai ie i i din sediu, ca să nu se pună pe seama voastră provocările lor.  i să nu-l pună păcatul pe careva, dacă trebuie neapărat sa iasă, să aibă arma asupra sa. Asta v-am spus-o de la început”¹⁷.

Orice acțiune pe teren a for elor de securitate ar fi dus, după toate probabilit  ile, la ciocniri directe cu armata, ceea ce ar fi constituit cea mai potrivită „motivare” pentru interven ia unor for e străine (cu consecin e greu de

¹³ în volum, p. 57.

¹⁴ în volum, p. 182.

¹⁵ Ibidem.

¹⁶ în volum, p. 158.

¹⁷ în volum, pp. 67-68.

anticipat - nota D.C.G.)¹⁸. Toate unitățile Securității au respectat consemnul și nu au reacționat la „provocările diversioniste”¹⁹.

5. Cazurile în care efective ale Securității au fost sumar lichidate.

Aflăm din volum următoarele:

- a) În seara zilei de 23 decembrie 1989, două echipaje de luptă antiteroristă (10 militari), conduși de locotenent-colonelul Gheorghe Troșca, șeful statului major U.S.L.A., au primit ordin de la generalul Nicolae Militaru, noul ministru al Apărării Naționale să intervină în apărarea sediului Ministerului Apărării Naționale. Locotenent-colonelul Troșca a fost expres nominalizat pentru a conduce intervenția. Când echipajele, îmbarcate în două transportoare ușoare, au ajuns la poarta principală a Ministerului Apărării Naționale, ele au fost distruse cu tiruri de mitralieră de pe tancuri: 7 militari U.S.L.A. au fost uciși pe loc²⁰, alți patru grav răniți.²¹ Locotenent colonelul Gheorghe Troșca a fost decapitat, iar capul lui înfipt în osia transportorului cu care venise; pe transportoare s-a scris „teroriști”; corpurile celor asasinați, prezentați drept teroriști, au fost expuse oprobriului public până a doua zi, seara târziu. Conducerea armatei a recunoscut „acțiunea accidentală” a militarilor M.Ap.N., iar cazul nu a fost soluționat pe plan juridic nici până astăzi²²;
- b) La Otopeni a avut loc un adevărat masacru, tot în ziua de 23 decembrie 1989: 50 morți, 13 răniți, 20 - supraviețuitori, toți aparținând Centrului de Instrucție - Transmisiuni al Comandamentului Trupelor de Securitate Câmpina, care primiseră ordinul să vină „să apere de teroriști” Aeroportul Internațional - au fost uciși cu sânge rece, nimeni nu atacase Aeroportul, iar procesul în care părinții celor asasinați își căutau dreptatea se pare că nu a lămurit efectiv lucrurile²³ (un monument cu plăcile celor 50 de militari uciși se află astăzi nu departe de clădirea principală a aeroportului),

¹⁸ Vezi p. 70.

¹⁹ În volum, pp. 73-74.

²⁰ Uciși: lt. col. Gheorghe Troșca, căpitan Eugen Cotuna, plutonier major Emil Oprea, sergenții majori Ion Cosache, Teodor Neagoe și Constantin Florin Surpătean.

²¹ Răniți grav: lt. major Romulus Gârș, plutonierul Petre Găinescu, sergenții majori Ionel Pădurănu și Ștefan Soldea.

²² Vezi fotografiile și detalii, în volum, p. 177

²³ În volum, pp. 203-206

- asasinatul colectiv fiind exploatat în zilele revoluției de presa internă și internațională ca o „dovadă” de implicare a Securității în acțiunile teroriste;
- c) Alți patru militari, care asigurau, în civil, paza unui centru de Informații în vecinătatea Aeroportului, au fost uciși tot la 23 decembrie²⁴;
 - d) La Sibiu au fost uciși 25 ofițeri și subofițeri ai Securității care, fără arme și cu mâinile ridicate, căutau refugiu la Școala de Ofițeri activi de infanterie (UM 01215) - și aceștia au acum parte de o placă memorială ce poartă numele lor²⁵;
 - e) Într-o altă împrejurare, patru militari din Batalionul 404 Cercetași au fost uciși și șapte răniți²⁶;
 - f) Maiorul (colonel post mortem) Aurel Agache, locotenent colonelul Dumitru Coman și patru subofițeri au fost uciși cu bestialitate la Tg. Secuiesc și Odorheiul Secuiesc²⁷.

Au fost și încercări de anihilare a unor efective ale Securității. Ele au dat greș deoarece comandanții unităților respective nu au intrat în capcana ce li se întindea²⁸.

Un exemplu îl constituie șeful de stat-major al Școlii Militare de Ofițeri M.A.I. de la Băneasa, colonelul Gheorghe Răbăcel, care a primit ordin, tot la 23 decembrie 1989, să imbarce urgent o treime din efective și să le trimită pentru „apărarea Aeroportului Internațional Otopeni, care este atacat de teroriști”. Colonelul Răbăcel a dispus imbarcarea, dar nu a dat pornirea înainte de a verifica informațiile primite. I s-a comunicat, chiar de șeful dispozitivului antiterorist din aeroport, că nimeni nu ataca Aeroportul și că efectivele de apărare nu se confruntă cu situație specială. Ca urmare, militarii din camioane au fost debarcați, evitându-se o altă grozăvie. În schimb unitățile militare vecine au tras asupra școlii Băneasa „peste un milion de cartușe” în nopțile care au urmat. Dinspre „Școală” n-a venit nici o ripostă, „nici măcar un foc de armă”²⁹.

În zilele revoluției, 221 militari au fost uciși și 633 răniți. Nu cunoaștem apartenența lor la felurile arme. Cazurile mai sus arătate privesc toate pe militarii din Securitate: 99 morți dintr-un total de 221 militari uciși, ceea ce reprezintă 44,8% din total.

²⁴ În volum, pp. 203-206.

²⁵ Fotografiile, în volum, pp. 212-215.

²⁶ În volum, pp. 188-193.

²⁷ În volum, pp. 194-202.

²⁸ În volum, pp. 181-187.

²⁹ În volum, pp. 207-211.

Este astăzi un fapt bine stabilit acela că unitățile Securității nu au participat la represiunea ordonată de Nicolae Ceaușescu până la 22 decembrie 1989. Ele nu au fost implicate nici după aceea.

De aceea vine întrebarea: de ce atâtea victime printre militarii Securității? A fost oare o acțiune deliberată pentru a provoca Securitatea și a folosi pretextul pentru lichidarea membrilor ei? Sau au fost, după explicația dată de M.Ap.N. „acțiuni accidentale”? Lucrurile s-ar cuveni lămurite, dacă e posibil.

O a doua întrebare, determinată tot de volumul ce-l prezentăm cititorilor noștri: cum de a fost atât de ușor pentru *mass-media* să-i prezinte pe „teroriști” ca aparținând Securității? Percepția negativă a populației privind instituția și teama față de ea, constituie, probabil, explicația.

În a doua jumătate a anilor '60, Securitatea trecuse prin transformări notabile în comparație cu etapa precedentă '48-'64. Dar își păstrase caracterul conspirativ. Teama fusese sădită în oameni la nivel individual și colectiv. Câte un fapt grav - cazul inginerului Gheorghe Ursu, mort în timpul detenției preventive - alimenta din nou frica, oricum existentă în stare latentă. În plus, zeci și zeci de băieți tineri păzeau zilnic traseele pe care se deplasa mașina președintelui sau a soției sale. Pentru opinia publică, Securitatea asigura paza celui care impunea țării atâtea restricții, lipsuri și neazuri zilnice și, în același timp, supraveghea orice mișcare. În percepția oamenilor, caracterul represiv al Securității - cu tot ce a însemnat acest rol în anii '40-'65 - a continuat să fie o realitate. Așa încât, a fost relativ lesne ca „teroriștii” (repet, niciunul identificat nominal până în prezent) să fie prezentați ca aparținând Securității.

A existat un conflict latent între Armată și Securitate? Nu avem documente până în prezent. Oricum ar fi, la 20 de ani de la revoluția din decembrie, au apărut noi răspunsuri. Unul din ele este volumul „1989. Dintr-o iarnă în alta”, pe care-l recomandăm cititorilor noștri. Fiindcă numai dând atenție lucrărilor care oferă noi perspective, adevărul poate ieși la suprafață.

Volumul are însemnătate certă și dincolo de informațiile noi ce le cuprinde. El ne oferă un prim răspuns (restrâns) la întrebarea dacă situația reală din interiorul țării a fost adusă, periodic, la cunoștința „conducerii de partid și de stat”. Din volum ar rezulta că da, prin Buletinul Informativ al Ministerului de Interne. În volum este dat un singur exemplu. Ar fi de mare interes publicarea unei culegeri cu asemenea Buletine informative ale situației interne, cel puțin pentru anii '80. Pe lângă informația venită de la o instituție oficială a statului, ar rezulta și o concluzie complementară, și anume fondul cum funcționa regimul politic: conducerea a fost informată, chiar nu a fost capabilă să reacționeze pentru îndreptarea situației? De ce?

MIRAJUL ADEVĂRULUI

Note de lectură

Cu siguranță cu toții am văzut filme americane a căror acțiune se derulează în jurul unor procese. Cu toții am fost captivați de înfruntările spectaculoase dintre procurori și avocații apărării, cu toții am urmărit palpitatele răsturnări de situație, în care balanța se înclină când într-o parte, când în cealaltă, disputa ținându-ne cu sufletul la gură, într-un suspans permanent.

Dar căutarea adevărului, separarea lui de minciună, de informațiile false, parazite, se dovedește a fi o desfășurare greoaie, drumul urmat este, nu o singură dată, încâlcit, plin el însuși de meandre, de ocolișuri, de piedici...

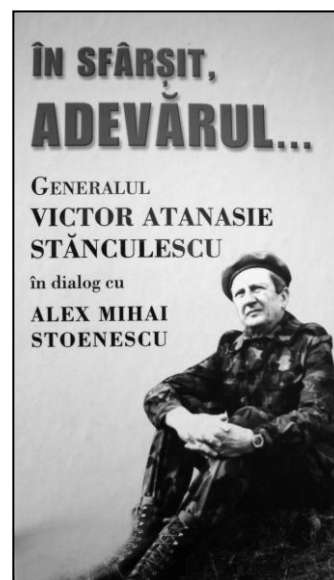
Dar, până la urmă, adevărul învinge! Spre satisfacția noastră, a privitorilor. Neîndoielnic, toți simțim o bucurie interioară atunci când vedem că, în cele din urmă, adevărul iese la lumină, că dreptatea prevalează.

În acele filme, ca și în viața reală de altfel, martorii în proces sunt chemați să prezinte părțica lor de informație, să expună acea frântură care este menită să se alăture multor altele asemenea ei, alcătuind, împreună, mozaicul realității. Acești martori își asumă, sub jurământ, legământul de a fi corecți. Ei se angajează solemn să prezinte instanței „the Truth, the whole Truth and nothing but the Truth” (Adevărul, întreg Adevărul și nimic altceva decât Adevărul).

De ani de zile istoricul Alex Mihai Stoenescu cheamă la bară, în marele proces al reconstituirii unor evenimente tulburi, martori din categoriile sociale cele mai diverse. Rezultatul strădaniilor sale s-a concretizat în cărți cu valoare de document.

În ultima dintre aceste cărți, un volum cu un titlu incitant, – **În sfârșit, adevărul...** – Alex Mihai Stoenescu îl are ca interlocutor pe generalul Victor Atanasie Stănculescu, un om al cărui rol în evenimentele din decembrie 1989 nu a fost încă pe deplin elucidat.

Replicile date de Victor Atanasie Stănculescu pot reprezenta un exemplu clasic pentru ilustrarea temei, „Cum să eviți răspunsul la

întrebări incomode”. El încearcă să alunece, să se strecoare, de regulă se agață de un cuvânt din întrebare, încercând să abată atenția asupra acestuia, astfel încât fondul să rămână în continuare oculat, obscur.

Numai că istoricul se dovedește necruțător și îl strânge pe interlocutor într-o menhină a întrebărilor bine țintite, bazate pe cunoașterea în detaliu a evenimentelor. Las cititorilor savoarea acestor revelații și voi selecta câteva citate ilustrative pentru temele fundamentale ale cărții.

1. Colaborarea generalului Victor Atanasie Stănculescu cu serviciile de informații străine

„Era un om de afaceri, Pop George, despre care am aflat, după Revoluție, că era de la MI-6. Mi-a povestit cum a fost parașutat în Iugoslavia, la Tito, și apoi a venit în România. (...) La Londra am fost invitat la lordul Amery, care a recunoscut că George era omul lor. (pag. 12). Întâlnirile cu George Pop, explică generalul, aveau loc cu ocazia târgurilor internaționale de aviație de la Farnborough și Le Bourget, în anii 1986, 1987, 1988 și 1989. (pag. 31)

Dar întâlniri cu reprezentanții unor structuri de informații străine aveau loc și în România:

„Cele mai multe contacte le-am avut cu atașatul militar și cu ambasadorul Statelor Unite și cu atașatul militar și cu ambasadorul Franței. Cu toți patru am fost prieten”. (pag. 35)

Pe atașatul militar maghiar, Sandor Aradi, *„l-am simpatizat. Mi-am dat seama că vrea să afle mai mult despre noi, știam că are nevoie să obțină anumite informații, i-am dat exact ce știam că are nevoie să obțină, nu i-am dat nimic în plus”.*

„Dacă aș lua spre analiză toate legăturile dvs. cu serviciile străine dinainte de 1990, aș spune că i-ați ajutat, că ați colaborat cu ei” – afirmă domnul Alex Mihai Stoenescu. Răspunsul este cât se poate de limpede: „Da, i-am ajutat să ajungă unde doreau. (...) A fost o faptă reală, văzut, nu a fost pe ascuns, a fost public”. (pag. 56)

2. Aprecieri asupra unor contemporani

Generalul Victor Atanasie Stănculescu are numeroase remarci acide în legătură cu mulți dintre cei pe care i-a cunoscut sau cu care a colaborat în perioada decembrie 1989 – ianuarie 1990. Aprecieri deosebit de interesante

sunt cele privitoare la domnii Iliescu, Brucan, Petre Roman, Ștefan Dinu, Vasile Ionel (avea amantă rusoaică, aceasta fiind și un fel de agent de legătură), Gheorghe Logofătu (autorul diversiunii de la Academia Militară), Nicolae Militaru („*un analfabet cules de pe aici de sovietici și făcut agentul lor în România*”) sau Sergiu Nicolaescu. Iată un pasaj ilustrativ pentru tonul acestor aprecieri: „*Brateș n-are curajul să vorbească, să spună adevărul. Toate tâmpeniile, care erau de fapt diversiuni calificate, erau transmise la studioul 5 lui Brateș și nefericitei ăleia de Hossu-Longin, marea luptătoare pentru rege, Pacepa, țărăniști și alți comuniști, și ăia le transmiteau pe post, ca papagalii*”.

3. Raporturile cu Securitatea

Multe din întâmplările nefericite din zilele tulburi ale lui decembrie 1989 își au cauzele în atitudinile unor persoane de prim ordin din Armată, precum Victor Atanasie Stănculescu, Nicolae Militaru sau Gheorghe Logofătu. Tocmai de aceea destăinuirile lui Victor Atanasie Stănculescu sunt interesante. Ele ne ajută, în bună măsură, să ne explicăm de ce o serie de lucruri s-au petrecut așa cum s-au petrecut.

Generalul Stănculescu afirmă că știa mai de mult că va izbucni un conflict și că Securitatea „va fi tocată”. „*Eram prieten cu atașatul militar american la București. Vă rog să nu-i dați numele. Am fost la el la reședința lui de mai multe ori. (...) Informația mi-a dat-o americanul. <Fii atent, ai grijă că Securitatea trebuie să dispară!> (pag. 202)*

Iată un citat interesant din carte:

Gen. Stănculescu: „*Militaru i-a anunțat pe toți ceilalți că el știe că sunt pregătiți teroriști ai Securității care îl apără pe Ceaușescu, copii orfani crescuți de el. Proștii de pe lângă el l-au crezut, dar tot pe lângă el era și un securist... nu mai știu cum îl cheamă, care nu s-a despărțit de el...*

Alex Stoenescu: Colonelul Stan, de la Direcția a II-a, vecin cu el și care l-a adus de acasă.

Gen Stănculescu: *Probabil, nu mai știu. Țla ce-a făcut? De ce a tăcut în chestiunea asta?*” (pag. 202)

Militaru, afirmă generalul Stănculescu, i-ar fi spus textual: <*Trebuie distrusă Securitatea, pentru că altfel nu rezistăm*>. După ce a aranjat uciderea lui Trosca, Militaru avea de gând să aducă „*USLA pe stadion cu întregul efectiv, ca să-i împuște. (...) L-am luat pe Ardeleanu deoparte și i-am spus:*

<Fii atent, Ardelene, că ăsta vrea să vă omoare! Să nu răspunzi la comenzi>”. (pag. 203) „(Nicolae Militaru) voia să nimicească Securitatea. Asta era preocuparea lui principală. Voia să șteargă urmele și mai voia ceva: să pună mâna pe dosare”. (pag. 203)

„Cred că numirea lui Militaru a fost la ordinul rușilor”. (pag. 148)

Primele ordine împotriva ofițerilor de Securitate au plecat de la generalul Stănculescu. *„Nu puteam să fac cu Armata ce intenționeam să fac, (...) cu ei în spate”. (pag. 126)*

Pentru a arăta că prin îndepărtarea lui Ceaușescu el a depășit limitele unei lovituri de palat, generalul Stănculescu enumeră principalele lui acțiuni ulterioare aceluia moment: *„Ordinul de ocupare a punctelor strategice din București, ordinul de ocupare și pază a tuturor sediilor puterii din țară, Comitetele de Partid, ordinul de interdicție în spațiul aerian, chemarea reprezentanților civili la MApN pentru a le încredința puterea, blocarea Securității, arestarea CI-știlor, că pe-asta nu v-am spus-o, că **am dat ordin să fie arestați toți CI-știi din unități...**” (pag. 110)*

Sunt multe alte aspecte abordate în carte. Sunt și mai multe teme pe care, lunecos, domnul Stănculescu a căutat să le evite. Lectura volumului se poate dovedi o experiență extrem de interesantă pentru fiecare.

De multe ori adevărul se dezvăluie treptat, pe parcursul unor perioade îndelungate. De multe ori căutarea lui este o operație grea, riscantă. De aceea, la asemenea întreprinderi nu iau parte decât cei puternici, cei inteligenți, cei curajoși.

Dar nici timpul, nici greutatea, nici ambalajul lucitor al vorbelor meșteșugite cu care este îmbrăcată Minciuna, nimic nu pot stinge setea de Adevăr a oamenilor! Cei ce au sperat altfel să ia aminte!

Paul Carpen

MEMORIA SOCIALĂ

Studiu de caz: „Republica de la Ploiești” (8 august 1870)

1. Evenimente sau fapte istorice și memoria socială

În descrierea unor evenimente sau fapte istorice, mulți semeni de-ai noștri, martori oculari ai acestora, se bazează cu mare încredere pe propria memorie. Memoria, definită prin capacitatea de întipărire, recunoaștere și reproducere a cunoștințelor, sentimentelor ori senzațiilor din trecut, caracterizează dimensiunea temporală a organizării psihice a fiecăruia dintre noi. Grație memoriei, ființa noastră psihică, *eul*, dobândește continuitatea identității în timp. Astfel, fidelitatea memoriei fiecăruia dintre noi este o condiție indispensabilă a unității temporale a propriei personalități. Un martor ocular poate să redea anumite evenimente sau fapte istorice dacă are o memorie activă, selectivă și organizată logic, precum și capacitatea de a valorifica informațiile deținute.

În interpretarea, conservarea și redarea imaginii unor evenimente sau fapte istorice importantă este **memoria socială**, adică modalitatea psiho-socială de întipărire și păstrare a acestora în conștiința generațiilor prezente și viitoare. Precum se știe, în ultimii ani a renăscut interesul unor cercetători pentru valorificarea istorică a memoriei sociale, a funcției acesteia, în scopul de a fixa fapte sau evenimente istorice din ceea ce se numește „*istorie recentă*”.

Memoria socială ar putea constitui barometrul de măsurare a „*adevărului istoric*”, întrucât oferă posibilitatea înțelegerii mecanismelor de manipulare a imaginii unor fapte sau evenimente trecute care, de regulă, nu sunt reflectate în documente oficiale.

Prin urmare, pentru asigurarea rigorii necesare păstrării imaginii reale a unor fapte sau evenimente, memoria socială trebuie susținută de **documente**, adică de actele prin care se adeverește, se constată anumite fapte, se conferă un drept ori se recunoaște o obligație.

Din categoria **documente** fac parte și „*memoriile*” sau „*amintirile*” care, însă, au un anumit grad de subiectivitate.

2. „Republica de la Ploiești” - consemnată în documente ca fapt istoric

Pentru argumentarea ideilor exprimate mai sus, am ales un caz referitor la un eveniment istoric, numit adeseori „*revoluție*”: cea de la Ploiești, din anul 1870.

În istoriografia românească, sub denumirea „*Republica de la Ploiești*” este consemnată o mișcare antimonarhică, îndreptată împotriva domnitorului Carol, care a culminat în 8 august 1870 cu o „*tulburare a ordinii publice*” în orașul Ploiești, acțiune numită uneori și „*revoluție*”. Documentele emise atunci și mai târziu referitor la momentul respectiv relevă formarea unei mișcări conspirative împotriva noului domnitor, determinată de dezamăgirea unor oameni politici ai vremii care speraseră că prin supunerea față de o dinastie străină să fie realizată „*pacea*” între partidele politice.

Potrivit documentelor istorice, evenimentul s-a petrecut astfel: în noaptea de 7/8 august 1870, către orele 3.00 dimineața, căpitanul Alexandru Candiano-Popescu, împreună cu un grup de republicani complotiști (dascăli, politicieni, preoți, ziariști), printre care și primarul orașului, au luat „*cu asalt*” clădirea prefecturii și, sub amenințarea armelor, au preluat controlul asupra telegrafului și birourilor administrative. Căpitanul respectiv s-a proclamat prefect și a început să emită ordine pregătite din timp, în numele „*regenților*” Ion C. Brătianu și Nicolae Golescu.

În jurul orei 5.00, grupul respectiv, la care s-au adăugat „*pompierii orașului*” și „*membrii gărzii republicane*”, a început acțiunea de cucerire a instituțiilor de forță ale statului existente în oraș. Pentru a-și atinge obiectivul, s-au îndreptat, având în frunte drapelul tricolor, spre cazarma dorobanților, cu gândul de a o cucerii prin luptă, însă dorobanții s-au predat „*fără opunere*”. „*Trupele de linie*” nu au acceptat însă să se supună, comandantul acestora amenințând cu „*riposta armată*”.

În fața unei asemenea atitudini a „*reacțiunii*”, „*revoluționarii*”, având nevoie de aderența și sprijinul populației orașului, au ordonat „*să bată clopotele bisericilor*”. La semnalul clopotelor, în centrul orașului Ploiești s-au adunat vreo 300 de oameni, în fața cărora revoluționarii, în frunte cu căpitanul Alexandru Candiano-Popescu, au decretat „*Republica*”. Cu acel prilej, căpitanul respectiv a citit o telegramă, care ar fi fost expediată de la București sub semnătura ministrului Ion C. Brătianu, prin care era anunțat „*definitivul succes al libertății pe tot teritoriul României*”. Ministrul respectiv s-ar fi adresat astfel căpitanului Alexandru Candiano-Popescu: „*Din înaltul ordin al Regentului, primiți, ca prefect al județului, jurământul funcționarilor civili,*

precum  i al trupelor de acolo. Nesupunerea considera i-o ca înaltă trădare către na iune".

Însă, în cur nd, „*revolu ionarii*” s-au văzut descoperi i atât în privin a aderării masive a populației, c t  i a implicării, de partea lor, a for elor armate. Cea mai mare reticen  , opozi ie, apoi amenin are au sim it-o din partea trupelor de grăniceri de la Predeal, al căror comandant, căpitanul Georgescu, înainte de a executa ordinele noului prefect al județului a luat legătura cu „*organele centrale*”, care au infirmat zvonul privind răsturnarea domnitorului Carol.  n aceste condiții, i-a amenin at pe „*revolu ionari*” că se îndreaptă spre Ploiești, în vederea reprimării „*răzmeriței*”. Probabil că inițiatorii din umbră ai acestui „*moment istoric*”  i-au dat seama de e ecul ac iunii, astfel că la Ploiești s-a deplasat Eugeniu Carada, „*omul secret*” al liberalilor, care a avut o „*explica ie*” cu căpitanul Alexandru Candiano-Popescu.  n astfel de condiții, trupele guvernamentale au pătruns în „*capitala Republicii*”  i au reinstaurat ordinea publică.

Ca în alte momente similare, autoritățile politico-statale au trecut la capturarea  i pedepsirea „*revolu ionarilor*”. Autoritățile  i-au propus să dea r zv r ti ilor o lec ie de legalitate  i de respect al ordinii constituționale. Căpitanul Alexandru Candiano-Popescu, care fugise, a fost prins la Buzău  i adus sub escortă la Ploiești. Noua sa intrare în capitala fostei „*republici*”, a fost făcută, de data aceasta, în huiduielile mul imii - aceea i mul ime care îl aplaudase cu pu in timp înainte! –  i care l-a condus astfel p n  la cazarma o tirii, unde a fost închis pentru cercetare judec toareasc . Al i 41 de capi ai „*revoluției*” au fost prin i  i  ntemni a i, apoi supu i unei cercetări judecătoarești rapide. Este interesant de semnalat faptul că în calitate de grefier al judecătorilor de instruc ie a fost folosit **ampliatul I.L. Caragiale**, proaspăt angajat al tribunalului Prahova, unde tatăl sau, Luca, func iona ca magistrat.

Cazul „*Republicii de la Ploiești*” este interesant  i din perspectiva modalit  ii în care s-a desf  urat a a-numitul proces al revolu ionarilor, care a durat  apte zile. Semnalul pentru instan  a a fost dat de însuși domnitorul Carol, care la 10 octombrie 1870 a făcut o vizită la Ploiești, unde a fost  nt mpinat „*de autorități  i un public numeros*”.  n acel moment, la T rgovi te, lângă Turnul Chindiei, începea procesul autorilor efemerei „*Republici de la Ploiești*”, printr-un ceremonial demn de plaiurile mioritice: dis-de-dimine   au bătut clopotele, apoi s-au făcut privegheri  i au fost  nal ate rugi în toate bisericile din ora ul T rgovi te, pentru „*luminarea min ilor  i deschiderea sufletelor celor 14 jura i*”.  edin a s-a desf  urat în sala special amenaj t  de la Hotelul „*Iancu Filip*”, arhiplină  i strict supravegheată de

jandarmi. Acuzații s-au prezentat și au răspuns cu demnitate la întrebări, în afară de unul, Dumitru Rădulescu, care, potrivit consemnărilor de la fața locului „*tremură, îi vine amețea, cade pe bancă, podidindu-l sângele*”. Procurorul a cerut osândirea la muncă silnică a făptuitorilor, însă avocații au invocat constant „*răzbunarea politică, „abuzul cercetărilor și al trimiterii în judecată*” și au solicitat imperios achitarea lui Dumitru Rădulescu. Procurorul a fost nevoit să accepte achitarea cerută, dar și-a menținut hotărârea de a-i vedea ceilalți inculpați condamnați la muncă silnică. Însă Curtea cu jurați a hotărât, cu unanimitate de voturi, că respectivii acuzați erau nevinovați și, în consecință, aceștia au fost puși în libertate.

„*Revoluția*” de la Ploiești din august 1870, care a făcut renumele urbei, este cunoscută îndeosebi din două surse documentare, de valoare totalmente diferită: *presa cotidiană și sentințele tribunalului*. Presa cotidiană, precaută la început, a numit evenimentul sub sintagma „*tulburările de la Ploiești*”, pentru ca după înăbușirea mișcării, judecarea capilor răzvrătiților și stingerea ecoului acesteia, același eveniment să fie prezentat ca „*acțiune subversivă a unui grup de cheflii*”. Însemnările tânărului grefier Caragiale constituie documente de prim ordin, întrucât acesta a consemnat faptele atât în calitate de martor ocular („*de la fața locului*”), cât și de grefier al magistratului care a anchetat cazul (deci, în calitate de „*persoană oficială*”), care a consemnat faptele în sala de judecată, ulterior însemnările sale fiind transpuse în opera sa literară prin care „*revoluția de la Ploiești*” a rămas în memoria socială a românilor.

3. „*Revoluția de la Ploiești*” redată memoriei sociale de I.L. Caragiale

Pentru aprecierea memoriei sociale în scrierea istoriei, redăm prezentarea acelui eveniment istoric de către I.L. Caragiale, dintr-o altă perspectivă: aceea de participant direct, eliberat însă de constrângerea funcției, precum și de teama de represalii pentru faptele la care a participat sau la care a fost martor în timpul „*revoluției*”. Cu ironia sa caracteristică, I.L. Caragiale a numit faptele petrecute în „*revoluția de la Ploiești*”, drept „*intrigi boierești*”, iar creația „*revoluționarilor*” drept „*vesela republică podgoreană*”. Mai întâi a imortalizat „*momentul*” în comedia „*D-ale carnavalului*”,

prezentată la 8 aprilie 1885, dar fluierată la premieră de către un grup de critici violenți, aflați sub „*bagheta*” cronicarului-dramaturg D.D. Racoviță-Sfinx, sub motivul pretensei imoralități prin aducerea pe scenă a „*drojdiei mahalalei*”. Apoi l-a redat memoriei sociale în articolul „*Boborul*”, publicat la 21 noiembrie 1896, deci la 26 de ani de la producerea evenimentului, în „*Epoca literară*”, suplimentul ziarului „*Epoca*”. Îl reproducem fără comentarii, din respect pentru memoria lui „*Nenea Iancu*”, precum și pentru înalta sa conștiință civică, în temeiul căreia s-a simțit dator să contribuie, în calitate de „*cetățean al acelei republice*”, la „*la consemnarea materialului necesar unui viitor istoric*”:

„În secolul nostru s-a născut și s-a sfârșit un stat foarte interesant, pe care nu-i este permis unui istoric conștiincios să-l piarză din vedere. Voi să vorbesc despre Republica de la Ploești, un stat care, deși a durat numai vreo cinsprezece ore, a marcat desigur o pagină celebră în istoria contemporană. Născută din, prin și pentru popor, pe la două ceasuri în dimineața zilei de 8 august 1870, tânăra republică a fost sugrumată în aceeași zi pe la ceasurile patru după-amiazi. Nu face nimica! mărirea și importanța statelor nu se judecă după extensiunea și durata lor, ci după rolul mai mult sau mai puțin strălucit pe care l-au jucat în complexul universal.

Cadrul meu e prea strâmt ca să pot închide într-însul istoria generală a veselei republice podgorene. Voiesc numai să contribuiesc și eu la consemnarea materialului necesar unui viitor istoric; și sunt autorizat a o face - eu am fost cetățean al acelei republice. Am asistat la mărirea și decadența ei, și nu în calitate de gură-cască, ci în calitate oficială. Când poporul a călcat poliția, eu m-am repezit și am dezarmat pe un subcomisar de serviciu, luându-i sabia din cui. M-am încins cu ea, și am avut norocul să treacă atunci pe lângă mine Președintele Republicei. Eram de șaptesprezece ani; înfățișarea mea hotărâtă atrase privirile Președintelui - mă numi subcomisar în locul zbirului pe care-l dezarmasem.

Astăzi, când sper că s-a prescris vina mea contra monarhiei, am curajul s-o spun cu mândrie. Da, am fost unul dintre cei mai aprigi susținători ai ordinii în Republica Ploștilor. Ceasuri glorioase, n-am să vă uit! Șeful meu, polițaiul, era simpaticul și bravul Stan Popescu, unul dintre cei 1.000 ai lui Giuseppe Garibaldi - voluntir în Italia, voluntir într-o revoluție polonă, vrăjmaș jurat al tiranilor și frate pasionat al poporului. Cu astfel de șef, mergi în foc bucuros pentru o idee mare.

De cu seară din ajun, 7 august, mai mulți conspiratori, între cari și Stan Popescu, așteptând vești (de unde? istoria nu poate încă spune), jucaseră, în

salonul de la otel „Moldova”, la kilometru. Ce însemnează la kilometru? E un joc inocent, foarte puțin complicat - iată. Jucătorii, indiferent de numărul lor, se așează la o masă în colțul unui salon. Se aduce fiecăruia câte o sticlă de vin. Încep să bea. Când unul și-a isprăvit porția, așază sticla goală pe jos, lângă zid, în lungul salonului. A doua sticlă golită, o așază cu fundul în gâtul celei dintâia, și așa mai departe, până când șirul sticlelor ajunge la zidul din potrivă - la kilometru. Cel ce a ajuns mai întâi la kilometru a câștigat partida - ceilalți trebuie să-i plătească sticlele băute, în proporție dreaptă cu numărul de sticle ce le lipsește lor până la țintă. Se înțelege, când jucătorii sunt toți de talie, se întâmplă să se joace o contra și adesea partida să fie remisă. În seara aceea, Stan câștigase cu mare avans partida-ntâia.

Pe la unu trecute, după miezul nopții, când era să se-nceapă o nouă partidă, se aud trei lovituri rare în geam. Toți jucătorii, uitând de petrecerea lor inocentă, se ridică încruntați. Tocsinul sunase. Cauza sfântă a poporului îi chemă pe câmpul de onoare. Era ceasul acțiunii...Toți pornesc tăcuți și hotărâți în grămadă. Ies pe gangul otelului și apucă spre obor. Pâlcuri-pâlcuri vin din toate părțile; se contopesc toate grămadă; cu cât înaintează acest brav popor, cu atât numărul sporește.

La 2 și jum. despre ziuă, telegraful e în mâna republicanilor; toate firele rupte și mai ales casa confiscată. La 4, ușile temniței de pe drumul Rudului se deschid pentru câțiva republicani închiși în prevenție. La 5, batalionul de linie din cazarma de la Sf. Nicolae face act de supunere în mâinile Prezidentului. La 5 și jum., poliția republicană este organizată; poporul, ca gardă civică a Republicei, e înarmat cu săbii confiscate de la pompieri și de la ipistați, cu puști de vânat, cu pistoale și reteveie. La 6, în Piața Unirii plină de popor - tocmai pe locul unde se ridică astăzi mândră statua Libertății (cetățenilor ploșteni, Națiunea recunoscătoare!) - Prezidentul, urcat pe un scaun de tocat cârnați, citește actul solemn al întemeierii Republicii. La 7, se desfundă în toate răspântiile boloboace, în sunetele marșului eroic de la '48. La 8, o parte din popor, cu polițaiul și un taraf de lăutari, mergem la grădina Lipănescului.

Aci, pe iarbă, se-ncinge un ziafet nepomenit în analele celor mai bătrâne republice. Grătarele sfârâie aruncând în aer valuri de miros fierbinte și gras, ca niște altare antice pe cari se ard ofrande unui zeu tutelar. Canalele o dată deschise nu se mai închid. Boloboacele golite se rostogolesc hodorogind departe, ca niște ruginite instituțiuni ce nu mai corespund exigențelor moderne, și, în locul lor, se-mping cu greutate alte boloboace pline, ca niște reforme pe cari le reclamă spiritul progresist al timpului și interesele vitale ale societății.

Ce veselie! ce avânt! ce entuziasm!...A! sunt sublime momentele când un popor martir sfarmă obedele și cătușele tiraniei și, aruncându-le departe, tare de dreptul său, fără ură, uitând trecutul odios, închină des, dar sincer, pentru sfânta Libertate și - te pupă! O!

Eram la Lipănescu-n grădină de vreo câteva ceasuri. Uraganul entuziasmului creștea mereu, când o onoare nenchipuită veni să-l ridice la paroxism. Prezidentul - el, în persoană! - urmat de un adiutant, veni să viziteze petrecerea noastră populară și să spargă o oală cu poporul lui. Marele om ne zise câteva cuvinte. Era încântat de purtarea bravilor săi ploșteni, cari au știut ca totdeauna să se sacrifice pentru libertate. A fost un fanatism; o furie! Oalele toate de pământ, căciulile-n sus și "Ura! Vivat Republica!" Prezidentul a plecat, luând cu dânsul pe Stan Popescu, polițaiul...Încet-încet, cu ultimii cârnați, cu ultimele fleici și oale, se strecură și poporul martir...Probabil cheltuiala frugalei gustări populare rămase să fie trecută în viitorul buget al Republicei.

Mi-adusei aminte că am părinți, cari m-așteptau, și mă dusei degrab acasă încins cu sabia mea peste jiletcă. Răposata mama era foarte bună, dar o femeie de moda veche, un spirit reacționar; era departe de a-nțelege importanța politică a formelor democratice. Aflase tot ce se petrecea în oraș și tremura de grija mea văzând că nu viu la dejun. Mi-a făcut o scenă grozavă - că de ce m-am amestecat cu derbedeii, că doresc s-o fac de răs în mahala, că vreau să grăbesc, poate, sfârșitul lui tata, care era greu bolnav; pe urmă mi-a poruncit aspru să rămân acasă; în zadar am protestat; în zadar i-am spus, arătându-i arma, că am o funcțiune publică de îndeplinit: mi-a luat sabia, pe care a aruncat-o, unde? nu știu, și mi-a încuiat ghetetele și pălăria în scrin. O săptămână m-a ținut astfel captiv, până s-a potolit primejdia. Atât mai bine! Când eu plângeam acasă de ciudă soarta rușinoasă a săbiilor mele, ce se-ntâmpla în inima Republicei?

Pe la trei și jumătate după-amiază, în vagoanele de material ale liniei ferate București-Ploști, atunci încă-n construcție, sosea grabnic în Republică un grozav oaspete. Ce era? Era Reacțiunea. Reacțiunea cu tot ce are ea mai oribil și mai hidos - un batalion complet de vânători sub comanda maiorului Gorjan. Cum puseră piciorul pe pământul sacru, începură vânătoarea după republicani. Reacțiunea căuta însă mai cu seamă pe Prezident; dar acesta, printr-o inexplicabilă coincidență, ieșise prin granița de răsărit a Republicei, bariera Bucovului, pe când Reacțiunea intrase pe granița de apus, bariera Rudului. În trei ceasuri de goană, vânătorii arestară mai bine de șease sute de copii ai poporului. Pușcăriile și patru hanuri, prefăcute în pușcării, gemeau de republicani. Cuminte mama! Dumnezeu

s-o odihnească! Era o femeie fără multă învățătură, dar ce prevedere politică! Dacă mă prindea Reacțiunea cu sabia la brâu!

Reacțiunea restabili cu brutalitate statu quo ante. Pe Prezident l-au prins călăreții prefecturii către seară de tot, pe drumul Buzăului, dincolo de Lipia, la vreo două poști departe de granițele răsăritene ale Statului său. Când i-au strigat călăreții din goană: "Stăi!" el, care era pe jos, a avut curajul să stea. Iar când l-au întrebat: "Ce făceai aici?" el a răspuns scurt: "Mă plimbam". Și fiindcă este indiferent, când te plimbi, dacă te plimbi așa ori așa, l-au pus mizerabilii să se plimbe-napoi. Tot înapoi și iar înapoi! niciodată înainte! iată deviza Reacțiunii.

Dar polițaiul?...Ce se făcuse Stan Popescu? Se dusesse să ia în posesiune jețul lui de mușama în cancelaria poliției. De două zile nu dormise...Partida la kilometru...apoi alergăturile cu poporul...pe urmă festivitatea de dimineață la Lipănescu...entuziasmul...Se simțea zdrobit, și era atât de plăcută răcoarea în cancelarie. O dulce aromeală, foarte naturală după atâtea emoțiuni, după atâta triumf, îi apăsa cu putere brava cerbice. Omul își încrucișă mâinile pe biuroul său, își așeză bine capul și, gândind cu drag la viitorul tinerei Republice, adormi butuc.

Pe dânsul îl căutau mai întâi după Prezident - a cărui urmă o aflaseră și în goana căruia porniseră călăreții - și l-au și găsit. Maiorul Gorjan, dând ușa de părete, intră cu zbirii săi în cancelarie. Polițaiul horcăie cu capul pe masă. Maiorul face patru pași mari și trage o puternică lovitură cu palma pe masă. Stan Popescu tresare cu ochii cârpiți.

- Cine te-a pus pe tine aici? răcnește strașnic reacționarul.

- Boborul! răspunde foarte răgușit republicanul.

Atâta i-a trebuit Reacțiunii! Când a auzit de bobor, a turbat: l-a și-nhățat pe Stan și, valvârtej cu el, drept la hanul Călugărului!

Așa s-a sfârșit cu Republica noastră!

Așa Reacțiunea a sfâșiat cea mai eroică pagină a liberalismului român!"

*

Astfel a perceput marele I.L. Caragiale, așa-zisa „revoluție de la Ploiești” care a născut efemera, dar vesela „republică podgoreană”.

Dr. Aurel V. David

DESPRE TRĂDAREA DE ȚARĂ

Interviu cu Filip Teodorescu

Paul Carpen: *Domnule Filip Teodorescu, întrucât ați lucrat ani mulți în contraspionajul românesc, m-am gândit să vă invit la o discuție privind specificul acestei activități. Vă propun câteva subiecte, asupra cărora, de-a lungul mai multor numere, să vă pronunțați dumneavoastră și, eventual, și alți colegi din branșă. O asemenea organizare este impusă atât de considerente de spațiu, cât și de caracterul diversificat pe care îl are tematica abordată de către revista noastră.*

Filip Teodorescu: Consider inițiativa binevenită și cred că este firesc ca, din spectrul larg al activității de contraspionaj, să ne limităm, în fiecare număr al revistei, la un singur aspect sau la câteva aspecte înrudite. Indiferent însă de modul cum veți organiza o asemenea dezbatere, ea este, repet, cât se poate de binevenită. Prea sunt mulți în viața publică cei care se pronunță ritos în legătură cu teme privind activitatea de informații, deși nu au cunoștințele minime necesare sau care, mai grav, manipulează conștiința publică, oferindu-i ținte false și creând perdele de fum menite să le mascheze afacerile veroase.

Înainte însă de a aborda tema pe care mi-o propuneți astăzi, țin să formulez o precizare de fond. Orice stat este supus unor presiuni externe care pot îmbrăca forme dintre cele mai diferite: intervenție militară brutală; destabilizare internă; propagandă negativă agresivă; furt de informații politice, economice, tehnico-științifice etc. O lume ideală nu există. Tocmai de aceea fiecare stat a fost obligat – și, țin să subliniez, **obligat** – să își creeze un sistem

imunitar, un sistem de apărare. Iar contraspionajul este parte a acestui sistem de apărare. De aceea, el a existat și există în absolut toate țările lumii. Ceea ce diferă sunt mărunțișuri, cum ar fi denumirea sub care funcționează aceste structuri sau accentul plasat pe un compartiment sau altul. Esența activității structurilor de contraspionaj a fost și este însă aceeași. Iar România nu a făcut și nu face excepție.

P.C.: Dacă așa stau lucrurile – și, desigur, aceasta este realitatea – mă simt tentat să vă întrerup și să vă întreb cum se face atunci că unii ofițeri de contraspionaj au fost acuzați de „poliție politică”...

F.T.: O aiureală... Un exemplu concret de ceea ce înseamnă lipsa unei minime culturi de securitate... Sau, mai grav, o încercare de a motiva acțiunile de trădare de patrie săvârșite de cei câțiva care au suportat, pentru aceasta, rigurile legii penale române... Ca să nu mai spunem că unii dintre cei care s-au pus în slujba unei puteri străine au fost absolviți de răspundere înainte de a ajunge în justiție, din motive pe care conducerea de atunci a țării le-a știut, iar noi doar le intuim.

P.C.: ...Dar nu „Poliția politică” este tema pe care vreau să v-o propun astăzi, ci „Trădarea de țară”. Și nu în general, ci doar trădarea de țară la români. Și aș vrea să restrângem domeniul și mai mult. Nu istoricul problemei (deși, mărturisesc, ar fi un izvor valoros de informații), nu considerații teoretice sau citate din texte juridice. Știind că sunteți adeptul abordărilor pragmatice, vă solicit opinia ca ofițer român de contraspionaj asupra trădării de țară de către unii români. Atât.

F.T. Sunt de acord.

P.C.: V-aș ruga să vă referiți, în măsura posibilului, la situații concrete de care ați luat cunoștință sau la acțiuni în care ați fost implicat. Aș vrea să începem cu cazul cel mai important de trădare de țară din ultimele decenii, „cazul Pacepa”, și iată de ce:

La sfârșitul lunii iulie se vor împlini 32 de ani de când Ion Mihai Pacepa, aflat în misiune în RFG, și-a trădat țara și s-a pus la dispoziția autorităților americane, prin intermediul ambasadei SUA

la Bonn. Dacă mai trăiește, Pacepa ar urma să împlinească în toamnă 82 de ani.

Iată, așadar, că a trecut o perioadă considerabilă de timp de la această întâmplare cu consecințe dezastruoase pentru țară. Și totuși, apele în jurul acestui subiect par să nu se fi liniștit. Le mai agită, le mai răscolește, din când în când, ba un mesaj transmis pe calea undelor și care sună ca venind mai degrabă din lumea umbrelor, ba un emisar, care însă nu s-a întâlnit față în față cu cel ale cărui vorbe le poartă, ba un document oficial (Raportul Tismăneanu din decembrie 2006, decizia din aprilie 2005 a Casei de Pensii a Ministerului de Interne privind stabilirea drepturilor de pensie, care îi recunoaște respectivului o vechime în serviciu de 41 de ani etc.).

S-a scris mult pe această temă; de la rapoarte date în anchetă, până la articole de presă cu o documentație îndoielnică. Eliminând orice balast printr-o selecție efectuată pe criterii științifice, Liviu Țăranu a publicat anul trecut un volum sobru: „**Ion Mihai Pacepa în dosarele Securității 1978-1980**”. Autorul, consilier superior în cadrul CNSAS, a reușit să evite capcanele oricărui „parti pris” și a pus la dispoziția tuturor celor interesați principalele documente elaborate pe această temă în primii doi ani de după trădare, începând cu primele telegrame strict secrete trimise de rezidența Köln, până la Concluziile comisiei de anchetă. Un exemplu care arată că CNSAS poate face și lucruri utile, ca depozitar de arhive speciale.

O idee interesantă din acest volum, la care considerăm justificat să ne oprim, este aceea că, în pofida timpului îndelungat care s-a scurs din 1978 până acum, încă nu există o explicație clară pentru gestul făcut de Pacepa. Au fost lansate numeroase variante, trei dintre ele meritând a fi amintite.

a) Varianta lansată de Pacepa însuși, conform căreia el a părăsit țara întrucât Nicolae Ceaușescu i-ar fi cerut să organizeze asasinarea lui Noël Bernard, directorul secției române din cadrul postului de radio Europa Liberă. Este explicația cea mai „subțire”, ea nefiind susținută decât de Pacepa.

- b) *Fuga ar fi fost determinată de eșecul tratativelor cu firma VFW-Fokker privind construcția avionului scurt-curier VFW 614, ceea ce spulbera practic toate visele sale de mărire (șeful spionajului, șeful Casei prezidențiale etc.).*
- c) *Fugarul ar fi colaborat de mai mult timp cu serviciile secrete americane, pledând în acest sens mai multe elemente din biografia sa rămase neclare, cum ar fi apartenența sa la YMCA, precum și incidentul petrecut în 1956, când era rezident la Frankfurt pe Main. Atunci au fost arestați ofițerii Horobeș și Ciuciulin, iar el nu a putut explica unde a fost vreme de trei zile, înainte de a apărea în țară.*

Generalul Neagu Cosma a susținut-o pe cea de a treia dintre variantele de mai sus. Dumneavoastră ce opinie aveți?

F.T.: Față de generalul Neagu Cosma am avut o admirație deosebită. A fost, pentru mine, un adevărat model. Dar nu datorită imaginii pozitive pe care o păstrez în legătură cu dânsul afirm că și eu împărtășesc aceeași opinie. Asemenea unui furuncul care colectează, Pacepa a adunat în sine și a expus public slăbiciunile unui sistem și ale unor oameni cocoțați în fruntea lui. Dar nu numai atât. Pacepa reprezintă un eșec al sectorului de contrainformații. El ilustrează indirect lipsuri inadmisibile ale șefului său, generalul Nicolae Doicaru.

Ne aflăm în fața unei situații de neimaginat: în raport cu numărul de angajați, serviciul de spionaj român a avut cel mai mare număr de persoane care au trădat, trecând, „cu arme și bagaje” la adversar. Gestul acestor oameni a fost potențat de faptul că orice abatere comisă de un spion sau de un contraspion costă țara. Trădarea lor a fost trădare de țară și orice încercare de a o prezenta altfel este poveste de adormit conștiințele mai slabe.

După reîntoarcerea mea în Contraspionaj, în anul 1985, m-am ocupat tangențial de cazul Pacepa, mai mult din ambiție profesională, pentru că nu primisem nici un ordin în acest sens. Convingerea pe care mi-am format-o este aceea că Pacepa trădase cu mult înainte de iulie 1978. Poate chiar de pe vremea când era la post la Frankfurt pe Main. Este posibil să fi fost considerat „agent de perspectivă”, fiind sprijinit cu materiale – și probabil și prin intermediul

unor surse care acționau în România – să se cațere rapid, extrem de rapid, pe treptele ierarhice.

P.C.: Dar cei care au aprobat ridicarea sa în grad și în funcții, aceia nu și-au asumat nici o responsabilitate?

F.T.: Nu numai că s-au derobat de orice răspundere, dar aș îndrăzni să afirm că dimpotrivă, prin măsurile pripite, negândite, lipsite de orice urmă de profesionalism, conducerea de atunci a statului a amplificat daunele produse de dezertare. Nu cred că greșesc dacă afirm că acele măsuri au adus țării pagube mai mari decât fuga lui Pacepa.

Beneficiarii informațiilor noastre nu s-au dovedit întotdeauna capabili să le fructifice corespunzător. Pot să vă ofer un exemplu ilustrativ:

Am depistat un caz de trădare clară în cadrul Secției de Relații Externe a Comitetului Central. În mod firesc, a fost informat șeful Secției, Ion Stoian. Care a fost reacția lui? „Nu cred, domnule, acesta e omul meu de bază. Lăsați-mă în pace!” Vă puteți imagina așa ceva?! Îi prezentam dovezi clare că trădătorul lăsa să se scurgă informații importante și el nu a vrut să ia nici o măsură, deși ar fi trebuit să treacă imediat la marginalizarea individului. Pentru că alte măsuri, era evident, nu se puteau nici măcar propune. În această situație am stabilit cu generalul Iulian Vlad schimbarea tacticii. I-am pus la dispoziție șefului Secției câteva înregistrări audio în care „omul lui de bază” îl încondeia cum îi venea la gură. Abia atunci când a auzit că era făcut „bou”, „bețiv”, „cretin” și alte asemenea, abia atunci a hotărât înlăturarea lui. Rețineți: ipochimenul a luat măsuri nu pe motiv de trădare de țară, ci pentru că se simțise el jignit.

În cazul Mircea Răceanu s-a depus o muncă enormă de contraspionaj. Biografia respectivului îl făcea însă intangibil. Fiul unor activiști de partid din ilegalitate nu putea, chipurile, să fie trădător de țară. Abia când a fost prins în flagrant a putut fi arestat Mircea Răceanu.

P.C.: Acești oameni afirmă că ei nu au trădat România, ci pe Ceaușescu. Ei pretind statutul de eroi. Și au primit onoruri, decorații, li s-au restituit bunuri (deși proveniența lor e destul de dubioasă).

F.T.: Oare cei care acordă asemenea onoruri unor persoane care, în mod evident, și-au trădat țara nu analizează impactul pe care gesturile lor îl are

asupra tinerilor? Nu îi învățăm oare pe acești tineri să stea cu ochii ațintiți către puternicii zilei, pândind momentul când să le vândă acestora secretele care le sunt încredințate?

Și o întrebare de bun simț. Dacă Pacepa, cel care a fugit, care a dezvăluit toate secretele pe care le știa, este erou, atunci ofițerii care în 1978 au suportat tot felul de ponoase (rețineri, anchete, mutări abuzive, retrogradări etc.), aceștia sunt și astăzi dușmani? Așa cum au fost considerați și atunci?

P.C.: Profesorul Cristian Troncotă a formulat o apreciere la obiect: În 1989, Securitatea a devenit „vinovatul de serviciu”, punându-i-se în cărcă toate relele – reale sau imaginare – legate de vechiul regim sau produse sub cel nou. Demonizarea este, de secole, un eficient mijloc de propagandă, de manipulare a maselor.

Vă mulțumesc.

O REDUTABILĂ ARMĂ: DEZINFORMAREA

Știm că este o acțiune temerară intenția noastră de a cuprinde în doar câteva pagini un subiect atât de vast și de controversat ca Dezinformarea, dar vom încerca să extragem doar câteva aspecte esențiale, care să conștientizeze cititorul, supus zilnic unui intens „bombardament” informațional, că uneori, într-un fel sau altul, se încearcă Manipularea sa, în cele mai diferite domenii: politic, social, economic și chiar religios.

Dezinformarea este o armă formidabilă, folosită atât în timp de război cât și pe timp de pace. Ea poate face milioane de „prizonieri” și poate câștiga războaie în care nu se trage nici un foc. Contracararea ei este foarte dificilă și, de multe ori, imposibilă. Iată de ce în ziua de azi, în majoritatea forțelor armate, sunt create secțiuni care se ocupă intens de ceea ce se numește „război psihologic”. De fapt, acest gen de război se practică din cele mai vechi timpuri și nu-i deloc întâmplător că în antichitatea greacă se spunea că Ares, zeul războiului, era însoțit întodeauna în luptă de sora sa Eris (Discordia) și de cei doi copii, Deimos (Panica) și Phobos (Frica).

Odată cu dezvoltarea mijloacelor de informare în masă, Dezinformarea a căpătat puteri sporite: a devenit mai ușoară penetrarea mediilor-țintă și, prin urmare, elementul uman poate fi ușor manipulat și „intoxicat”, urmărindu-se anihilarea capacității sale combative.

Sub denumirea sa generică, Dezinformarea include de fapt numeroase componente, una mai nocivă decât alta, toate concurând la deturnarea raționalului și la dislocarea unor idei care nu convin potențialului „atacator”. Minciuna, calomnia, instigarea, bârfa, zvonul, toate acestea sunt studiate de experți în psihanaliză, pentru a stabili, de la caz la caz, impactul psihologic cel mai eficient în crearea factorului ce poate duce la Manipularea subiecților.

În antichitate și în Evul Mediu, componentele Dezinformării erau folosite pe arii restrânse, urmărindu-se rezultate imediate pe plan militar, religios sau în probleme de succesiune la tron. Din zbuciumata noastră istorie, putem cita drept exemplu complotul de calomniere a domnitorului Vlad Țepeș de către ostilii negustori sași din Brașov în 1462, pe când domnitorul, înfrânt de o armată turcească, se refugiase în Ardeal așteptând sprijin armat din partea

lui Mateiaș Corvin. Sașii au fabricat câteva scrisori purtând sigiliul contrafăcut al domnitorului, din care reieșea că Vlad Țepeș intenționează să-i sprijine pe turci dacă vor ataca Transilvania și au manevrat în așa fel ca scrisorile să cadă în mâinile regelui Mateiaș Corvin, care a dat crezare falsurilor și l-a întemnițat pe voievodul nostru, la Buda, timp de 10 ani.

Istoria Europei oferă nenumărate exemple de mari manipulări, unele reușind chiar să aducă schimbări structurale în sistemele sociale. Revoluția franceză de la 1789 a putut fi declanșată numai după ce burghezia a reușit să pregătească psihologic masele, însuflându-le o puternică ură împotriva absolutismului regal și în speță a regelui Ludovic al XVI-lea, dar mai ales împotriva soției sale, regina Maria Antoaneta, exploatându-se faptul că era de origine germano- austriacă. Pe seama ei au început să fie lansate tot felul de calomnii din care rezulta că-i disprețuiește pe francezi, că duce o viață de lux exorbitant și că într-o zi, când i s-ar fi spus că poporul nu mai are pâine, a afirmat pe un ton batjocoritor: „Dacă nu au pâine să mănânce cozonac”. În realitate, Maria Antoaneta nu a pronunțat niciodată aceste cuvinte. De asemenea, se lansase zvonul că în citadela Bastiliei sunt întemnițați și schingiuiți sute de oameni din popor. Așa se explică faptul că la izbucnirea revoluției, parizienii au atacat în primul rând Bastilia, devenită, prin manipulare, un simbol al terorii regale. În realitate, revoluționarii nu au găsit în Bastilia decât 6 sau 7 deținuți și toți de origine aristocratică sau intelectuali.

O dovadă că unii conducători ai revoluției franceze erau foarte bine pregătiți în materie de manipulare a maselor este afirmația lui Marat: „Bombardarea neîncetată a conștiinței cu vești proaste exercită funcția importantă de a menține nivelul de nervozitate. Această nervozitate și sentimentul unei crize permanente îi fac pe oameni mult mai impresionabili, scăzându-le simțul critic”. Trebuie să recunoaștem că afirmațiile lui Marat sunt perfect valabile și azi.

Un alt exemplu de influențare și de manipulare a maselor este cel al Japoniei care, deși înfrântă în cel de al 2-lea război mondial, mai păstra intactă stricta stratificare socială, principiile rigide ale samurailor și raporturile de tip feudal cu țăranii. A revenit trupelor americane de ocupație misiunea de a continua războiul, de astă dată pe plan psihologic, pentru democratizarea Japoniei și atenuarea adversității față de ocupanți. Generalul MacArthur, cel care zdrobise trufia militarismului japonez, în calitate de comandant suprem al

trupelor americane s-a dovedit  i un excelent psiholog  i un abil manipulator, reu ind ca, prin câteva reforme care veneau în  nt mpinarea dorin elor maselor largi ale populației, să pună bazele unui aparat de stat democratic, să creeze premisele unui av nt social  i economic nema  nt lnit pentru această țară  i s-o transforme într-un aliat de nădejde al SUA. Precum se poate vedea, există  i manipulări pozitive, realizate în general de puterea statală.

Despre ceea ce înseamnă psihologia maselor, amintim recenta  nt mplare privind campania ini iat  de Ministerul Sănătăţii din  ara noastră pentru vaccinarea populației împotriva virusului AH1N1. Apelul ministerului a rămas fără ecou, dar a fost suficient să se lanseze zvonul că un cunoscut t n r actor a decedat ca urmare a molipsirii cu noua gripă –  n realitate, cauza decesului a fost o afec iune cronică de altă natură –  i mii de oameni au luat cu asalt spitalele  i policlinicile, a tept nd ore în  ir să le vină rândul la vaccinare.

Nicolae Ceaușescu știa foarte bine ce ușor poate fi manipulată popula ia  i de aceea avea grijă s-o  in  sub o permanentă stare de presiune, transform nd într-o obsesie națională ideea că trebuie să scăpăm c t mai repede de  mpov r toarea datorie externă, după care în România va curge lapte  i miere. Știa, de asemenea, c t de „vulnerabilă”  i receptivă era popula ia la emisiunile postului de radio „Europa Liberă”. Subven ionat de CIA, postul „Europa Liberă” beneficia de speciali ti în arta informa iei.

Ceaușescu era înzestrat cu o abilitate nativă  i astfel, prezent ndu-se Occidentului drept un comunist independent care nu acceptă tutela sovieticilor  i care a condamnat interven ia din 1968 în Cehoslovacia, a reușit să înceapă o lungă perioadă de manipulare  i de valorificare în favoarea sa a interesului   rilor occidentale, care doreau subminarea coeziunii lagărului sovietic.  ncepuse o întrecere a   rilor din vestul Europei  i din America în a asigura cuplului dictatorial vizite la cel mai înalt nivel, cu cele mai mari onoruri militare. La o analiză chiar superficială, putem vedea că  i Occidentul, la rândul său, îl folosea pe Ceaușescu tocmai pentru a crea o bre   în blocul comunist. A fost, dacă putem spune a a, o manipulare reciprocă, în avantajul ambilor, dar în detrimentul poporului român, căruia  i era indusă o stare de confuzie generală, exist nd suspiciunea că Occidentul va sacrifica încă o dată interesele noastre pe altarul politicii sale.

Numai postul de radio „Europa Liberă”  i-a men inut neschimbată atitudinea intransigentă fa   de dictator.

Nu același lucru îl putem spune despre fostul post de radio „Vocea Americii”, care a funcționat în perioada războiului rece și care în emisiunile sale îndemna poporul român să opună rezistență sovieticilor și comuniștilor, sugerând că această rezistență va beneficia de ajutor american. Datorită acestor dezinformări și manipulări interesate, unii români au organizat mici grupuri de rezistență armată în munți și au pierit, fiind convinși până în ultima clipă că „vor veni americanii” să-i salveze. Postul nu a suflat niciodată vreun cuvânt pentru a-i lămuri pe români că, de fapt, soarta lor fusese pecetluită cu mult timp în urmă la Yalta, iar o rezistență armată nu putea fi sprijinită de SUA și Marea Britanie.

Starea de spirit poate fi creată de cei interesați prin manipulare sau poate fi găsită gata pregătită, cum a fost în cazul populației noastre, la evenimentele din decembrie 1989.

Unii teoreticieni de prestigiu ai fenomenului de manipulare a maselor consideră că Manipularea este de fapt o „constrângere fără violență”, căci nu produce convulsii sociale, este ca o operație sub narcoză care poate extirpa o parte a libertății individului sau chiar a suveranității.

În cadrul războiului informațional se practică destul de des ceea ce se cheamă „o bombă cu explozie întârziată”, adică se plasează un zvon care se știe că va germina și își va face efectul la momentul oportun. Este specific mai ales încercărilor de calomniere a unor persoane, a unor proiecte sau a unor grupuri de interese.

Deosebit de semnificativă este concluzia lui Mircea Eliade, care încă din perioada interbelică, referindu-se la *mass-media* și la puterea ei de Dezinformare și Manipulare, scria: „*Informația se răspândește acum, prompt și cert, radioul și rotativele pun capăt oricărei neliniști. Nu mai circulă zvonuri, iar când circulă ele sunt (...) tactici de luptă ale unei coterii (...), ele răspândesc surmenaj, dezgust și neîncredere (...), vulgarități politice și stupidități economice.*” (M.Eliade „*Solilocvii*”, 1932)

La începutul articolului afirmam că Dezinformarea poate face milioane de „prizonieri”. S-o luăm ca o figură de stil, dar crudul adevăr este acela că *mass-media*, mai ales televiziunea, acest minunat mijloc creat pentru informare, culturalizare sau amuzament, s-a transformat în cel mai teribil instrument de manipulare a omului modern care, fără să-și dea seama, a devenit dependentul (ca să nu spunem „prizonierul”) ei.

 n prezent, omul de r nd se „l mure te”, mai ales prin intermediul televiziunii, asupra a ce este bun  i ce este rău pentru el, dar dacă schimbă canalul vede că, de fapt, cele bune sunt str mbe  i cele rele sunt foarte bune. Mai apare apoi încă un canal, care vrea să pară impar ial  i te trage u urel pe partea primului canal,  i tot a a până ce privitorul, de obicei semidoct, hipnotizat de frumuse ea  i subtilitatea argumentelor unor „analiz ti” de prestigiu, decide că cel care spune adevărul este Canalul X  i devine nu doar dependent de el, dar  i un aprig propagator al ideilor emise de canalul respectiv.

Aceasta este alchimia transformării Opiniei Publice, care, conform tradi iei, ar fi Vocea Poporului, despre care latinii spuneau „*Vox populi, vox Dei*”. Acum Vocea Poporului a devenit Vocea *mass-media*, datorită căreia găsim Grupuri de Opinii manipulate, la care se adaugă, cu o autoritate tot mai  ubred , a a zisele Sondaje de Opinii, care în general au renun at la obiectivitate  i reflectă procentajele ce-l avantajează pe comanditar. Prin urmare, putem afirma că milioane de cetăteni, pe nesim ite, sunt deposedați de opiniile lor personale, fie că-s de natură politică, cultural-artistică, economică sau chiar religioasă,  i g ndesc cum le sugerează un canal TV, un post de radio sau o publica ie, ei fiind convingși că opiniile le apar in  i refuz nd categoric ideea că ar putea fi manipula i.

Ar fi nedrept să acuzăm doar Televiziunea că este un mijloc de manipulare a populației, un rol substanțial îl joacă *mass-media*  n totalitate, iar puterea cuv ntului scris   i păstrează toată vigoarea  i capacitatea de a induce anumite stări de spirit în rândul cititorilor. Nu-i de neglijat nici nou venitul Internet.

Chiar  i „nevinovata” Publicitate (se zice că este fiica preferată a Manipulării  i a Dezinformării) se joacă cu nervii no tri  ncerc nd să ne convingă zi de zi că ea ne vrea doar binele, oferindu-ne produse de calitate superioară la cele mai avantajoase pre uri.

Dvs., stima i cititori, care poate  ncerca i să vă  ine i departe de tot ce ar putea însemna manipulare  i vă p stra i independen a opiniilor, sunte i atât de pu ini, încât nu pute i forma nici măcar un Grup de Opinii.

Desigur, sunt dăunătoare aceste manipulări, dar p n  la urmă omul cu o pregătire culturală adecvată se mai poate deta a de ele ca să se dezintoxice.  n secolul nostru, setea de informații a omului modern este foarte mare, dar din

păcate o dată cu informația, *mass-media* strecoară și elementele manipulative, așa încât îi revine fiecărui consumator de știri responsabilitatea să aplice „grila” discernământului personal pentru a sesiza când se încearcă să i se „muște” încă ceva din libertatea de opinie și să se pună la adăpost – el și familia sa – de o manipulare nocivă.

Nu ne-am referit întâmplător la familie și mai ales ne gândim la copiii ale căror caractere sunt încă necristalizate. În cazul acestora, toate materialele difuzate, filmele artistice sau de desene animate, emisiuni pentru copii etc., toate ies deja din categoria de manipulare și se situează pe un palier superior și mult mai delicat, ele contribuind enorm în sens pozitiv și, din păcate, de multe ori negativ, la educarea și formarea sau deformarea caracterului viitorului adolescent. Știm că este foarte greu pentru părinți să pună un embargo și să le interzică vizionarea filmelor sau a altor programe care abundă în violență și sexualitate dusă la granița pornografiei, mai ales dacă în casă există un singur televizor. Soluția: ori schimbăm canalul ori, după ora 21, televizorul se închide chiar dacă noi, cei maturi, am vrea să urmărim programul care urmează. Misiunea de părinte sau educator cere sacrificii! Poate este mai bine să citim o carte.

Un alt domeniu interesant de influență și manipulare, absolut inezitabil de către subiecți, este cel al „sugestiei și al controlului mental de la distanță”. Este un fenomen cunoscut de mulți ani, dar căruia i se acordă atenție de relativ puțin timp. La noi în țară, prin anii 1946-1947, exista în capitală un medic, dr. Mirahorian, cunoscut pentru cercetările sale în materie de hipnoză și sugestie la distanță, care printre altele a reușit o performanță senzațională, inducând o anumită stare de hipnoză unei gravide care era în travaliu la spitalul Colentina, el aflându-se în locuința personală din apropierea Facultății de Medicină, de unde a ajutat femeia să nască fără dureri. Întregul experiment s-a desfășurat sub controlul a două echipe de medici, dintre care una se afla la locuința doctorului, iar cea de a doua la spital, la căpătâiul gravidei. Respectivul medic a reușit și alte asemenea experiențe de sugestie la distanță, ordonând diverse acțiuni sau comportamente unor subiecți aleși aleatoriu de către comisii.

Dacă la vremea respectivă calitățile para-psihologice ale dr. Mirahorian au fost privite ca un fenomen ieșit din comun și nimic altceva, în prezent suntem convinși că persoane dotate cu asemenea calități sunt „vâdate” și

cultivate, aloc ndu-se mari fonduri de către serviciile speciale ale armatelor sau de către serviciile secrete în cercetarea problemelor de control mental, a sugestiei de la distan    i a altor forme încă necunoscute ale manifestărilor parapsihologice. Se știe că CIA a ini iat un amplu proiect secret numit „Mk-Ultra”, care se ocupa cu cercetări din aceste domenii.  i nici ru ii nu stau deoparte, fiind destul de avansa i în cercetările lor.

 n bagajul războiului psihologic, un loc important îl ocupă tactica de a discredita tot ce merge bine în  ara adversă, de a instiga la vrajbă interetnică, de a compromite oamenii politici, de a zdruncina încrederea în instituțiile statului (armată, poli ie, justiție etc.).

Nu trebuie să fim paranoici, totuși nu ne putem impiedica să credem că poporul nostru face obiectul unei neîntrerupte manipulări din partea unor cercuri al căror interes este să ne vadă umili i, demoraliza i, fără nici o viziune de viitor. De unde se scurge această otravă care zi de zi, sistematic, este vărsată în con tiin a românilor? De ce a recidivat cu mai multă virulen  , tocmai acum, vechea  i r suflata poveste a autonomiei regionale? Cum se explică faptul că societ  ile străine care urmau să înceapă la noi construc ia autostrăzilor, în mod subit, nu mai găsesc finan are la băncile din afară, renun  nd la contracte,  i de ce la noi un km. de autostradă trebuie să coste dublu sau chiar triplu decât în alte   ri?  i ar mai fi multe alte întrebări.

Nu putem afirma că la noi nu există corup ie, știm că avem numero i  mbog   i prin tot felul de afaceri oneroase, știm că mai avem de lucru până să ajungem la standardele marilor no tri parteneri europeni, dar parcă nici eticheta de cei mai  napoia i  i corup i din Europa nu ni se potrive te, că, slavă Domnului, au  i   rile avansate din U.E. politicienii lor corup i care pot da lec ii alor no tri, iar afaceri tii lor „trag câte un tun” că se cutremur  continentul.

Nu noi suntem poporul care trebuie să umble cu capul plecat în Europa.

Am spus-o  i mai înainte, este greu de luptat împotriva unor atacuri concertate de manipulare, este foarte greu să contracarezi o stare psihică defetistă care s-a cronicizat la poporul nostru. Este greu, dar nu imposibil. Oamenii politici de bună credin  , sincer preocupa i doar de bunul mers al na iunii, pot juca un rol foarte mare într-o contraofensivă eliberatoare, dar un rol cel pu in tot at t de mare îl pot juca personalit  ile marcante ale culturii  i  tiin ei rom ne ti, care de la  n l imea prestigiului lor social  i moral să se

implice personal prin toate mijloacele *mass-media*, în ridicarea moralului și refacerea solidarității naționale, pentru a avea o Românie puternică și demnă în marea familie a țărilor Europei.

Sperăm că cititorii vor reflecta asupra aspectelor din articol și ne vor scrie impresiile și părerile lor la redacția revistei.

Hairabetian Hagop

INTELLIGENCE-UL ROMÂNESC - RĂZBOIUL INVIZIBIL **("VITRALII" LA RÂMNICU VÂLCEA)**

 n organizarea ACMRR din SRI – Sucursala Vâlcea, în primitoarea sală a Bibliotecii „Antim Ivireanu” din Râmnicu Vâlcea a avut loc, pe 7 mai a.c., un eveniment cultural plin de semnifica ii:  nt lnirea dintre reprezentan i ai Asociației Cadrelor Militare  n Rezervă  i Retragere din SRI  i ai revistei „Vitralii – Lumini  i umbre” editată sub egida acesteia, pe de o parte,  i personalita i de seamă ale vie ii publice  i culturale v lcene, un numeros public, pe de alta.

Au venit de la Bucure ti, pentru a prezenta experiența lor de o viață în activitatea de informații, domnii Filip Teodorescu, Paul Carpen  i Cristian Troncotă. D n ii nu doar că au făcut expuneri extrem de interesante, ci au  i prezentat câteva dintre c r ile pe care le-au scris pe această amplă  i inepuizabilă temă. Sala de conferin e a Bibliotecii Antim Ivireanu s-a dovedit practic neîncăpătoare pentru numerosul public avid de informații reale despre munca de informații, avid de adevăr despre evenimentele de acum două decenii, evenimente care au a ezat  ara pe un nou drum.

La loc de frunte, printre gazdele manifestării, s-au situat domnii dr. ing. Ion Călea, președintele Consiliului jude ean Vâlcea, deputatul Aurel Vl doiu, președintele Partidului Alian a Socialistă, Constantin Rotaru, scriitorii Ioan Barbu  i Ion Măldărescu, autorul unei frumoase foto-cronici a evenimentului, pe care o prezentăm în cele ce urmează.

 n alocu iunea sa, dl. dr. ing. Ion Călea arăta, printre altele: „Dau o mare apreciere evenimentului la care participăm  i sper din toată inima ca prin această vizită v lcenii prezen i în sală să găsească răspunsuri la multe dintre întrebările  i nedumeririle acumulate în ultimii 20 de ani”.

O men iune specială se cuvine a fi rostită pentru prof. univ. dr. Nicolae Bănică-Ologu, moderator, care prin echilibru, documentare  i responsabilitate s-a întrecut pe sine. Presa  i televiziunea locală au fost prezente prin reprezentan i de frunte, au folosit acest prilej pentru a realiza interviuri  i emisiuni în direct. Voci de după manifestare afirmau că oaspe ii au fost magnifici, dovedind că,  ncerca i de vremuri, ei  i-au dob ndit calitatea de oameni ai istoriei.

Colonel (r) Grigore Predi or

7 Mai 2010. Sala de conferințe a Bibliotecii Județene „Antim Ivireanul” din Râmnicu Vâlcea a găzduit un eveniment mai puțin obișnuit în lumea cărții și a iubitorilor ei. O întâlnire „specială” cu oameni „speciali”. Nu greșesc, doar nu ne întâlnim în fiecare zi cu exponenți ai elitei „intelligence-ului” românesc. Trei nume, trei destine, trei drumuri; doi generali: Filip Teodorescu și Cristian Troncotă, alături de colonelul Paul Carpen. Cărți, personaje, cuvinte venite dintr-o lume inabordabilă celor mulți. Printre cărțile prezentate publicului s-au putut ușor remarca primele două numere ale revistei Veteranilor din Serviciile Române de Informații, „Vitrallii - Lumini și umbre”.

Încă de la începuturile umanității culegerea informațiilor a fost esențială existenței, inițial sub formă ușor infantilă, dar perfecționată odată cu trecerea secolelor. Marile imperii, vechii egipteni, grecii, iudeii, chinezii, japonezii au înțeles că aflarea unei vești poate preveni sau poate fi utilizată ca formă de agresiune. Evul Mediu a constituit un început „elevat” și persuasiv al spionajului, iar misiunile speciale ale trimișilor coroanei britanice, ambasadorii Londrei aveau, pe lângă prerogativele oficiale, și preocupări mai puțin agreate de inamicii imperiului. Informațiile, fie de natură militară, economică, din domeniul cercetării științifice, de fapt din orice domeniu al activității umane, au prezentat interes și relevanță. Mai târziu, în perioada celor două conflagrații mondiale, serviciile secrete au avut o importanță covârșitoare în derularea evenimentelor. Nici România nu face excepție de la regulă. Moruzov, Cristescu, doi „părinți” ai Serviciului Secret de Informații românesc au pus bazele unei organizații moderne și puternice, respectate de omoloagele din străinătate și, după exprimarea domnului general (r), profesor universitar dr. Cristian Troncotă, „făcea parte din lumea bună” a spionajului și a contraspijonajului. CEKA, KGB (actualul FSB), GRU, Abwehr, KSA, MI5, MI6, Le Deuxième Bureau, DGSE, Mossad, OSS, CIA, NSA, sunt prescurtări ale denumirilor unor organizații specializate în colectarea informațiilor și

punerea lor la dispoziția guvernelor în slujba cărora activează. „Nici un stat din lume, indiferent dacă este democratic sau, dimpotrivă, totalitar nu poate supraviețui fără să-și apere interesele”. Când auzim despre un spion, imaginea creată în subconștient ne produce „holograma” unui individ „fascinant” de genul eroului romanelor lui Ian Fleming, charismaticul James Bond 007, priceput la orice. Toate bune atâta vreme cât identitatea sa rămâne în umbră...

Nu mi-am propus să scriu despre istoria acestor servicii speciale, nici nu aș putea, mai cu seamă când unul dintre „eroii” întâlnirii la care mă refer este cel mai important cercetător -istoric român în domeniu, generalul (r), profesor universitar doctor Cristian Troncotă. Domnia sa a prezentat o succintă expunere, introducând auditoriul în „atmosfera” activității de informații, în care câștigarea unei bătălii este esențială, dar războiul nu se termină. De cu totul altă factură a preocupărilor, un „senior” al războiului invizibil, un „paradox” al vremurilor tranziției postdecembriste, omul care, în pușcărie fiind pentru „vina” de a-și fi slujit ȚARA, nu regimul, ocupa două poziții antagonice, fapt demn de consemnat în *Guinness Book*: deținut al statului și adjunct al directorului Serviciu-lui Român de Infor-mații, generalul (r) Filip Teodorescu. În pledoaria sa afirma cu un haz plin de amără-ciune: „Ani de zile am reușit performanța să nu mă aresteze adver-sarii, în schimb ai mei m-au băgat în puș-cărie! M-am simțit umilit și dezamăgit!” (Generalul Pacepa a fost reabilitat pentru că ar fi „defectat” (?) regimul, de fapt el a DEZERTAT și a TRĂDAT, nu pe Ceaușescu, ci România. Mai nou, minți alienate sau răuvoitoare vor să-l ridice la rangul de erou). Un alt personaj important al întâlnirii, colonelul (r) Paul Carpen, un veteran al „tranșelor” de pe teatrul operativ al războiului invizibil purtat de spionajul românesc, a adus câteva raze de lumină în „cețoasele” zile ale lui decembrie '89. Serviciile secrete occidentale stabiliseră deja contacte cu elemente autohtone - vom vedea de unde „apărute” - în decembrie 1989. Redau afirmațiile istoricului Alex Mihai Stoenescu: „Ion Caramitru venea din

Anglia, Mircea Dinescu și Sergiu Nicolaescu din Germania, Alexa Visarion și Corneliu Bogdan din S.U.A., Silviu Brucan trecuse prin S.U.A., Anglia, Austria, și... U.R.S.S.". „Militarii aparținând MApN care și-au pierdut viața în timpul confruntărilor au murit nu numai nevinovați, dar și sacrificați”, a menționat domnul colonel Paul Carpen. De asemenea, a amintit de implicarea sovietică și maghiară în evenimentele din decembrie '89, încheind: „Sunt

vremuri în care nu mai poți trăi de urletele lupilor care se plâng de sălbăticia mieilor”.

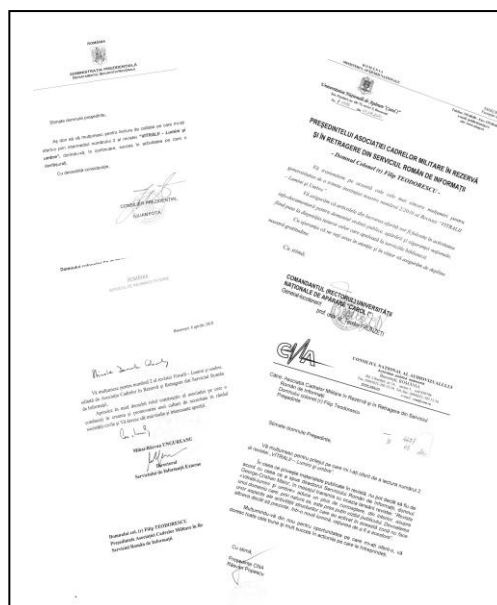
Abundența informațiilor, multe inedite, incitante și rostite în fața unui auditoriu avid de cunoaștere a adevărului despre evenimentele din decembrie 1989, au constituit un moment de rupere de cotidianul suprasaturat și împeștriat cu intoxicații televizate.

Avem nevoie de o „cultură de securitate”. Serviciul secret este necesar și indispensabil unui stat modern, iar condamnarea Securității **în întregul ei**, asemenea Stasi, a fost un abuz, o acțiune deliberată, în fapt o aberație, o acțiune absurdă, dar utilă „regizorilor”. Regimul instaurat după 1944 a avut mai multă înțelepciune decât cel postdecembrist, în sensul că a știut să învețe de la specialiști înainte de a se debarasa de ei. Demolarea statului român a început în august 1944, iar decapitarea sa în decembrie '89 și se încheie astăzi prin scufundarea „navei amiral” - „România”.

„Pe frontul secret nu există prietenie, nu există decât interes!”.

Text și grafică
Ion Măldărescu

- Revista “Historia” consacră apariției “Vitrاليilor” un amplu grupaj redacțional, cuprinzând un interviu cu Președintele ACMRR-SRI, col. (r) Filip Teodorescu, care a oferit cititorilor câteva detalii în legătură cu demersul editorial al Asociației. Totodată, revista “Historia” a reluat și a adaptat, sub titlul *Teroriștii palestinieni urmăriți cu “ARTA”*, fragmente din articolul col. (r) Hairabetian Hagop, apărut în primul număr al revistei noastre.

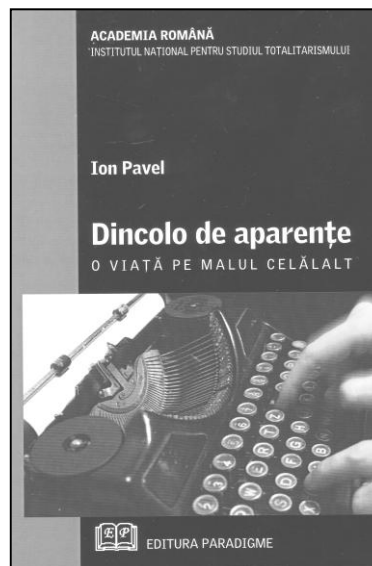
Iată și câteva aprecieri culese în ultima perioadă din *mass-media*:

- “Am o revistă care se numește *Vitrاليii*, ca să ne înțelegem că, până la coadă, SRI nu înseamnă doar “ochiul și timpanul”, așa cum bucuroși sunt unii...” (*Antena 3*, “*Revista presei*”, 26.03.2010 realizată de Anca Florea).
- “... este de presupus că, deschizând aceste *Vitrاليii*, cititorii vor descoperi, printre Lumini și Umbre, lucruri interesante, credibile și exacte în legătură cu munca de informații și oamenii angajați să o desfășoare”. (“*Pas îndrăzneț*”, *cronică din săptămânalul România Mare*, nr. 1028/9.04.2010).
- “O observație: revista „*Vitrاليii*” trebuie să cunoască o largă răspândire, să ajungă – în mii de exemplare – în casele cititorilor de rând, mai ales tineri (nu numai în ale celor avizați) – fiindcă în chiar mesajul de început se subliniază un lucru esențial pentru viitorul națiunii noastre: apariția acestei reviste „repune în dezbatere ideea de patriotism”, aducând, după 20 de ani de la căderea comunismului, un aer benefic de normalitate. Așadar, vom avea posibilitatea să citim (în sfârșit!) pagini de revistă care să se bucure, în publicul larg cititor, de un însemnat credit spiritual, expresia unui interes național, evident și imperativ, conjugat cu o necesitate socială, stringentă și conștientă, cum sublinia unul dintre fondatorii publicației. (Ioan Barbu, *Portretul unei reviste – Vitrاليii - Lumini și Umbre*, *Curierul de Vâlcea*, 16-17.04.2010).
- “Este, cel puțin pentru mine, o surpriză editorială, dar, în cuprinsul primelor două numere, am găsit articole interesante și incitante, care pot constitui punct de plecare pentru analize mai în profunzime (nu baliverne și povești care se scriu prin ziare și se spun pe la televizor) a ceea ce numim generic “*revoluția din '89*”... “*Vitrاليii*” își merită banii” (*semnal editorial de N.I.Dobra*, *Tribuna*, Sibiu, 1.05.2010).

**„DINCOLO DE APARENȚE - O VIAȚĂ PE MALUL CELĂLALT” -
LANSATĂ LA PITEȘTI ȘI LA CERCUL MILITAR DIN BUCUREȘTI**

Biblioteca Județeană Argeș, în luna aprilie – în organizarea sucursalei Argeș a ACMRR-SRI – iar la jumătatea lunii mai a.c., Sala Bizantină a Cercului Militar Național din București, au găzduit două evenimente editoriale deosebite ocazionate de apariția lucrării colegului nostru Ion Pavel, *„Dincolo de aparențe – O viață pe malul celălalt”*, publicată în comun de editurile "Paradigme" și "Nora", sub egida Institutului Național pentru Studiul Totalitarismului.

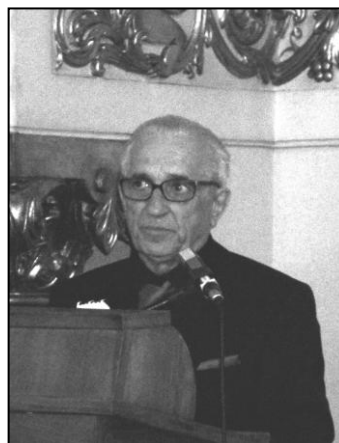
După cum a rezultat cu prisosință din cele rostite de participanții la ambele acțiuni, departe de a fi o simplă autobiografie, înșirând date și evenimente, cartea se constituie într-o lectură incitantă, o emoționantă mărturie a unui om ce nu numai că a trăit dar a și făurit istorie, fără a cere Istoriei decât restituirea peste timp a Adevărului.

„Ion Pavel este un exemplu de seriozitate, inteligență și devotament țării și nației sale”, menționa în prezentarea cărții domnul col. (r) Filip Teodorescu, președintele ACMRR-SRI. Adăugăm că lectura acestei cărți ne dezvăluie un scriitor de mare sensibilitate și real talent, care reușește să transpună bogata experiență dobândită prin cunoașterea din interior, timp de mai multe decenii, a structurilor ce gestionau domenii esențiale ale securității naționale, într-un tablou complex, „un vitraliu de

întâmplări”, după cum relevă în prezentarea sa gl. lt. dr. Olimpiodor Antonescu, inspector general al Jandarmeriei Române.

Sub conducerea excelentului moderator care s-a dovedit a fi acad. Dinu C. Giurescu, lansarea cărții la Cercul Militar Național s-a transformat într-un adevărat simpozion, în cursul căruia valențele multiple ale lucrării lui Ion Pavel au fost relevate de istorici de prestigiu, între care prof. dr. Radu Ciuceanu, directorul Institutului Național pentru Studiul Totalitarismului, prof. univ dr. Cristian Truncotă, Octavian Rosche, dar și de foști colegi ai autorului din structurile de informații externe, între care gl. bg. (r) Petru Neghiu, președintele ACMRR-SIE și gl. bg. (r) Ioan Popa, redactor șef al revistei „Periscop”.

Între aspectele reliefate de vorbitori și primite cu mare interes de public s-a detașat componenta de „portrete” creionate de Ion Pavel, și mai ales surprinderea personalității generalului Iulian Vlad, schițată de autor doar în câteva fraze, din dorința de a lăsa să vorbească faptele sale de adevărat patriot din încă turburele decembrie '89, în contrast cu cea a trădătorului Mihai Pacepa, de asemenea creionată mai mult din scene și fapte cărora Ion Pavel le-a fost actor și martor.

Mesajul de final al cărții – prezentat de Ion Pavel în scurta sa alocuțiune - este în același timp un îndemn: *„la bara judecății vinovaților, adevărul trebuie adus întreg, nu doar părți din el, selectate anume pentru a servi ca temei culpabilizării globale a unei instituții. Noi, cei care am lucrat în sistemul Securității statului înainte de 1989, nu cerem să fim spălați, prin uitare, dar cerem să nu se uite nimic.”*

DIN ACTIVITATEA ACMRR – SRI

-  n ziua de 29 mai a.c. **a avut loc Adunarea Generală anuală a Asociației**, în care a fost analizată activitatea desfășurată în 2009, în primul an de mandat al actualului Consiliu Director. Totodată, **au fost aprobate obiectivele pentru 2010, precum  i proiectul Statutului Asociației**. Prevederile noului Statut au fost puse în concordan ă cu dispozițiile legale intervenite în materie, dar  i cu realit  ile actuale din cadrul Asociației.

 n mesajul adresat participan ilor la Adunarea Generală, Directorul Serviciului Român de Informa ii, **domnul ambasador George Cristian Maior, a apreciat pozitiv activitatea desfășurată de membrii Asociației**, subliniind, între altele, comportamentul lor responsabil, în spiritul normelor legale  i al prevederilor propriului Statut.

Adunarea Generală, la care au participat aproape 400 de membri ai ACMRR-SRI, a aprobat toate documentele supuse dezbaterii. Din luările de cuv nt ale participan ilor, a fost re inut  concluzia că activitatea a cunoscut un reviriment semnificativ, au fost diversificate acțiunile destinate realizării obiectivelor, iar Asociația, în ansamblul ei, este mai bine organizată, cu un poten ial uman crescut, fiind consolidate structurile organizatorice  i amplificate rela iile de colaborare  i conlucrare cu structurile similare ale cadrelor militare în rezervă  i în retragere.

- Consiliul Director al ACMRR-SRI **a analizat în şedin ele sale acțiunile întreprinse pentru apărarea onoarei  i a demnit  ii cadrelor** care au activat în structurile serviciului secret de informații român, dar  i demersurile punctuale privind protec ia lor socială  i asigurarea de servicii medicale adecvate.
-  n temeiul Protocolului Comun, în cursul lunii aprilie a.c., au avut loc mai multe ** nt lniri de lucru** ale pre edin ilor Asocia iilor Cadrelor Militare  n Retragere  i în Rezervă din sistemul apărării, ordinii publice  i siguran ei naționale **cu parlamentari, între care membri ai comisiilor parlamentare cu competențe privind protec ia socială, în prezen a conducătorilor institu ilor statului cu atribuții în domeniul pensiei**, în care au fost prezentate  i analizate propuneri punctuale, în spiritul

legislației în vigoare  i al specificului activității militarilor, care să asigure satisfacerea  i protejarea drepturilor legal cuvenite pensionarilor militari. Ca urmare, în consens cu cele stabilite, au fost înaintate Parlamentului, anterior dezbaterii Legii unice a pensiei, amendamente în consens cu actele normative în materie, cu practica  i uzan a în domeniu din alte state,  nso ite de solu ii echilibrate  i echitabile, care să fie avute în vedere în procesul definitivării legii.

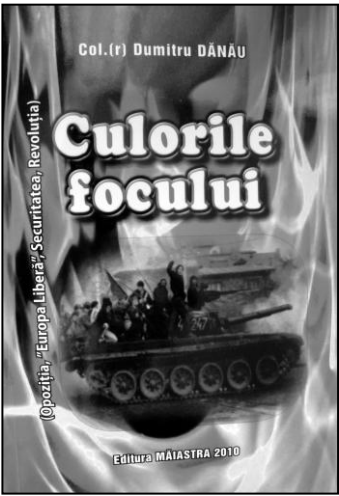
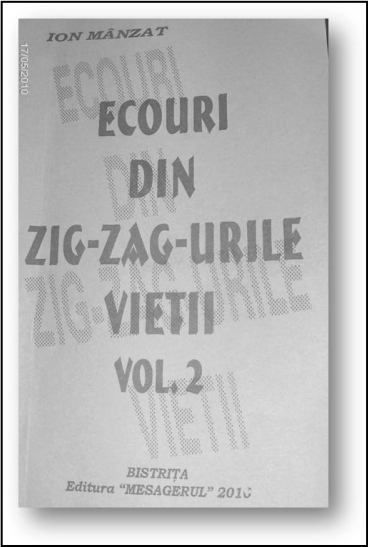
-  n **interviuri acordate unor posturi de televiziune** din jude ele Vrancea  i, respectiv, Vâlcea, președintele ACMRR-SRI, col. (r) Filip Teodorescu, precum  i membri ai colectivului de redac ie al revistei „Vitralii”, au prezentat activitatea  i preocupările Asociației, precum  i aspecte în legătură cu proiectele revistei pe linia valorificării resurselor memorialistice ale membrilor Asociației, în procesul de reconstituire a unor fapte  i evenimente de interes din istoria recentă a României.
- Omagiindu-i pe cei care au activat în structurile Serviciului Secret de Informa ii Român, dedic ndu- i energia creatoare apărării interesului național, **sucursalele Asociației au organizat  i în acest trimestru momente festive** pentru to i cei care au ajuns la v rsta senectu ii, dar  i pentru mai tinerii seniori, începând cu v rsta de 65 de ani.

Conducerile sucursalelor au apreciat în frumoase cuvinte, activitatea profesională a s rb tori ilor dedic t  binelui PATRIEI, ur ndu-le sănătate  i mulți ani de viață. Acțiunile au constituit prilej de re nt lnire între foști colegi, dar  i de evocare a unor momente cu rezonan   în viața  i activitatea lor, cu toți dorindu- i să fie prezen i  i la viitoarea aniversare festivă.

- Peste 45 de membri ai Asociației s-au aflat, **cu prilejul sărbătorilor de Pa te**, în sta iunea Căciulata din județul Vâlcea, într-o **excursie organizată** de inimosul general de brigadă în retragere Vasile Coifescu, din Sucursala municipiului Bucure ti. Lumina  nvierii au luat-o la frumoasa  i cocheta biserică din localitatea P u a, unde evlaviosul părinte paroh, constat nd prezen a pentru a treia oară consecutiv a grupului de “turi ti v rstnici”, le-a transmis, în timpul slujbei, binecuv ntarea sa  i bucuria de a-i avea printre enoria i. Ca  i cele anterioare, excursia a fost reu it , participanții au poposit  i s-au recreat în locuri pitore ti, în aerul ozonat al muntelui.

Col. (r) Gheorghe Trifu

Prezenți în viața și cultura cetății

- Recent a fost lansată **pe meleaguri gorjene** o nouă lucrare a colegului nostru **col. (r) Dumitru Dănaș**, intitulată *Culorile focului* și având subtitlul foarte sugestiv *Opoziția, „Europa Liberă”, Securitatea, Revoluția*. Lucrarea, apărută la editura „Măiastra”, abordează, atât pe baza bogatei experiențe profesionale a autorului cât și exploatând numeroase surse documentare, episoade și fenomene de maxim interes ale istoriei recente, între care evenimentele din decembrie 1989, surprinse în contextul mai amplu al căderii Cortinei de Fier. Cartea a fost lansată la Târgu-Jiu și Tismana, dar și în cadrul unui simpozion ce a avut loc la Timișoara, fiind primită cu interes de public și bucurându-se de o bună primire în *mass-media*.
- La Cercul Militar **Bistrița** a avut loc la 11 mai a.c. lansarea celui de-al doilea volum al lucrării de memorialistică *Ecouri din zig-zagurile vieții* de col. (r) Ion Mânzat, apărută la editura "Mesagerul". Șirul cuvintelor de întâmpinare a fost deschis de scriitorul și jurnalistul Emil Dreptate. Apoi, cu aplicația-i cunoscută la realitate și text, prof. univ. dr. Mircea Gelu Buta, director al Spitalului Județean, autorul cuvântului de prezentare, a apreciat efortul *de a traduce activitatea serviciilor de informații pentru publicul larg* și a pledat pentru înțelegerea corectă a ceea ce a fost *Securitatea, cum a funcționat, pentru cine și în ce fel*.

În acest al doilea volum, peregrinările memorialistice ale autorului se opresc mai cu seamă la activitatea de informații desfășurată la începuturile de carieră în localitățile Dej și Bistrița, relatate în oglindă cu întâmplări mai mult sau mai puțin hazlii din viața sa personală. În încheiere Ion Mânzat face și câteva considerații referitoare la munca informativă trecută, dar și de perspectivă, concluzionând: *"Unde sunt informații, lucrurile merg BINE, domeniile respective se dezvoltă, este liniște socială, pentru că dimensiunea informației DĂ COTĂ de dezvoltare într-un stat!... Dar, concomitent cu acest lucru, trebuie militat pentru a dezvolta O MORALĂ A INFORMAȚIEI! EA, informația, să fie numai a ȚĂRII, nu a unor grupuri ori persoane INTERESATE"*. (sublinierile aparțin autorului)

- Președintele Sucursalei **Satu Mare** a A.C.M.R.R.-S.R.I., **colonel (r) Voicu Șichet** – ca, de altfel, mulți alți membri ai Asociației – este o prezență activă în comunitatea sătmăreană prin calitatea sa de redactor coordonator al revistei de cultură și educație patriotică *"Eroii Neamului"*, dar și prin aceea de publicist, semnând pertinente materiale documentare privind pagini de istorie locală. Pe acest fond, colonelul (r) Voicu Șichet este îndeaproape preocupat de monumentele eroilor, dar și de locurile în care ei își

odihnesc trupul istovit în luptele pentru apărarea gliei străbune și păstrarea ființei naționale, și depune stăruitoare eforturi pentru ca starea fizică a acestor simboluri să se situeze la nivelul măreției faptelor eroilor.

Mesajul revistei *"Eroii Neamului"*, editată de Asociația Civică *"Tempora"* din Satu Mare și de filiala locală a Asociației Naționale *"Cultul Eroilor"*, în colaborare cu Muzeul Județean, este, fără îndoială, redescoperirea iubirii de patrie, de plaiul natal, de țărna în care își dorm somnul eroii neamului, iubire care a aprins inimile miilor de generații, susținând flacăra unității de neam și care a catalizat faptele lor de ziditori de țară și de apărători ai țărnei strămoșești.

- Romanul istoric “Muntele Bălai”, scris de **colonelul (r) Mihai Constantinescu**, președintele Sucursalei Iași, apărut la Editura Eurocarpatica din Sf. Gheorghe, județul Covasna, care tratează o problemă istorică specifică acestei zone, a fost lansat la Centrul Ecleziastic “Mitropolit Nicolae Colan” din localitate și la Liceul “Liviu Rebreanu” din județul Harghita, fiind, de asemenea prezentat în cadrul mai multor acțiuni cultural-recreative organizate de Sucursalele Harghita și Covasna. Cartea a obținut frumoase aprecieri din partea cititorilor, dar și a unor istorici.

